

Karelia-ammattikorkeakoulu
Tradenomi (AMK)

Yrittäjän oikeus työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan

Ida Tiihonen

Opinnäytetyö, marraskuu 2024

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2024
Liiketalouden koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Ida Tiihonen

Nimeke
Yrittäjän oikeus työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä käsitellään työttömyysturvan saamisen prosessia entisen yrittäjän näkökulmasta ja sen tavoitteena on tarjota tietoa eri viranomaisten rooleista prosessin vaiheissa. Aihe on ajankohtainen, sillä monilla yrityksillä on taloudellisia vaikeuksia, ja konkurssit ovat lisääntyneet. Työn tavoitteena oli tarjota yrittäjille selkeää tietoa työttömyysturvan saamiseen liittyvistä viranomaisista ja samalla selvittää, kuinka hyvin yrittäjät ovat varautuneet mahdolliseen työttömyyteen.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka tutkimusmenetelminä käytettiin kirjallisuuskatsausta, haastattelua ja kyselytutkimusta. Yrittäjille suunnatussa kyselyssä käytettiin sekä avoimia, että monivalintakysymyksiä. Kysely lähetettiin sähköisesti Pohjois-Karjalassa toimiville yrittäjille, jotka työllistävät enintään viisi henkilöä. Haastatteluissa keskusteltiin Pohjois-Karjalan TE-palveluiden yritys- ja yhteisten palvelujen yksikön palvelujohtaja Henri Kokon kanssa, jotta teoriaosuuteen saatiin enemmän tietoa TE-palveluiden roolista. Suomen Yrittäjien työmarkkina-asioiden päällikön Harri Hellsténin haastattelu on osa opinnäytetyön tutkimusosiota.

Teoriaosuus osoitti, että osa yrittäjien tarvitsemasta tiedosta on vaikeasti löydettävissä, ja työttömyysetuuden saaminen voi kestää yli kuukauden. Kyselytutkimuksessa selvisi myös, että 45 % vastaajista ei ollut varautunut mahdolliseen työttömyyteen. Kuitenkin hajontaa oli siinä, miten pitkään yrittäjän taloudellinen tilanne kestäisi mahdollisen työttömyysturvan saamisen odottamisen.

Kieli
suomi

Sivuja 90
Liitteet 4
Liitesivumäärä 15

Asiasanat
työttömyysturva, yrittäjä, TE-palvelut, Kela

THESIS
November 2024
Degree Programme in Business Economics
Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author (s)
Ida Tiihonen

Title
Labour market subsidy and basic unemployment benefit for entrepreneurs

Abstract

The thesis addresses the process of receiving unemployment benefits from the perspective of former entrepreneurs, and its goal is to provide information on the roles of various authorities throughout the process. The topic is relevant, as more and more businesses are facing bankruptcies and financial difficulties. The aim of the study was to offer entrepreneurs clear information about the authorities involved in receiving unemployment benefits, and to examine, how well entrepreneurs are prepared for the possibility of unemployment.

The thesis was conducted as a qualitative study, utilizing a literature review, interviews, and a survey as research methods. The survey for entrepreneurs included both open-ended and multiple-choice questions. It was sent out electronically to entrepreneurs in North Karelia, who employ up to five people. The interviews included a discussion with Henri Kokko, the Service Director of the Business and Joint Services Unit of the North Karelia Employment and Economic Development Office TE Services, to provide more information for the theoretical part of the thesis about the role of TE Services. The interview with Harri Hellstén, the Head of Labor Market Affairs Manager at Suomen Yrittäjät, is part of the research section of the thesis.

The theoretical part showed that some of the information needed by entrepreneurs is difficult to find, and receiving unemployment benefits can take more than a month. The survey also revealed that 45% of respondents were not prepared for possible unemployment. However, there was variation in how long entrepreneurs felt their financial situation would withstand waiting to receive unemployment benefits

Language
Finnish

Pages 90
Appendices 4
Pages of Appendices 15

Keywords
unemployment benefits, entrepreneur, The Employment Services, The Social Insurance Institution of Finland

Sisältö

1	Johdanto	8
1.1	Opinnäytetyön tausta	8
1.2	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus.....	9
1.3	Aikaisemmat tutkimukset	11
1.4	Opinnäytetyön rakenne.....	12
2	Yrittäjän määritelmä	13
2.1	Yrittäjän määritelmä työttömyysturvalain mukaan.....	13
2.2	Yrittäjyyden määritelmä yrittäjän eläkelain mukaan	16
2.3	Yrittäjän määritelmä Kelan näkökulmasta.....	17
2.4	Erilaiset yritysmuodot.....	19
2.4.1	Kevytyrittäjä	19
2.4.2	Elinkeinoharjoittajat.....	21
2.4.3	Osakeyhtiö (Oy).....	22
2.4.4	Henkilöyhtiö eli avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö	24
2.4.5	Verotusyhtymä.....	25
2.4.6	Pöytälaatikkoyritys	27
3	Työttömyysturva Suomessa.....	28
3.1	Työttömyysturvan historia Suomessa	28
3.2	Työttömyysturva	32
3.3	TE-Palveluiden rooli työttömyysetuuden saamisessa.....	35
3.3.1	Työttömäksi ilmoittautuminen	35
3.3.2	TE-palveluiden uudistuminen.....	39
3.4	Kelan rooli työttömyysetuuden maksajana	41
3.4.1	Työttömyysetuuden hakeminen Kelalta	41
3.4.2	Myyntivoiton jaksottaminen yrittäjille	44

4	Yritystoiminnan lopetus ja työttömyysturva	46
4.1	Yrittäjän oikeus työttömyysetuuteen	46
4.2	Yritystoiminnan lopettaminen eri yhtiömuodoissa	48
4.2.1	Elinkeinoharjoittaja, toiminimiyrittäjä	48
4.2.2	Osakeyhtiö	49
4.2.3	Henkilöyhtiö	51
4.2.4	Verotusyhtymä	52
4.3	Yrittäjän työttömyysturvaprosessi	52
4.4	Yrittäjän ja palkansaajan erot työttömyysturvaprosessissa	56
5	Tutkimuksen toteutus ja tulokset	58
5.1	Tutkimusaineiston hankinta	58
5.2	Menetelmälliset valinnat	60
5.3	Harri Hellsténin haastattelu	63
5.4	Kyselyn tulokset	67
6	Johtopäätökset ja pohdinta	77
6.1	Yhteenveto ja johtopäätökset	77
6.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	80
6.3	Jatkotutkimuskohteet	81
	Lähteet	81

Liitteet

Liite 1	Työnhakijaksi ilmoittautuminen
Liite 2	Työmarkkinatuen laskuri
Liite 3	Myyntivoitolaskelma
Liite 4	Hakemus peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen (TT1)

Käsitteet

Ansiopäiväraha	Etuus, jota voidaan maksaa työttömyyskassan jäsenille työttömyyden aikana (Kela 2024, 7).
KEHA Keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus 2024).
Kela	Kansaneläkelaitos
Peruspäiväraha	Kelan maksama työttömyysetuus, jota yrittäjä voi hakea, jos ei ole työttömyyskassan jäsen ja yritystoiminta päättyy (Kela 2024, 7).
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
TE-Palvelut	Työ- ja elinkeinopalvelut
TE-toimistot	Työ- ja elinkeinotoimistot
Työmarkkinatuki	Kelan maksama työttömyysetuus, jota yrittäjä voi hakea, jos hänellä ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai peruspäivärahaan (Kela 2024, 11).

Opinnäytetyössä käytettyjen lakien lyhenteet

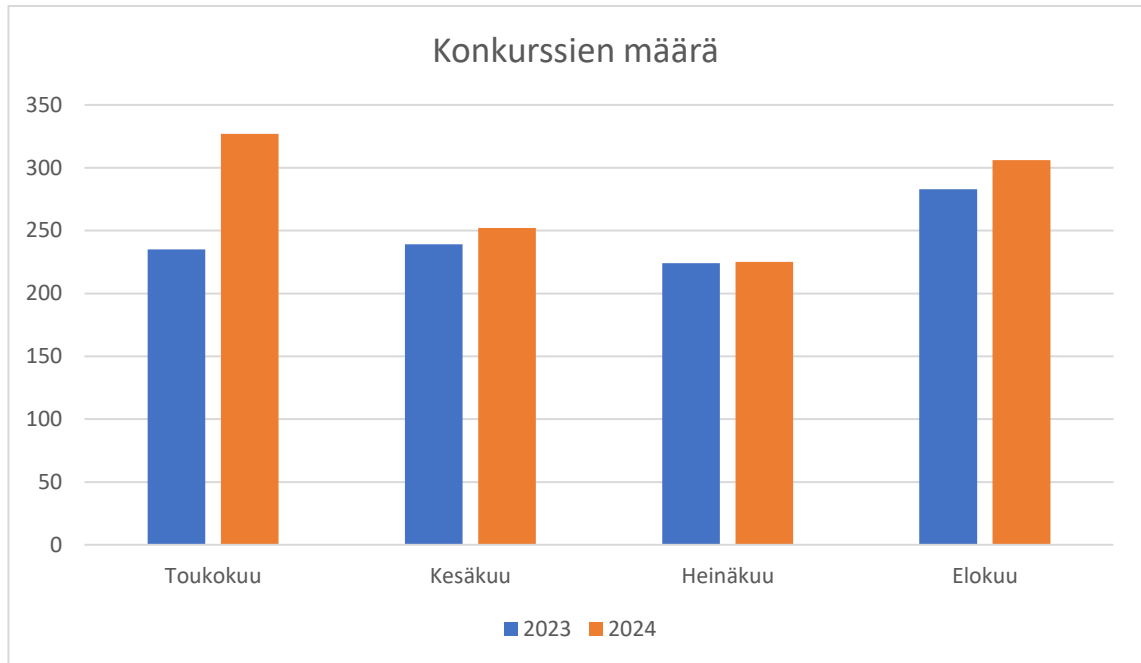
HL	Hallintolaki 434/2003
JTYPL	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. 916/2012. Tämä laki on kumottu ja uusi laki astuu voimaan 1.1.2025. Uusi laki on: Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta 383/2023
KelaL	Laki Kansaneläkelaitoksesta 731/2001
MYEL	Maatalousyrittäjien eläkelaki 1280/2006
OYL	Osakeyhtiölaki 624/2006
TTL	Työttömyysturvalaki 1290/2002
YEL	Yrittäjän eläkelaki 1272/2006

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Presidentti Sauli Niinistö on sanonut ”Suomen on herättävä arvostamaan riskinottoa. Kaikki suomalaiset, jotka ottavat riskiä yritystoiminnan hyväksi, ansaitsevat täyden kunnioituksen. Riskinotto on edellytys niin investoinneille kuin työpaikkojen syntymiselle” (Elinkeinoelämän keskusliitto 2021). Mutta miten tilanne muuttuu, kun yrittäjä tarvitsee tuekseen Suomen valtiota? Yrittäjyys on merkittävä taloudellinen ja yhteiskunnallinen voimavara, joka luo työpaikkoja ja edistää talouskasvua. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa oli vuonna 2022 yhteensä 571 742 yritystä (Tilastokeskus 2024a). Yrittäjät kantavat vastuun omasta ja usein myös työntekijöidensä toimeentulosta. Kuitenkin yrittäjyys on myös riskialtista, ja yksi keskeisimmistä huolenaiheista on yritystoiminnan loppuminen ja sen seurauksena mahdollinen työttömyys.

Viime aikoina yrittäjyyden riskit ovat korostuneet entisestään, kun konkurssitilastot ovat olleet synkkiä. Kuviossa 1 on esitetty konkurssien määrä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023, 12 kuukauden aikana konkurssiin oli haettu 3 315 yritystä, mikä on isompi määrä kuin vuoden 2009 finanssikriisin aikaan (Tilastokeskus 2024b). Tilastokeskus kertoo myös, että toukokuussa 2024 pantiin vireille 327 konkurssia, mikä on 84 konkurssia enemmän, kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Henkilötyövuosien määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 1 110, mikä on 135 henkilötyövuotta enemmän, kuin vuoden 2023 toukokuussa. (Tilastokeskus 2024c.) Tämä tilanne korostaa entisestään tarvetta tarkastella yrittäjien työttömyysturvan toimivuutta.

Kuvio 1. Konkurssien määrä toukokuusta elokuuhun, vuosina 2023 ja 2024 (Tilastokeskus 2024d).

MTV3:n uutisissa 7.9.2024 kerrottiin, että yritysten lopettamisten määrä kasvaa vuosi vuodelta, mutta yrittäjän voi olla vaikea saada työttömyysturvaa toiminnan päättymisen jälkeen. Vaikka lainsäädäntöön on tehty parannuksia, paikalliset tulkinnat ja yksittäisten viranomaisten päätökset voivat viivästyttää työttömyysturvan saamista. (MTV Oy 2024.)

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus

Toisin kuin palkansaajien, joiden työttömyysturva on suhteellisen selkeästi määritelty, yrittäjien työttömyysturvaan liittyy monimutkaisempia ja epävarmempia tilanteita työttömäksi jäädessä. Yrittäjien työttömyysturvaan liittyy esimerkiksi seuraavanlaisia kysymyksiä:

- Kuka määrittää yrittäjäksi
- Milloin yrittäjä on oikeutettu työttömyysturvaan
- Mitä ehtoja työttömyysturvaan liittyy
- Miten työttömyysturvaa saadaan

- Millaisia haasteita liittyy yrittäjän mahdollisuuteen saada työttömyysturvaa

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena on selvittää yrittäjien työttömyysturvan saamisen keskeiset edellytykset. Alatavoitteena on tarkastella lainsäädännöllisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat työttömyysturvan saamisen prosessiin, selvittää eri viranomaisten roolia sekä kartoittaa yrittäjien näkemyksiä työttömyyteen varautumisesta.

Teoriaosuuden tavoitteena on muodostaa yrittäjän näkökulmasta kokonaiskuva työttömyysturvasta ja sen nykytilanteesta, erityisesti siitä, kuinka kauan yritystoiminnan lopettamisen jälkeen kestää, ennen kuin yrittäjä saa Kelalta työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa. Lisäksi tarkastellaan, millaisia tietoja TE-palvelut ja Kela tarvitsevat työttömyysetuuden ratkaisemiseksi ja mitä toimenpiteitä yritystoiminnan lopettaminen vaatii. TE-palveluiden roolin selventämiseksi työttömyysturvan saamisen prosessissa olen teoriaosuuteen haastatellut Henri Kokkoa, joka toimii palvelujohtajana Pohjois-Karjalan TE-palvelujen yritys- ja yhteisten palvelujen yksikössä.

Teoriaosuudessa pyritään tarjoamaan yrittäjille käytännönläheistä tietoa työttömyysturvasta, erityisesti siitä, mitä heidän tulee huomioida yritystoiminnan päättyessä. Opinnäytetyö vastaa tutkimuskysymyksiin, mitä toimenpiteitä on tehtävä, jotta oikeus työttömyysetuuteen syntyy ja mitkä ovat eri tahojen vastuut työttömyysturvan saamisen prosessin eri vaiheissa. Tämä tieto on hyödyllistä myös yritystoimintaa harkitseville, sillä se auttaa arvioimaan työttömyysturvaan liittyviä riskejä osana liiketoiminnan suunnittelua.

Tutkimuksellisenä tavoitteena on kyselytutkimuksen avulla selvittää yrittäjien omaa näkemystä siitä, ovatko he varautuneet mahdolliseen työttömyyteen, kuinka tietoisia he ovat työttömyysturvaan liittyvien viranomaisten rooleista ja kuinka kauan he voisivat odottaa työttömyysetuuden saamista, jos yritystoiminta loppuisi. Yrittäjien näkemyksiä tuodaan esille tutkimusosiossa myös haastatteleamalla Suomen Yrittäjien työmarkkina-asioiden päällikköä Harri Hellsténiä, hänen vastuualueisiinsa Suomen Yrittäjissä kuuluu mm. työelämän

lainsäädäntöön ja sosiaalivakuutuksiin liittyvä neuvonta. Haastattelun tarkoituksena on täydentää ja taustoittaa yrittäjille lähetettyä kyselytutkimusta.

1.3 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia opinnäytetöitä yrittäjien työttömyysturvasta ja sosiaaliturvasta löytyi vain muutamia. Sen sijaan opinnäytetöitä, jotka käsittelevät TE-palveluita ja Kelan toimintoja, on tehty runsaasti. Lähellä omaa opinnäytetyötäni olevat tutkimukset ovat kuitenkin vanhempia, eivätkä viime vuosien muutokset näy niissä. Useimmissa töissä tarkastellaan sosiaaliturvaa laaja-alaisesti, mutta yrittäjän näkökulmasta työttömyysturvan saamisen vaatimuksia on käsitelty vain vähän.

Amanda Grundman on tehnyt vuonna 2018 opinnäytetyön Yrittäjän ja palkansaajan sosiaaliturvien eroista. Grundman tutki opinnäytetyössään yrittäjän ja palkansaajan sosiaaliturvien eroja. Työn tavoitteena oli selvittää, miten sosiaaliturvat eroavat toisistaan eri osa-alueilla, kuten työtaturma-, eläke- ja työttömyysturvassa. Opinnäytetyössä havaittiin, että yrittäjän sosiaaliturva voi yltyä lähes palkansaajan tasolle, kun yrittäjä vakuuttaa itsensä ohjeistuksen mukaan. Lisäksi pohdittiin, että palkansaajien palkkalaskelmista ei näy sosiaaliturvan mahdollistavien vakuutusmaksujen kokonaismäärää, mikä voisi olla tärkeä tieto. (Grundman 2018.)

Aino Pehkonen (2019) tarkasteli opinnäytetyössään yrittäjien sosiaaliturvaa ja sen kehitystä viimeisten vuosikymmenien aikana. Työn tavoitteena oli selvittää, millaisia sosiaaliturvan tukimuotoja yrittäjillä on käytettävissään liiketoiminnan keskeytyessä ja vertailla niitä palkansaajien etuuksiin sekä kartoittaa sosiaaliturvajärjestelmän mahdollisia ongelmia. Opinnäytteessä analysoitiin myös, toteutuvatko perusoikeudet ja oikeus välttämättömään toimeentuloon liiketoiminnan keskeytyessä. Työ havaitsi, että yrittäjien sosiaaliturva kaipa edelleen kehittämistä, sillä etuuskien myöntämisedellytykset ja laskennalliset perusteet poikkeavat merkittävästi palkansaajien vastaavista. Erityisesti työttömyysturva ja asumistuki aiheuttavat eriarvoisuutta yrittäjien ja

palkansaajien välillä. Pehkosen mukaan työttömyysturvajärjestelmää tulisi kehittää niin, että yrittäjät saisivat tasavertaiset mahdollisuudet työttömyysetuuksiin ja asumistukijärjestelmä tulisi päivittää vastaamaan yrittäjän todellisia tuloja. (Pehkonen 2019.)

Tarja Vuorinen (2019) tutki opinnäytetyössään yrittäjäperheiden työttömyysturvaa erityisesti perheyriyksissä työskentelevien perheenjäsenten näkökulmasta. Työn tavoitteena oli selvittää, millainen työttömyysturva perheyriyksissä on ja mitkä tekijät vaikuttavat yrittäjäperheen työttömyysturvaan sekä ansiosidonnaisen työttömyysturvan saamisen ehtoihin. Tutkimusmenetelmänä käytettiin lainopillista lähestymistapaa, ja aineistona hyödynnettiin työttömyysturvaa koskevaa lainsäädäntöä, Kelan ja työttömyyskassojen verkkosivuja sekä asiaa käsitteleviä artikkeleita. (Vuorinen 2019.)

Opinnäytetyössä käsiteltiin myös erilaisia yrittäjämääritelmiä sekä työttömyysturvalainsäädännön keskeisiä piirteitä. Vuorinen huomautti, että laki työttömyysturvalain muuttamisesta, joka tuli voimaan 1.7.2019, paransi yrittäjien perheenjäsenten työttömyysturvaa. Tutkimus osoitti, että perheenjäsen voi saada ansiosidonnaista työttömyysturvaa, jos hän on työttömyyskassan jäsen ja täyttää työssäoloehdon. Vakuutuksen oikea valinta on tärkeää, sillä työttömyyskassan jäsenyys määräytyy perheenjäsenen yrityksen omistuksen ja määräysvallan perusteella. Yrittäjä voi saada työttömyysturvaa vain, jos hän on todistettavasti päättänyt yritystoimintansa. (Vuorinen 2019.)

Vaikka yrittäjien ja heidän perheidensä sosiaaliturvan parantamiseksi on tehty useita toimenpiteitä, poliittinen tahto on usein puuttunut. Lakimuutos nähtiin pienenä askeleena oikeaan suuntaan, mutta Vuorinen korosti, että työttömyysturva on olennainen osa yrittäjän riskinhallintaa, jota on huomioitava nopeasti muuttuvissa markkinatilanteissa. (Vuorinen 2019.)

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön ensimmäinen luku on johdanto, jossa esitellään opinnäytetyön aihe, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja kolme aiempaa opinnäytetyötä. Toisessa luvussa määritellään, kuka katsotaan yrittäjäksi lainsäädännön ja Kelan näkökulmasta. Yrittäjän määritelmää avataan myös esittelemällä erilaisia yritysmuotoja.

Kolmannessa luvussa tarkastellaan työttömyysturvan tilannetta Suomessa, jossa käsitellään sekä työttömyysturvan historiallista kehitystä, että TE-palveluiden ja Kelan roolia työttömyysetuuden saamisen prosessissa. Neljännessä luvussa perehdytään yritystoiminnan lopettamiseen ja siihen, millä edellytyksillä yrittäjällä on oikeus työttömyysturvaan toiminnan päättymisen jälkeen.

Viidennessä luvussa kuvataan opinnäytetyön tutkimuksen toteutus, jossa esitellään tutkimusmenetelmät ja perustellaan niiden valinta. Näiden teoriaosuuksien jälkeen käydään läpi kyselytutkimuksen tulokset, ja lopuksi työ päättyy pohdintaan, jossa arvioidaan opinnäytetyön merkitystä ja esitetään mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 Yrittäjän määritelmä

2.1 Yrittäjän määritelmä työttömyysturvalain mukaan

Työttömyysturvalain (1290/2002, TTL) 1:6:n mukaan yrittäjäksi katsotaan henkilö, joka on määritelty yrittäjäksi joko yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaan. Yrittäjäksi katsotaan myös yrityksen osaomistajat. Osaomistajaksi voidaan katsoa henkilö, joka tekee töitä johtotehtävissä osakeyhtiössä, jossa henkilöllä on vähintään 15 prosentin osakepääoma tai 15 prosenttia osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai hän pystyy käyttämään vastaavanlaista määräys valtaa. (Työttömyysturvalaki 1:6.) Kuvio 2 selventää mitä ehtoja liittyy yrittäjiin ja osaomistajiin. Siinä on käyty läpi

erilaiset osaomistus muodot. Kategorioista osaomistaja 1 kohdalla on esitetty edellä mainittua tilannetta.

Työttömyysturvalain 1:6:n mukaan myös henkilö, joka tekee töitä johtavassa asemassa osakeyhtiössä, voidaan katsoa osaomistajaksi. Jos hän perheensä kanssa yhdessä omistaa 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuomasta äänimäärästä tai hänellä on muulla tavalla vastaavanlainen määräämisvalta, katsotaan tämäkin osaomistajuudeksi. Osaomistajaksi määritellään myös henkilö, jolla joko itsellään tai perheensä kanssa yhdessä on puolet osakepääomasta tai osakkeiden tuomasta äänimäärästä tai muuten vastaavanlainen toimivalta ja hän työskentelee tässä kyseisessä osakeyhtiössä. (TTL 1:6). Kuvion 2 kategorioista osaomistaja 2 ja osaomistaja 3 kohdissa on esitetty nämä tilanteet.

Työttömyysturvalain 1:6:n mukaan, kun omistusosuutta lasketaan, huomioidaan myös epäsuora omistaminen toisten yritysten ja yhteisöjen kautta. Henkilö, joko yksin tai perheensä kanssa, katsotaan omistavan vähintään puolet väliyhteisöstä tai heillä on vastaavanlainen toimivalta. Johtavalla asemalla viitataan, jos henkilö on osakeyhtiön hallituksen jäsen tai sen toimitusjohtaja tai jos hänellä on vastaava asema toisessa yrityksessä tai yhteisössä. Perheeksi luokitellaan yrityksessä työskentelevän henkilön puoliso sekä yhteisessä taloudessa asuva henkilö, joka on suora ylenevä tai aleneva sukulainen. (TTL 1:6.)

Kategoria	ehto	Selite
Yrittäjä	Yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 § tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 3–5 § mukainen	Henkilö, joka kuuluu mainittujen lakien piiriin katsotaan yrittäjäksi.
Osaomistaja 1	Omistaa vähintään 15 % osakeyhtiön osakepääomasta tai äänivallasta	Työskentelee johtavassa asemassa ja omistaa vähintään 15 % osakkeista tai määräysvallasta.
Osaomistaja 2	Omistaa perheensä kanssa vähintään 30 % osakeyhtiön osakepääomasta tai äänivallasta	Työskentelee johtavassa asemassa ja omistaa perheensä kanssa vähintään 30 % osakepääomasta tai äänivallasta tai omaa vastaavan määräysvallan.
Osaomistaja 3	Omistaa itse tai perheensä kanssa vähintään 50 % osakeyhtiön osakepääomasta tai äänivallasta	Työskentelee osakeyhtiössä ja omistaa itse tai perheensä kanssa vähintään puolet osakepääomasta tai äänivallasta tai omaa vastaavan määräysvallan.
Epäsuora omistaminen	Huomioidaan epäsuora omistus toisten yritysten kautta	Omistajuutta arvioitaessa lasketaan myös toisten yritysten kautta tapahtuva omistus, jos henkilö yksin tai perheen kanssa omistaa vähintään puolet väliyhteisöstä.
Johtava asema	Hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai vastaava asema toisessa yrityksessä tai yhteisössä	Henkilö, joka toimii johtavassa asemassa (esim. hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana tai vastaavassa asemassa), katsotaan olevan johtavassa asemassa.
Perheen määritelmä	Puoliso ja samassa taloudessa asuva suora ylenevä tai aleneva sukulainen	Perheeseen kuuluvat yrityksessä työskentelevän henkilön puoliso sekä samassa taloudessa asuvat suorat sukulaiset

Kuvio 2. Yrittäjän määritelmä työttömyysturvalain mukaan (Työttömyysturvalaki 1:6).

2.2 Yrittäjyyden määritelmä yrittäjän eläkelain mukaan

Yrittäjän eläkelain (1272/2006, YEL) mukaan ”Yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa” (Yrittäjän eläkelaki 2:3 §). Holopainen on kirjassaan Yrityksen perustamisopas 2024 avannut, että tällaisia yrittäjiä ovat myös esimerkiksi freelancerit ja laskutuspalveluiden kautta työtätekevät, eli niin sanotut kevytyrittäjät. (Holopainen 2024,198.)

Yrittäjän eläkelain 2:3 §:n mukaan yrittäjä on avoimen yhtiön yhtiömies tai yhtymän osakas. Yrittäjänä pidetään myös yhtiömiestä, jolla on henkilökohtainen vastuu yhteisön tai yhtymän veloista ja sitoumuksista. Mikäli henkilö työskentelee johtavassa asemassa osakkaana tai hän työskentelee muussa yhteisössä johtavassa asemassa, voidaan hänet tulkita yrittäjäksi. Henkilö tulkitaan yrittäjäksi myös, jos hän omistaa osakeyhtiön osakkeista yli 30 prosenttia tai hallitsee yli 30 prosenttia osakkeiden äänivallasta. Samoin, jos hän perheensä kanssa omistaa yli puolet osakepääomasta tai äänivallasta, tai jos hänellä on vastaavanlainen päätösvalta muussa yhteisössä johtavassa asemassa, häntä pidetään yrittäjänä. (YEL 2:3 §)

Yrittäjän eläkelaisissa 2:3 § on tarkennettu, että johtavassa asemassa tarkoitetaan esimerkiksi toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai muuta vastaavaa asemaa tai henkilöä, jolla on tosiasiallinen määräämisvalta osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä. Perheenjäseneksi puolestaan katsotaan aviopuoliso tai avopuoliso. Lisäksi henkilö, joka on suora ylenevä tai aleneva sukulainen ja asuu samassa taloudessa, katsotaan myös perheenjäseneksi. Omistusosuutta laskettaessa, huomioidaan myös epäsuora omistus toisten yhteisöjen tai yhtymien kautta. Jos osakeyhtiössä tai toisessa yhteisössä johtotehtävissä oleva henkilö, tai hänen perheenjäsenensä, omistaa yli 50 prosenttia toisen yhteisön tai yhtymän osakkeista tai hallitsee vastaavaa määräämisvaltaa, heitä pidetään yrittäjänä. Tämä koskee myös henkilöitä, jotka tosiasiallisesti harjoittavat yritystoimintaa, vaikka toiminta muodollisesti olisi toisen henkilön nimissä tai määräämisvalta olisi muodollisesti toisella henkilöllä. (YEL 2:3 §.)

Yrittäjän eläkelain 2:4 §:n mukaan yrittäjäksi ei tulkita henkilöä, joka on harjoittanut yritystoimintaa alaikäisenä. Lisäksi vakuuttamisvelvollisuus alkaa vasta 18 vuoden täyttämisen, seuraavan kalenterikuukauden alusta. Myöskään yritystoimintana ei pidetä työskentelyä, joka kestää sen kalenterikuukauden jälkeenkin, jolloin yrittäjä täyttää 68, 69 vuotta tai 70 vuotta, joka on vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja. (YEL 2:4 §.)

Yrittäjän eläkelain 2:4 §:n mukaan yrittäjyydeksi ei katsota toimintaa, joka ei ole jatkunut katkeamatta vähintään neljää kuukautta, eikä toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut senkin jälkeen, kun yrittäjä on siirtynyt työeläkelakien mukaiseen vanhuuseläkkeen piiriin. Myöskään yrittäjää, jonka työtulo on alle 5 504,14 euroa vuodessa, ei pidetä yrittäjänä. Vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle jää myös ansiotyö, silloin yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun työeläkelain mukaan. Lisäksi laki ei koske yrittäjää, johon ei pystytä soveltamaan Suomen lainsäädäntöä, EU sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimusten määräysten perusteella. (YEL 2:4 §.)

2.3 Yrittäjän määritelmä Kelan näkökulmasta

Kelan etuusohjeet tarjoavat ohjeistusta sosiaaliturvalakien tulkinnassa. Näitä ohjeita hyödynnetään Kelassa etuushakemusten käsittelyssä ja asiakasneuvonnassa. Ohjeet on suunnattu ensisijaisesti Kelan ja sen yhteistyötahojen käyttöön, mutta ne ovat vapaasti luettavissa Kelan nettisivuilla. (Kela 2024a.)

Yrittäjäksi katsotaan työttömyysturvan näkökulmasta henkilö, joka työskentelee ansaintatarkoituksessa ilman työ- tai virkasuhdetta. Työttömyysetuutta hakevan on ilmoitettava TE-palveluille yritystoiminnastaan, ja TE-palvelut antavat Kelaa sitovan lausunnon henkilön työskentelystä yritystoiminnassa. Lausunnon perusteella henkilö voi toimia päätoimisena, sivutoimisena, kausiluonteisena tai palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä. Päätoimisesti yrittäjänä työskentelevällä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän tekee töitä omassa

yrittäjänsä yli kaksi viikkoa. Päätoimisella yrittäjällä voi silti olla oikeus työttömyysetuuteen työvoimakoulutuksen aikana. (Kela 2024b, 23.)

Esimerkki: Matti työskentelee kevytyrittäjänä päätoimisesti 3 päivää viikossa, mutta säilyttää oikeutensa soviteltuun työttömyysetuuteen. Sen sijaan, jos Matti toimii päätoimisesti yrittäjänä 2,5 viikkoa, hän ei ole oikeutettu työttömyysetuuteen. Jos Matti kuitenkin osallistuu työvoimakoulutukseen kyseisen 2,5 viikon aikana, hän voi olla oikeutettu työttömyysetuuteen.

Työvoimakoulutus on TE-palveluiden järjestämää maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on kehittää ja päivittää osallistujan osaamista työmarkkinoiden tarpeisiin. Koulutuksiin valitaan ensisijaisesti työttömiä tai työttömyysuhan alla olevia, mutta myös työlliset tai yrittäjät voivat osallistua, jos koulutus edistää heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Työvoimakoulutuksen aikana osallistujalla on oikeus työttömyysturvaan, ja siihen voi liittyä myös kulukorvauksia. (TE-Palvelut 2024a.)

Sovitelu työttömyysetuudesta tarkoittaa, että työttömyysetuutta voi saada, vaikka yritystoiminnasta tulisi tuloja. Yritystoiminnan tuomat tulot pienentävät kuitenkin työttömyysetuuden määrää. Soviteltua työttömyysetuutta voidaan myöntää esimerkiksi, kun yritystoiminta työllistää päätoimisesti enintään kahdeksi viikoksi tai jos yritystoiminta on sivutoimista. Tällöin tulee kuitenkin pysyä TE-palveluissa kokoaikatyötä hakevana. (Kela 2024c.) Jos sivutoiminen yritystoiminta laajenee, Kela pyytää uuden lausunnon TE-palveluista. Kela saattaa joutua selvittämään, onko henkilö työttömyysturvalain tarkoittama yrittäjä vai katsotaanko hänet palkansaajaksi. Tietoa tarvitaan esimerkiksi siinä tilanteessa, kun on haettu soviteltua työttömyysetuutta. Henkilö katsotaan yrittäjäksi ainoastaan, jos hän työskentelee aktiivisesti yrityksessä, eli pelkkä omistajuus ei ole riittävä peruste yrittäjyydelle. (Kela 2024b, 23.)

Ei aina ole selvää, luokitellaanko henkilö palkansaajaksi vai yrittäjäksi, tai omassa työssään yritystoimintaa harjoittavaksi. Tavanomaisen yritystoiminnan ja palkkatyön välissä on epäselvä alue, jossa työskentelevät voivat olla joko itsenäisiä yrittäjiä, ammatinharjoittajia tai palkansaajia. Tällöin TE-palvelut

voivat antaa lausunnon henkilön työllistymisestä päätoimisena tai sivutoimisena yrittäjänä tai omaa työtä tekevänä. Kela on määritellyt työttömyysturvan ohjeissaan erilaisiksi yritystoiminnan muodoiksi itsensätyöllistäjät, elinkeinoharjoittajat, maatalousyrittäjät, osakeyhtiöt, henkilöyhtiöt ja verotusyhtymät. (Kela 2024b, 23& 25.)

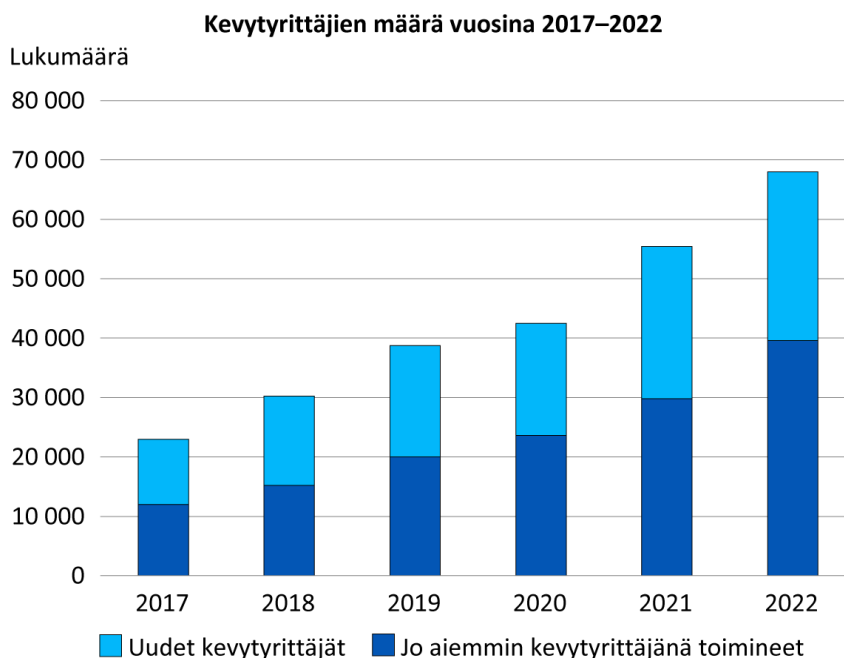
2.4 Erilaiset yritysmuodot

2.4.1 Kevytyrittäjä

Laskutuspalveluiden kautta ansioita saavat henkilöt katsotaan yrittäjiksi, Kelan työttömyysturvan ohjeissa ja se on yksi itsensätyöllistämisen keino.

Kevytyrittäjä ei ole kuitenkaan juridinen termi, vaan se on yleisesti tunnettu ilmaus laskutuspalveluiden käytön kautta. Itsensätyöllistäjä voi olla myös esimerkiksi apurahansaajana, freelancerina, ammatinharjoittajana tai yksinyrittäjänä. (Kela 2024b, 25.)

Vuonna 2017 oli noin 23 000 kevytyrittäjää (Kuvio 3). Vuonna 2022 määrä oli jo 68 000 (Eläketurvakeskus 2024). Yritystoimintaa voidaan harjoittaa ilman omaa Y-tunnusta. Henkilö tekee työn ja laskuttaa tehdystä työstään laskutuspalvelun kautta, ja laskussa käytetään laskutuspalvelun Y-tunnusta. Kevytyrittäjä ei ole kirjanpitovelvollinen, vaan kirjanpito kuuluu laskutuspalvelulle. Verokortti toimitetaan laskutuspalvelulle, joka tilittää verot ja ilmoittaa tulot tulorekisteriin. Kevytyrittäjä ei myöskään ole arvonlisäverovelvollinen. Kevytyrittäjä, joka harjoittaa yritystoimintaa omissa nimissään ja omalla y-tunnuksellaan, on käytännössä yksityinen elinkeinoharjoittaja, eli toiminimiyrittäjä. (Kevytyrittäjäksi 2024.) Kevytyrittäjä ei vaadi yrityksen perustamista, vaan laskutusta voidaan tehdä satunnaisesti ilman sitoumuksia, ja tämä on hyvä keino esimerkiksi lisätienestien tekemiseen (OP Kevytyrittäjä 2024). Ukko.fi mukaan, kevytyrittäjällä ei ole tavallisia kirjanpitoa tai paperitöitä (Ukko.fi 2024).

Kuvio 3. Kevytyrittäjien määrä vuosina 2017–2022 (Eläketurvakeskus 2024).

Kevytyrittäjänä työskentely on monesti niin pienimuotoista, että TE-palvelut arvioivat sen olevan sivutoimista yrittäjyyttä. Lausunto annetaan kuitenkin yrittäjän oman selvityksen perusteella ja siihen tulee vastata huolellisesti. (YTK työttömyyskassa 2024).

Haastattelin Pohjois-Karjalan TE-Palveluiden yritys- ja yhteisten palvelujen yksikön palvelujohtajaa Henri Kokkoa (2024) ja myös Kokko kertoi, että kevytyrittäjyys on helpompi arvioida sivutoimiseksi yrittäjyydeksi. Varsinkin, jos se on aloitettu aikaisemmin jo opintojen tai töiden ohella. (Kokko, 2024.)

Sivutoiminen yrittäjyys tarkoittaa, että yritystoimintaa voidaan harjoittaa päätoimisen työn, opiskelun tai muun pääasiallisen toiminnan ohella. Esimerkiksi, jos henkilö pystyy ottamaan vastaan kokoaikaisen työn, huolimatta harrastusluonteisesta yritystoiminnasta, yrittäjyyttä voidaan pitää sivutoimisena. Mikäli yritystoiminta vie enemmän aikaa ja resursseja, katsotaan yritystoiminta päätoimiseksi. (Suomi.fi 2024a.) Kevytyrittäjyyttä voidaan myös käyttää väärin, sillä osa työnantajista edellyttää laskutuspalvelun käyttöä, vaikka työsuhteen tunnusmerkit täytyisivät. Tällä tavoin työnantaja välttää erilaiset työnantajamaksut. (Yle 2021.)

Yllä olevan tekstin perusteella voidaan siis todeta, että vaikka kevytyrittäjäyys ei ole varsinaista yrittäjäyttä lain näkökulmasta, Kela kuitenkin tulkitsee sen yrittäjäydeksi työttömyysturvan ohjeistuksissaan. On siis hyvä muistaa, että kevytyrittäjän tulot ja työskentely voivat vaikuttaa työttömyysturvan saamiseen.

Koska kevytyrittäjäyys ei ole juridinen termi, kevytyrittäjäyden lopettaminen tapahtuu vain laskuttamisen lopettamisella. Erillistä ilmoitusta tai tunnuksien poistamista ei vaadita. (Kevytyrittäjä.com 2024.) OP Kevytyrittäjä tarjoaa kuitenkin mahdollisuutta lopettaa käyttäjätilin silloin kun yritystoiminta loppuu kokonaan tai jos yrittäjä haluaa, vaihtaa toiseen palveluun. Tämä kuitenkin koskee vain y tunnuksen omaavia yrittäjiä. (OP kevytyrittäjät 2024.) Tästä syystä tämän yritysmuodon lopettamista ei käydä läpi luvussa 4.2

2.4.2 Elinkeinoharjoittajat

Henkilö voi toimia liikkeen- tai ammatinharjoittajana. Ammatinharjoittajilla yrittäjäyys pohjautuu henkilökohtaiseen ammattitaitoon, kuten lääkäreillä tai toimittajilla. Liikkeenharjoittajalla puolestaan on konkreettinen toimipaikka ja hän ylläpitää kahdenkertaista kirjanpitoa. (Kela 2024b, 25.)

Toiminimen perustaminen on suhteellisen helppoa ja kustannuksiltaan edullista. Se ei edellytä erityisiä perustamisprosessiin liittyviä muodollisuuksia, eikä alkupääomaa tarvita. Toiminimen voi perustaa tekemällä perustamisilmoituksen, jonka jälkeen yritys saa Y-tunnuksen. Toiminimen perustamisilmoituksen tekeminen kaupparekisteriin maksaa vuonna 2024, 70 euroa. Kun yritys on merkitty kaupparekisteriin, se lisää uskottavuutta ja suojaa yrityksen nimeä. (Suomi.fi 2024b). Yksityisenä elinkeinoharjoittajana voi toimia henkilö, joka asuu pysyvästi Euroopan talousalueella. Yrittäjä on yrityksen ainoa toimielin, eikä perustamiseen tarvita välttämättä pääomaa. Yksityistä elinkeinoharjoittajaa koskien laissa ei myöskään ole määräyksiä tilintarkastuksesta. (Holopainen 2024, 25.)

Yrityksen nimessä, ei ole pakko olla sanaa toiminimi tai Tmi. Yrityksen perustamisesta ilmoitetaan kaupparekisteriin, eli PRH:lle. (Komsu 2022, 122.) Kaupparekisteri on Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) hallinnoima virallinen ja julkinen rekisteri suomalaisista yrityksistä. Osakeyhtiöiden, kommandiittiyhtiöiden, avoimien yhtiöiden ja osuuskuntien on aina ilmoitettava kaupparekisteriin. Vaikka yksityisten elinkeinonharjoittajien ei lähtökohtaisesti tarvitse rekisteröityä, se voi olla kuitenkin hyödyllistä, sillä se mahdollistaa toiminimen valitsemisen ja suojaamisen. Kaupparekisteristä löytyy yritysten perustiedot ja se on julkinen, eli sen tietoja voivat käyttää muun muassa viranomaiset, muut yritykset ja yksityishenkilöt. Rekisteröinti kaupparekisteriin auttaa varmistamaan yritystoiminnan avoimuuden ja luotettavuuden. (Yrityksen- perustaminen.net 2024a.)

Jos toiminta aloitetaan välittömästi, on yritys ilmoitettava ennakkoperintärekisteriin. Mikäli toiminimellä on tarkoitus työllistää muita, tulee se ilmoittaa myös työnantajarekisteriin. Kun yritys on ilmoitettu PRH:lle, menevät tiedot sieltä myös YTJ:lle eli yritys- ja yhteisöverojärjestelmään. Eläketurvastaan toiminimiyrittäjän täytyy huolehtia itse. Eläkevakuutus edellyttää työntekoa, eli yrityksen omistaminen ei riitä yrittäjän eläkevakuutuksen perusteeksi. (Komsu 2022, 122–123 & 67.) Työnantajarekisteri on Verohallinnon ylläpitämä rekisteri, johon listataan säännöllisesti palkkoja maksavat työnantajat. Rekisteröityminen on pakollista, jos yritys maksaa vakituisesti palkkaa vähintään kahdelle työntekijälle. Työnantajarekisterissä olevilla yrityksillä on velvollisuus ilmoittaa palkkatiedot tulorekisteriin. Rekisteröityminen tapahtuu yrityksen perustamisen yhteydessä tai myöhemmin OmaVerossa tai YTJ.fi-palvelussa. (Yrityksen- perustaminen.net 2024b.)

2.4.3 Osakeyhtiö (Oy)

Osakeyhtiö on omistajistaan erillinen oikeushenkilö, joka vastaa itse sitoumuksistaan ja veloistaan. Osakkaat sijoittavat yhtiöön pääomaa ja omistavat sen osakkeiden kautta. (Yrittäjät 2024.) Osakeyhtiössä voitonjako

toteutetaan maksamalla osinkoa osakkeenomistajien omistamien osakkeiden perusteella (Holopainen 2024, 21).

Osakeyhtiölain (624/2006, OYL) 1:6:n mukaan osakkeenomistajat käyttävät äänivaltaansa yhtiökokouksessa, jossa päätöksiä tehdään annettujen äänten enemmistöllä, ellei laissa tai yhtiöjärjestyksessä ole toisin säädetty. Vain julkinen osakeyhtiö tarvitsee vähimmäisosakepääomaa, joka on 80 000 €. (Osakeyhtiölaki 1:6.) Osakeyhtiön perustaminen onnistuu yleensä nopeammin ja edullisemmin sähköisesti, kuin paperilomakkeella. Yhtiön keskeiset toimielimet ovat yhtiökokous, hallitus ja toimitusjohtaja, jotka päättävät yhtiön asioista. Henkilö voi toimia itse osakkeenomistajana, hallituksen jäsenenä ja toimitusjohtajana, jolloin hän päättää omistamansa yhtiön asioista. (Suomi.fi 2024c.)

Osakeyhtiön voidaan yleensä rekisteröidä sähköisesti yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta. Rekisteröintiin on kaksi vaihtoehtoa: perustamisilmoitus tai ohjattu perustamispaketti. Perustamisilmoitusta käytetään, jos yhtiöllä on osakepääomaa, osakkaina yrityksiä tai muita yhteisöjä, tai jos kaikilla ilmoitettavilla henkilöillä ei ole suomalaista henkilötunnusta. Pienelle yhtiölle suositellaan ohjattua perustamispakettia. Yhtiö tulee tarvittaessa ilmoittaa myös Verohallinnon rekistereihin. Paperi-ilmoituksen käsittely on yleensä hitaampaa, ja edunsaajat on ilmoitettava erikseen, jos sähköistä pakettia ei käytetty. (Suomi.fi, 2024c)

Osakeyhtiössä tilintarkastusta ja tilintarkastajan valintaa säätelevät tilintarkastuslaki, osakeyhtiölaki sekä yhtiöjärjestyksen määräykset. Jos yhtiöjärjestys sallii, tilintarkastajaa ei tarvitse valita yhtiöön, missä sekä päättyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella täyttyy enintään yksi seuraavista edellytyksistä: taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto tai vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa, tai yhtiöllä on keskimäärin yli kolme työntekijää. Tilintarkastajan valitsemisvelvollisuus voi koskea myös perustettavaa yhtiötä, jos sen liiketoiminnan arvioidaan ylittävän edelle mainitut raja-arvot. Mikäli tilintarkastajaa ei ole lain tai yhtiöjärjestyksen mukaan valittu,

perustamisilmoitukseen on merkittävä, ettei tilintarkastajaa ole valittu. (Holopainen 2024, 31.)

Osakeyhtiö on monipuolinen yhtiömuoto. Se soveltuu erityisesti kasvuhakuiselle yritystoiminnalle ja silloin kun yhtiössä on useampi, kuin yksi osakas. Tämä yhtiömuoto herättää luottamusta sekä asiakkaiden, että rahoittajien silmissä ja helpottaa uusien liikekumppaneiden tai sijoittajien mukaan ottamista.

Osakeyhtiön merkittävä etu on osakkaiden rajoitettu vastuu yhtiön veloista; osakkaat vastaavat veloista vain sijoittamallaan pääomalla, elleivät ole erikseen taanneet velkoja omalla omaisuudellaan. Lisäksi osakeyhtiö voi jakaa omistajilleen osinkoa palkanmaksun rinnalla, mikä on verotuksellisesti houkutteleva mahdollisuus. Toisaalta osakeyhtiön hallinto on tarkoin säädelty ja usein työlämpi, kuin esimerkiksi toiminimessä, mikä voi aiheuttaa enemmän byrokratiaa. Myös osakeyhtiön toiminnan lopettaminen voi olla monimutkaisempaa, kuin esimerkiksi toiminimellä. (Yrittäjät 2024.)

2.4.4 Henkilöyhtiö eli avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö

Avoimessa yhtiössä osakkaat vastaavat yhtiön toiminnasta yhdessä. Jokainen yhtiömiestä vastaa siis henkilökohtaisesti sekä omista, että muiden yhtiömiestä veloista ja vastuista. Tämä yhtiömuoto tarvitsee, osakkaiden luottamusta toisiinsa. Vastuut sekä velvollisuudet täytyy linjata selkeästi. Avoimen yhtiön osakkaina voivat toimia sekä yksityishenkilöt, että oikeushenkilöt, kuten yhdistykset tai toiset yhtiöt. (Yrittäjät 2024.)

Avoimen yhtiön nimessä tulee käyttää sanaa ”avoin yhtiö” ellei se muuten ilmene toiminimestä. Avoimessa yhtiössä on oltava kaksi yhtiömiestä ja yhtiömiehet ovat henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön velvoitteista ja veloista. Myös Kommandiitti yhtiön nimessä tulee olla maininta ”kommandiittiyhtiö” tai ”ky”. Avoimen yhtiön ja Kommandiittiyhtiön on määriteltävä, millä toimialalla se toimii ja mitä se tekee. (Holopainen 2024, 40–42.)

Kommandiittiyhtiössä on vähintään yksi vastuunalainen ja yksi äänetön yhtiömies. Vastuunalainen yhtiömies vastaa yhtiön veloista koko omaisuudellaan, kun taas äänettömän yhtiömiehen vastuu rajoittuu hänen sijoittamaansa pääomaan. Yhtiösopimuksessa määritellään yhtiömiesten vastuut ja panokset. Vastuunalainen yhtiömies voi sijoittaa rahaa, omaisuutta tai työpanoksen, kun taas äänetön yhtiömies sijoittaa rahaa tai muuta rahanarvoista omaisuutta. Kommandiittiyhtiö sopii erityisesti pienille yrityksille, joissa äänetön yhtiömies voi olla esimerkiksi perheenjäsen. (Yrittäjät 2024.)

Perustamisilmoitus on tehtävä kaupparekisteriin paperilomakkeella, ja samalla tulee ilmoittautua myös Verohallinnon rekistereihin. Avoimessa yhtiössä yhtiömiehet ovat tasavertaisia, kun taas kommandiittiyhtiössä on ainakin yksi vastuunalainen yhtiömies ja yksi äänetön yhtiömies. Vähintään yhdellä yhtiömiehellä tulee olla pysyvä asuinpaikka Euroopan talousalueella; ilman tätä kaikki yhtiömiehet tarvitsevat Patentti- ja rekisterihallituksen luvan. (Suomi.fi 2024d.)

Perustamiseen ei välttämättä vaadita alkupääomaa, ellei yhtiömies ole äänetön, jolloin hänen on sijoitettava yhtiöön yhtiösopimuksessa sovittu summa. Rekisteröiminen maksaa 280 euroa, ja yrityksen toiminnan alkuun tarvitaan yleensä myös varoja juokseviin kuluihin. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön rekisteröinti tapahtuu ilmoittamalla yhtiön nimi, kotipaikka, toimiala ja yhtiömiesten tiedot. Yhtiö saa Y-tunnuksen heti, kun ilmoitus on rekisteröity ja toiminta alkaa vasta rekisteröinnin jälkeen. Tilikautensa ilmoittaminen kaupparekisteriin on pakollista, jos vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai jokin muu avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö. (Suomi.fi 2024d.)

2.4.5 Verotusyhtymä

Verotusyhtymä on useiden henkilöiden muodostama yhteenliittymä, joka on tarkoitettu hallitsemaan kiinteistöä tai viljelemään, kuten maatilaa tai metsää (Kela 2024b, 25). Verotusyhtymää nimitetään sen toiminnan luonteen

perusteella esimerkiksi maatalousyhtymäksi, metsäyhtymäksi tai kiinteistöyhtymäksi. Samalla tavalla perustetaan myös arvonlisäveroyhtymä sekä elinkeinoyhtymä, joka ei ole merkitty kaupparekisteriin. (Vero 2024.)

Maatalousyhtymä muodostuu, kun osakkaat harjoittavat yhdessä maataloutta tai maa- ja metsätaloutta. Metsäyhtymä syntyy, kun vähintään kaksi henkilöä omistaa yhdessä metsäkiinteistön tai heillä on metsään hallintaoikeus, kuten esimerkiksi perheen tai sisarusten yhteisomistuksessa olevassa metsässä. Kiinteistöyhtymä taas muodostetaan, kun vähintään kaksi henkilöä omistaa yhdessä kiinteistön ja hakeutuu arvonlisäverovelvolliseksi kiinteistön vuokraustoiminnasta. Arvonlisäveroyhtymä syntyy, kun vähintään kaksi henkilöä tai yritystä alkaa harjoittaa yhdessä arvonlisäverollista liiketoimintaa. Tämä muoto valitaan silloin, kun muuta verotusyhtymää ei voida muodostaa. Kaupparekisteriin merkitsemätön elinkeinoyhtymä on puolestaan kahden tai useamman henkilön yhteenliittymä, joka harjoittaa yhdessä elinkeinotoimintaa. (Vero 2024.)

Verotusyhtymän voi perustaa joko asiakkaan tai Verohallinnon aloitteesta. Asiakkaan aloitteesta se muodostetaan esimerkiksi, kun vähintään kaksi henkilöä alkaa yhdessä harjoittaa maataloutta, metsätaloutta tai vuokraa yhteisesti omistamaansa kiinteistöä. Yhtymä perustetaan perustamisilmoituksella, johon tarvitaan kaikkien osakkaiden allekirjoitukset tai valtuutus. Liitteeksi tulee liittää saantokirjat, kuten kauppakirja tai lahjakirja. Verohallinto voi myös perustaa verotusyhtymän, jos edellytykset täyttyvät eikä asiakkaan aloitetta ole. Arvonlisäverovelvollisten rekisteriin tai muihin rekistereihin on ilmoitauduttava erikseen muutosilmoituksella. (Vero 2024.)

Maataloudenharjoittajalla viitataan verotuksessa yleensä luonnollisiin henkilöihin tai kuolinpesiin. Jos maataloutta harjoittaa useampi, kuin yksi henkilö, ja tämä yhteistyö on tarkoitettu kiinteistön viljelemiseen tai hallintaan, sitä pidetään verotuksessa verotusyhtymänä. (Valtiovarainministeriö 2024.)

Henkilö voi harjoittaa esimerkiksi maataloutta, ammattimaista kalastusta tai porojenhoitoa, ja hän tekee kyseistä työtä itse ilman työsuhdetta (Kela 2024b,

25). Maatalousyrittäjiä kutsutaan maataloudenharjoittajiksi. Tähän ryhmään kuuluvat itsenäiset yrittäjät, jotka harjoittavat maataloutta tai maa- ja metsätaloutta, puoliset, jotka harjoittavat toimintaa yhdessä sekä kuolinpesät, jotka jatkavat maatalouden tai maa- ja metsätalouden toimintaa. Yrityksen merkitseminen Verohallinnon arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin kestää yleensä noin kolme viikkoa. (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2024.)

Maatalousyrittäjän eläkelaiassa (2006/1280 MYEL) 2:3§:n on vielä määritelty, että maatalousyrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka harjoittaa maatilataloutta vähintään viiden hehtaarin viljelmällä, ammattimaista kalastusta ilman työsuhdetta tai poronhoitotyötä omaan tai yhteiseen lukuun. Myös näiden alojen yrittäjän perheenjäsenet ja avopuolisot, jotka osallistuvat työskentelyyn ja elävät yrittäjän kanssa samassa taloudessa, luokitellaan maatalousyrittäjiksi. Lisäksi osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä toimiva henkilö voi olla maatalousyrittäjä lain mukaisesti. Perheenjäsenillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka asuvat yrittäjän taloudessa tai viljelmällä, ja jotka ovat sukua tai aviopuolisoita, sekä niitä, jotka tekevät säännöllisesti maatalon töitä. (Maatalousyrittäjän eläkelaki 2:2 §.)

2.4.6 Pöytälaatikkoyritys

Työttömyysturva laissa 2:8 on kerrottu, milloin yritystoiminta katsotaan lopetetuksi. Kyseisessä kohdassa ei ole mainintaa kaupparekisteristä poistamisesta, eli kaupparekisteristä poistaminen ei ole työttömyystuen saannin edellytys ja siksi on tärkeää avata sanaa pöytälaatikkoyritys.

Pöytälaatikkoyrityksellä tarkoitetaan yritystä, joka on olemassa kaupparekisterissä, mutta sen toiminta on keskeytetty. Yritys siis poistetaan ennakkoperintä- ja työnantajarekisteristä ja myös arvonlisäverorekisteristä. Näin yritystoimintaa voidaan jatkaa myöhemmin. Yritystoiminnan lopettaminen on halvempaa ja helpompaa muissa yhtiömuodoissa, kun osakeyhtiössä. Siksi pöytälaatikko yritys voi houkuttaa monia osakeyhtiömuotoisia yrittäjiä. Kun

liiketoiminta halutaan taas elvyttää, tulee siitä tehdä ilmoitus joko Yritys- Ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) palvelussa tai Omaverossa. (Taloustaito 2020.)

Kaupparekisteri on rekisteri, joka on tarkoitettu julkiseen käyttöön. Kaikilla on oikeus saada tietoja rekisteriin ilmoitetuista yrityksistä. (Konsi 2022, 123).

Kokko (2024) kertoi haastattelussa, että kaupparekisteristä poistaminen on yksi keino sille, miten yrityksen tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan päättäminen voidaan todentaa (Kokko 2024).

3 Työttömyysturva Suomessa

3.1 Työttömyysturvan historia Suomessa

Suomen kokemat taloudelliset kriisit ovat muovanneet työttömyysturvajärjestelmäämme ja aina 1990-luvun lamasta asti, työttömyyden vähentäminen onkin ollut hallituksen päätavoitteita. Vuoteen 1984 saakka työttömien toimeentuloturva perustui työllisyyslakiin ja työttömyyskassoista annettuun lakiin, joita täydensivät erorahajärjestelmä ja työttömyyseläkejärjestelmä. Hallitus esitti vuonna 1984, että työttömyysturvajärjestelmä uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Uudistustarpeen taustalla oli järjestelmän hajanaisuus, mikä heikensi sen toimivuutta. Lisäksi muutoksenhakujärjestelmässä havaittiin ongelmia, jotka vaikuttivat kansalaisten oikeusturvaan. Myös työttömyysturvan yleiset edellytykset erosivat eri järjestelmien, kuten työttömyyskorvauksen ja työttömyysvakuutuksen välillä, mikä lisäsi tarvetta uudistukselle. (Maisonlahti, Laaksonen & Pulkkinen 2023, 20 & 27–28.)

Vuodesta 1985 alkaen alettiin maksamaan työttömyyspäivärahaa. Kansaneläkelaitos huolehti peruspäivärahan maksamisesta ja työttömyyskassat ansiopäivärahan. Työttömyyspäivärahan saannin yleisenä ehtona oli, että henkilö oli ilmoittautunut työvoimatoimistoon kokoaikatyön hakijaksi, oli työkykyinen ja työmarkkinoiden käytettävissä. Peruspäiväraha oli tasasuuruinen

ja myönnettiin henkilöille, jotka täyttivät yleiset ehdot ja olivat taloudellisen tuen tarpeessa. Se voitiin maksaa myös ansiopäivärahan enimmäisajan täytyessä tai uusille työmarkkinoille tulijoille, joille asetettiin kuuden viikon odotusaika ennen päivärahaoikeuden alkamista. Tämä määräaika antoi työttömille mahdollisuuden hakea työtä tai koulutusta, eikä sitä sovellettu vastavalmistuneisiin. (Maisonlahti, Laaksonen & Pulkkinen 2023, 29.)

Vuonna 1993 hallituksen antamassa alkuperäisessä esityksessä työmarkkinatukilain ehdotettiin, että työmarkkinatukea maksettaisiin maksimissaan 300 päivää ja tämän jälkeen työttömän turvana toimisi silloinen kunnallinen toimeentulotuki. Kuitenkin perustuslakivaliokunta totesi, että toimeentuloturvan järjestäminen kunnallisella toimeentulotuella ei täyttänyt valtiovallan velvoitetta turvata työttömyyden aikainen toimeentulo. Ensisijaisesti valtion tuli järjestää työntekomahdollisuuksia. Tämän vuoksi esitetty ajallinen rajoitus ei päätnyt lopulliseen lakiin. (Maisonlahti, Laaksonen & Pulkkinen 2023, 17–18.)

Vuonna 1994 työmarkkinatukilain tarveharkinnassa huomioitiin myös puolison tulot ja myös avopuoliso tulkittiin laissa puolisoiksi. Vuonna 2003 perustuslakivaliokunta katsoi, ettei puolison tulojen huomioiminen ole ongelmatonta. Tarveharkinnan kohdistaminen vain työttömän itsensä tuloihin, olisi perustuslain kannalta suopein ratkaisu. Kuitenkin puolison tulojen huomioimisesta luovuttiin vasta noin reilu kymmenen vuotta sitten, vuonna 2013. Vuoden 2013 alussa voimaan tullut lakimuutos salli yrittäjän pitää yrityksensä kaupparekisterissä, vaikka hän jäisi työttömäksi. (Sosiaalivakuutus.fi 2015.)

Joulukuussa 2012 Iltä-Sanomat julkaisi uutisen, jonka mukaan Työ- ja elinkeinoministeriön tiedotteessa ilmoitettiin, että työttömyysetuutta voidaan jatkossa maksaa, kun yritystoiminta on lopetettu tai kun yrityksessä työllistynyt henkilö ei enää työskentele siellä tietyin edellytyksin. Lisäksi tiedotteessa todettiin, että perheyrittäjissä työskentelevät varsinaisen yrittäjän perheenjäsenet voivat ensi vuoden alusta alkaen saada työttömyysetuutta lomautusaikana, mikä rinnastaa heidät palkansaajiin. Nämä muutokset yrittäjien

työttömyysturvassa liittyvät hallitusohjelman tavoitteisiin, jotka keskittyivät liiketoiminnan keskeytysmahdollisuuksien selkeyttämiseen sekä yrittäjien ja palkansaajien sosiaaliturvan erojen poistamiseen. (Ilta-Sanomat 2012.)

Vuoden 2015 alusta lähtien Kela alkoi tutkimaan työmarkkinoilla olon esteet ja odotusajan alkamisen. Lisäksi palveluiden järjestäjät alkoivat ilmoittamaan poissaolot työllistymistä edistävästä palveluista suoraan Kelaan. Samana vuonna kuntien rahoitusvastuu työmarkkinatuesta kasvoi: kunnat maksoivat 50 %:a niiden henkilöiden työmarkkinatuesta, jotka olivat saaneet sitä 300–999 päivää, ja 70 %:a niiden, jotka olivat saaneet sitä yli 1 000 päivää. Täysi peruspäiväraha ja työmarkkinatuki nousivat 32,80 euroon päivässä. Yrittäjän työssäoloehto lähentyi palkansaajan työssäoloehto, ja yrittäjän täytyi työskennellä vähintään 15 kuukautta viimeisten 48 kuukauden aikana saadakseen ansiosidonnaista päivärahaa. Lisäksi yrittäjän eläketulojen yhteenlasketun määrän oli oltava vähintään 1 027 euroa kuukaudessa. (Kela 2014.)

Vuoden 2019 alusta lähtien yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturva parani, jolloin perheenjäsenet saivat oikeuden työttömyysturvaan samoilla työvoimapolitiittisilla ehdoilla, kuin palkansaajat, jos he työskentelivät perheyriyksessä ilman omistusosuutta tai määräysvaltaa. Lisäksi heille luotiin uusi 52 viikon työssäoloehto, jonka toteuduttua tuli oikeus työttömyyspäivärahaan. Muutos tapahtui 1.7.2019. Samana vuonna otettiin käyttöön kansallinen tulorekisteri, ja työnantajat alkoivat ilmoittaa palkkatiedot tulorekisteriin 1.1.2019 alkaen, mikä helpotti Kelaa hakemusten käsittelyssä. (Kela 2018.)

Koronapandemian takia tasavallan presidentti vahvisti 7.4.2020 lain, jonka mukaan työmarkkinatukea voitiin maksaa yrittäjälle ajalta 16.3.2020- 30.6.2020. Koska poikkeuksellisesti tukea myönnettiin myös takautuvalta ajalta, täytyi yrittäjän rekisteröityä työnhakijaksi viimeistään 15.4.2020. Edellytyksenä tuen saamiselle oli, että yritystoiminnasta saatu tulo jäi alle 1089,67 euroa per yrittäjänä työskentelevä henkilö. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Yrittäjät saattoivat saada työmarkkinatukea, jos heidän yritystoimintansa kärsi koronaepidemian vuoksi. Tuen saaminen ei riippunut yritysmuodosta, eikä yritystoimintaa tarvinnut lopettaa tuen saamiseksi. Uuden hakijan tuli ensin ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi TE-palveluihin, ennen työttömyysetuushakemuksen täyttämistä Kelan asiointipalvelussa.

Hakemuksessa pyydettiin arvio yritystoiminnan tuloista haetulta ajalta. Mikäli yrittäjällä oli tuloja, ne sovitettiin yhteen työmarkkinatuen kanssa. Yrittäjät saivat suuremman suojaosan 1.6.2020 alkaen, joka mahdollisti tuen kanssa 500 euron ansaitsemisen ilman, että se vaikutti työttömyysetuuteen. Työttömyysetuuden suojaosa, jota oli väliaikaisesti korotettu, palautui 300 euroon marraskuun alussa. Huhti- ja toukokuussa työmarkkinatukea sai yhteensä noin 32 600 yrittäjää, joista kolmasosa oli Uudeltamaalta ja yli puolet yli 45-vuotiaita. Miehiä oli tuensaajista hieman vähemmän, kuin naisia. Kela olikin maksanut yrittäjille työmarkkinatukea toukokuun loppuun mennessä melkein 35,5 miljoonaa euroa. (Kela 2021a.) Kuitenkin yrittäjien työmarkkinatuen väliaikainen lakimuutos koronapandemian vuoksi loppui vasta 28.2.2022 (Yrittäjät 2022).

Toukokuun alusta 2022 voimaan tullut uusi työnhakumalli, niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli, tähtäsi työttömien työnhakijoiden yksilöllisen tuen lisäämiseen erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa. Työnhakija tapasi TE-palveluiden tai kunnan asiantuntijan heti ensimmäisinä työttömyyspäivinä, ja yhdessä laadittiin työllistymissuunnitelma, johon kirjattiin työnhakijaa tukevat palvelut sekä vaadittu määrä työpaikkahakemuksia kuukaudessa. Perussääntönä oli, että työnhakijan tuli hakea neljää työpaikkaa kuukaudessa, mutta jokaisen tilanne arvioitiin erikseen. Työttömyysetuutta ei menetetty eikä sen määrä pienentynyt, jos työnhakija toimi suunnitelman mukaan. (Kela 2021b.)

Uudessa työnhakumallissa karenssit lyhenivät. Mikäli työnhakija ei hakenut töitä sovitus, hän saattoi saada muistutuksen tai 5–10 päivän karenssin, jolloin työttömyysetuutta ei maksettu. Toistuvasta työhakemisen laiminlyönnistä saattoi seurata työttömyysetuuden menettäminen toistaiseksi. Kieltäytymisestä varmasta työpaikasta seurasi 45 päivän karenssi. (Kela 2021b.)

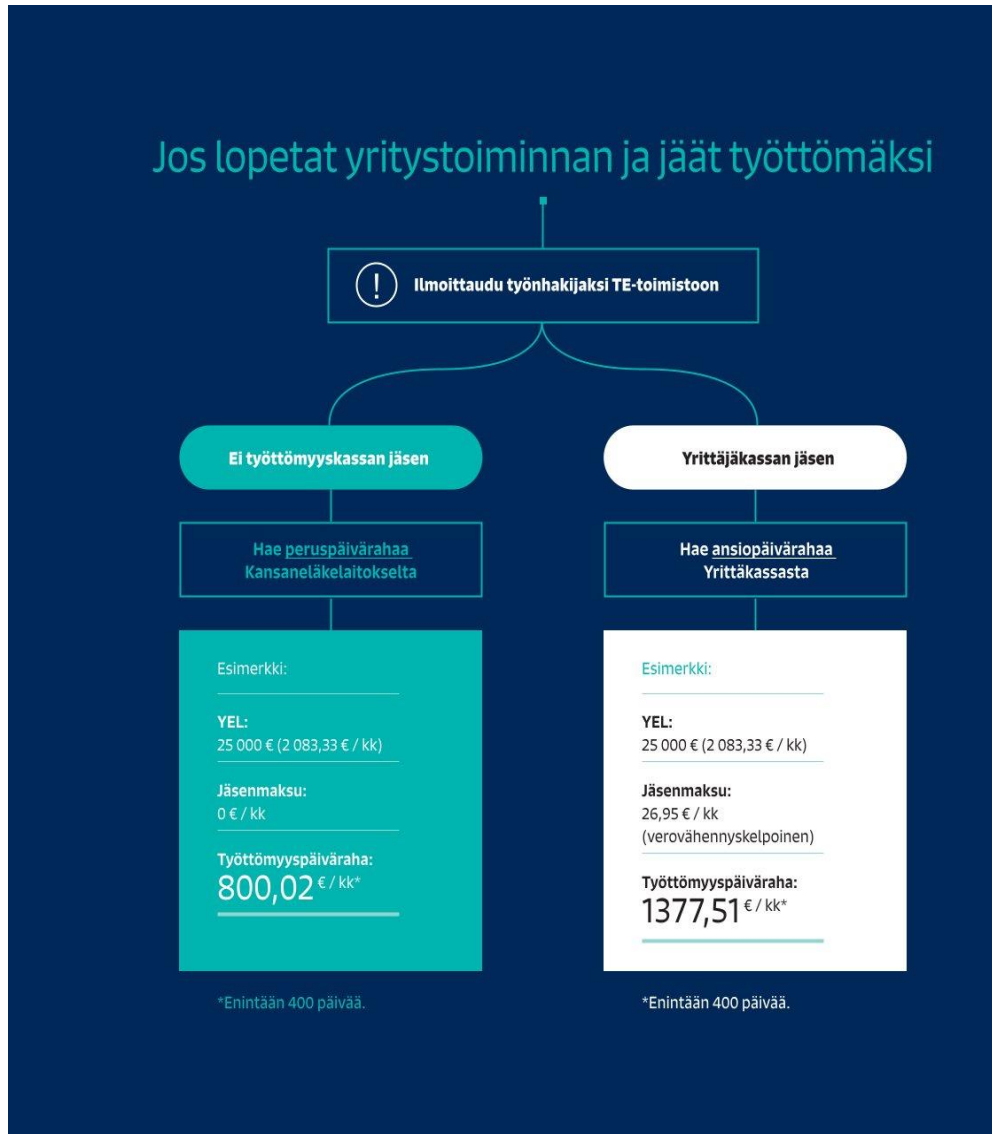
Kävin läpi myös Tuulikki Holopaisen kirjoittamat Yrityksen perustamisoppaat vuosilta 2012, 2017–2024. Jokaisessa kirjassa on käyty läpi, milloin yrittäjä on työtön, TE-toimiston lausunto sekä omavastuu-aika ja myyntivoiton jaksotus (Holopainen 2012, 128–129; Holopainen. 2017, 153; Holopainen 2018, 157–158; Holopainen 2019, 158–159; Holopainen 2020, 162–163; Holopainen 2021, 174–175; Holopainen 2022, 191–192; Holopainen 2023, 199–200; Holopainen 2024, 199–200). Vielä vuoden 2012 kirjassa tuli yritys poistaa myös kaupparekisteristä (Holopainen 2012, 128–129). Mutta 2017 jälkeen kirjoissa kerrotaan, ettei yritystä tarvitse poistaa kaupparekisteristä. Jokaisen vuoden kirjassa työttömäksi katsomisen ja työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset ovat pysyneet samoina: yrittäjän on tullut täyttää jäsenyys ehdot ja lopettaa yritystoiminta joko myymällä, asettamalla yritys konkurssiin, selvitystilaan tai muuten päättämällä toiminta tuotannollisesti ja taloudellisesti, sekä luopumalla eläkevakuutuksesta ja tekemällä ilmoitukset Verohallinnolle rekisteristä poistamiseksi. Päivärahaa voi tietyissä tilanteissa saada ilman yritystoiminnan lopettamista, kuten pysyvän työkyvyttömyyden, kausiluonteisen toiminnan tai vähäisten toimeksiantojen tilanteessa. TE-toimisto antaa työttömyyskassalle sitovan lausunnon yritystoiminnan päättymisestä, eikä kassalla ole oikeutta poiketa tästä. Omavastuu-aika on viisi arkipäivää, ja myyntivoitto jaksotetaan työtuloa vastaavasti, ellei yritystoiminta ole ollut lyhytaikaista tai varojen määrä vähäinen. (Holopainen 2012, 128–129; Holopainen. 2017, 153; Holopainen 2018, 157–158; Holopainen 2019, 158–159; Holopainen 2020, 162–163; Holopainen 2021, 174–175; Holopainen 2022, 191–192; Holopainen 2023, 199–200; Holopainen 2024, 199–200.)

3.2 Työttömyysturva

Työttömyysturva on työttömyysturvalaissa määritelty suoja, jolla turvataan työttömän työnhakijan rahalliset mahdollisuudet hakea työtä ja vahvistaa työllistymisedellytyksiään. Työttömyysetuudella voidaan tarkoittaa, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai ansiopäivärahaa. (Työ ja elinkeinoministeri 2024.)

Työmarkkinatuki on Kelan maksama työttömyysetuus, jota yrittäjä voi hakea, jos hän ei ole oikeutettu ansiopäivärahaan tai peruspäivärahaan. Työmarkkinatuki ei perustu aikaisempiin tuloihin, vaan se on tarveharkintainen, eli siihen voivat vaikuttaa vanhempien tulot ja muut taloudelliset seikat. Työmarkkinatukea voi saada ilman aikarajoitusta. (Kela 2024d,11.) Jos henkilöllä ei ole aikaisempaa työhistoriaa, eli hän ei täytä työssäoloehtoaa tai jos hänellä ei ole ammatillista tai korkeakoulu tutkintoa, aletaan työmarkkinatukea maksaa vasta odotusajan jälkeen, joka on enintään 21 päivää (Kela 2024b ,98–99). Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, jos on toiminut yrittäjänä vähintään 15 kuukautta viimeisen 48 kuukauden sisällä ja työtulo on vähintään 14 803 € vuonna 2024. Työtulo koostuu YEL- ja MYEL-työtuloista sekä yrittäjänä ansaituista TyEL-työansioista. Vähintään 4 kuukautta jatkunut yritystoiminta otetaan huomioon työssäoloehtoaa laskettaessa. Lisäksi yrittäjän työssäoloehtoon lasketaan mukaan palkansaajan työssäoloehtoon kuuluva työ, edellisen 28 kuukauden ajalta. (Kela 2024e.)

Työttömyyspäivärahoihin kuuluvat peruspäiväraha ja ansiopäiväraha. Kuvasta 1 voidaan hahmottaa, miten iso ero näiden etuuksien välillä on. Peruspäiväraha on Kelan maksama työttömyysetuus, jota yrittäjä voi hakea, jos ei ole työttömyyskassan jäsen ja yritystoiminta päättyy. Sen määrä on kiinteä, eikä perustu aiempiin yritystuloihin. Peruspäivärahaa voi saada enintään 300–400 päivän ajan, riippuen työhistoriasta. (Kela 2024d,7.) Peruspäiväraha on samansuuruinen, kuin työmarkkinatuki eli noin 800,02 €/kk (Kela 2024f).

Kuva 1 Peruspäivärahan ja ansiopäivärahan euromääräiset erot (Yrittäjäkassa 2024).

Yrittäjän ansiopäiväraha on etuus, jota maksetaan työttömyyskassan jäsenille työttömyyden aikana. Sen määrä perustuu yrittäjän aiempiin yritystuloihin. Ansiopäivärahaa haetaan yrittäjien työttömyyskassasta. (Suomi.fi 2024e.)

Ansiopäiväraha lasketaan sen eläkevakuutustason tai niiden tasojen keskiarvon mukaan, jolla yrittäjä on vakuuttanut itsensä viimeisten 15 kuukauden aikana, ennen yritystoiminnan lopettamista. Työssäoloehdon tulee myös täytyä työttömyyttä edeltävältä ajalta. Ansiopäiväraha määrä määritetään alemman vakuutustason mukaan, jos kassaan ja eläkeyhtiöön ilmoitetut tulot eroavat. Ansiopäiväraha perustuu 15 kuukauden työtulojen kuukausikeskiarvoon, ja se voi olla enintään 90 % työtulosta. 1.9.2024 alkaen, ansiopäiväraha alenee ensin

40 etuuspäivän jälkeen 20 prosentilla ja 170 päivän jälkeen 25 prosentilla alkuperäisestä tasosta. (yrittäjäkassa 2024, 11–12.)

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa työttömyysturvan työvoimapoliittisesta ohjauksesta, kun taas sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa toimeentuloturvaan liittyviä asioita. Työvoimapoliittisen lausunnon antaa Työ- ja elinkeinotoimisto. Lausunnossa todetaan oikeus työttömyysetuuteen. (Työ ja elinkeinoministeri 2024.)

Työttömyysetuuden maksajana toimii joko työttömyyskassa tai Kela, joille lausunto menee suoraan TE-toimistosta. Työvoimapoliittinen lausunto arvioi, täyttyvätkö työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittiset edellytykset. Kela ja työttömyyskassa huolehtivat etuuden maksamisesta, kunhan ovat tehneet päätöksen työttömyysetuudesta TE-toimiston työvoimapoliittisen lausunnon perusteella. (Työ ja elinkeinoministeriö, 2024.) TE-palvelut tutkivat, mitä henkilö on tehnyt ennen työttömyyttä. Jos työ on lopetettu esimerkiksi ilman hyväksyttävää syytä, voi TE-palvelut asettaa karenssin määräajaksi. (Kela 2024g.)

3.3 TE-Palveluiden rooli työttömyysetuuden saamisessa

3.3.1 Työttömäksi ilmoittautuminen

TE-palveluiden tehtävänä on selvittää yritystoiminnan tilanne ja antaa lausunto siitä, onko toiminta ollut tai onko se edelleen päätoimista vai sivutoimista (Kela 2024, 22). Yrittäjä siis ilmoittautuu TE-palveluiden sivulla työttömäksi. Vaihtoehtoisesti hän voi ilmoittautua työttömäksi myös paperisella lomakkeella, toimittamalla sen joko toimistoon tai skannaamalla sen sähköpostilla. Työttömäksi voi ilmoittautua myös soittamalla valtakunnalliseen puhelinpalveluun. (TE-palvelut, 2023.)

Hakemus on viralliselta nimeltään Työnhakijaksi ilmoittautuminen ja se pohjautuu lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (JTYPL 916/2012) 2:1–2§ mukaan työnhaku alkaa, kun henkilöasiakas pyytää sitä sähköisesti tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa, ja hänet viedään rekisteriin työnhakijaksi kansalliseen tietovarantoon. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä myös muilla tavoilla esitetyt pyynnöt. Rekisteröityäkseen työnhakijaksi henkilön on annettava tarvittavat tiedot työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työkyvystä, ilmoitettava yhteystiedot, ja suoritettava muut työnhakuun liittyvät toimet. Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi edellyttää lisäksi, oikeutta työskennellä Suomessa kansainvälisten sopimusten tai oleskeluluvan perusteella. On kuitenkin tärkeä huomioida, että Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumoutuu, kun uusi laki nimeltään Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta, astuu voimaan 1.1.2025. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2:1–2§.). Uudistusta käydään tarkemmin läpi luvussa 3.3.2.

Ilmoittautumislomakkeella (Liite 1) kysytään Lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta mukaisia perustietoja sekä lisäksi tietoja kansalaisuudesta ja koulutuksesta. Hakemuksella tiedustellaan myös nykyistä työtilannetta ja onko henkilö esimerkiksi työttömyyskassan jäsen. Hakemuksen kohdassa 5 selvitetään työkokemusta. Tässä kohtaa selvitetään myös, onko henkilö aikaisemmin toiminut yrittäjänä ja millä alalla hän on toiminut yrittäjänä. 5 kohdassa selvitetään myös, onko avo-/aviopuolisolla yritystoimintaa, johon henkilö on jollain tavalla osallinen. Hakemukselle ilmoitetaan yritystoiminnan alku ja loppu sekä yritystoiminnan päättymisen syy. Hakemuksen lopussa ei kuitenkaan ole ohjeita yrittäjälle siitä, täytyykö TE-palveluihin toimittaan liitteitä.

TE-palvelut kertovat sivuillaan, että he antavat 14 vuorokauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta työvoimapoliittisen lausunnon tai selvityspyynnön. Te-palvelut voivat siis tarvittaessa pyytää selvityspyyntöä, mikäli tiedot eivät riitä työvoimapoliittisen lausunnon tekemiseen. (TE-palvelu 2024.)

Peruslausunnot annetaan henkilön omasta TE-toimistosta.

Asiantuntijalausunnot, kuten yrittäjänä työskentelyä, opiskelua tai työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyä koskevat lausunnot, annetaan keskitetysti Uudenmaan TE-palveluista. Työvoimapoliittinen asiantuntija lausunto annetaan viimeistään 30 päivän kuluessa selvityksen ja liitteiden palauttamisesta tai määräajan päättymisestä. TE-palvelut voivat pyytää työvoimapoliittista lausuntoa varten erilaisia asiakirjoja, kuten työtodistuksia, työsopimuksen, lomautustodistuksen, päättötodistuksia, opiskelun keskeyttämiseen liittyviä todistuksia, tiedot opintojen alkamisajankohdasta ja laajuudesta, alle 25-vuotiailta koulutukseen hakeutumisen tuloksia, todistuksen armeijan tai siviilipalveluksen suorittamisesta sekä maahanmuuttajilta passin, työ- ja oleskeluluvat. (TE-palvelut 2024b.)

Henri Kokko (2024), joka toimii palvelujohtajana Pohjois-Karjalan TE-palvelujen yritys- ja yhteisten palvelujen yksikössä, kertoi haastattelussa, että työttömyysturvaan liittyviä yritystoiminnan lopettamista koskevia päätöksiä tehdään asiantuntijakäsittelynä Uudenmaan TE-palveluiden työttömyysturvayksikössä. Yksikössä työskentelee tällä hetkellä noin 180 henkilöä. Kun henkilö on toimittanut kaikki käsittelyyn tarvittavat tiedot, asia täytyy käsitellä 30 päivän sisällä. Käsittelyaika voi vaihdella, mutta lyhimmillään se on noin 20 päivää. Henkilö saa vastausaikaa kyselyyn noin kaksi viikkoa, mutta liitteitä voi toimittaa vielä tämän jälkeenkin. (Kokko 2024.)

Hallintolain (434/2003, HL) 6:32–33 § mukaan lausuntoa tai selvitystä pyydetessä on tarkasti määriteltävä, mihin erityisiin seikkoihin selvitys tulee kohdistaa. Selvityksen esittämistä varten on annettava riittävä määräaika ja jos määräaika ei ole pystytty noudattamaan, estää se asian ratkaisemisen. (HL 6:32–33 §.) Työnhakijaa on kuultava, ennen työvoimapoliittisen lausunnon antamista. Työvoimapoliittisten lausuntojen merkitystä työnhakijalle on korostettu ratkaisukäytännössä. TE-toimiston antama lausunto sitoo työttömyysetuuden maksajaa ja toimii sitovana kannanottona ennen varsinaista päätöstä työttömyysetuudesta. Lausunto vaikuttaa suoraan työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta, vaikka siihen ei voi valittaa erikseen. Kuitenkin se voi tulla muutoksenhakuelimen tarkasteltavaksi, jos

Kansaneläkelaitoksen päätökseen haetaan muutosta. (Valtioneuvoston oikeuskansleri 2021.)

Vaikka työvoimapolitiittinen lausunto ei ole hallintolaissa tarkoitettu päätös, apulaisoikeuskanslerin mukaan viranomaista sitovat hallintolain periaatteet, kuten hyvän hallinnon ja oikeusturvan edistäminen sekä asianmukainen palvelu. Tämä velvoittaa viranomaisen huolellisuuteen kaikissa käsittelyvaiheissa, mukaan lukien työvoimapolitiittisen lausunnon oikeellisuus ja perustelujen asianmukaisuus. (Valtioneuvoston oikeuskansleri 2021.)

TE-palveluiden antamasta työvoimapolitiittisesta lausunnosta, ei siis voi tehdä valitusta suoraan TE-palveluille. Valitus voidaan tehdä vasta maksajan tekemään päätökseen liittyen, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. TE-toimisto voi käsitellä työvoimapolitiittisen lausunnon uudelleen, jos henkilö esittää uuden asiaan liittyvän tiedon. Uudelleenkäsittelyä varten voidaan toimittaa lisäselvitys, kuten puuttunut todistus, muu liite tai vapaamuotoinen selvitys. Lisäselvitys toimitetaan TE-toimistoon. (TE-palvelut 2024b.)

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta on lakisääteinen, itsenäinen ja riippumaton muutoksenhakuelin, joka rinnastuu sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen. Se toimii sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ja käsittelee ensimmäisenä muutoksenhakuasteena sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä asioita. Lautakunnan päätöksiin voi hakea muutosta vakuutusosoikeudelta, joka on ylin oikeusaste sosiaalivakuutusasioissa. (Samu 2024.)

Tiedustelin Kokolta miten entisen yrittäjän työttömyysturvan hakuprosessi olisi mahdollisimman sujuva TE-palveluiden näkökulmasta? Kokon (2024) mukaan yrittäjän kannattaa muistaa, että yrittäjän täytyy hakea kokoaikaista palkkatyötä, tämä myös siinä tilanteessa, että yrittäjä on sivutoimista. Nykyisessä palvelujärjestelmässä työttömien edellytetään hakevan pääsääntöisesti neljää työpaikkaa kuukaudessa. Tätä voidaan käyttää apuna arvioidessa, onko yrittäjä työtön. (Kokko 2024.)

Kokko (2024) kertoi työttömyyden arvioinnin olevan yksinkertaisempaa, jos henkilö on jo yritystoiminnan aikana tehnyt kokoaikaista palkkatyötä tai opiskellut päätoimisesti, sillä tämä osoittaa yritystoiminnan olleen sivutoimista. Jos tilanne ei muutu palkkatyön tai opintojen päättyessä, yritystoiminta katsotaan edelleen sivutoimiseksi. Haastavampaa arviointi on silloin, kun yrityksen toiminta on supistunut, mutta jatkuu vähäisessä määrin, eikä henkilöllä ole muuta päätoimista toimintaa, opiskelua tai palkkatyötä, jolla sivutoimisuus voitaisiin osoittaa. Ratkaisuun ei vaikuta tulojen määrä tai puuttuminen, vaan yritystoiminnan vaatima työmäärä. (Kokko 2024.)

Kokko (2024) kertoi, että verkkopalveluun ilmoittautuneisiin asiakkaisiin otetaan yhteyttä 5 päivän sisällä, ja heiltä pyydetään ensimmäisen yhteydenoton yhteydessä selvityspyyntö. Kyselyssä tiedustellaan hakijan asemaa yrityksessä, sekä yritystoiminnan tai henkilökohtaisen työllistymisen lopettamistoimia. Yritystoiminta katsotaan päättyneeksi, kun hakijan osalta taloudellinen ja tuotannollinen toiminta on loppunut, verottajalle on tehty tarvittavat ilmoitukset, ja YEL-vakuutus on päätetty. Jos yritys jatkaa toimintaansa, mutta hakijan työllistyminen on päätynyt, tarvitaan selvitys tilanteesta. Konkurssitapauksessa pyydetään myös todistus konkurssista. (Kokko 2024.)

Selvityspyyntö on määrämuotoinen ja vaihtelee hieman yhtiömuodon mukaan. Verkkopalvelu ohjaa asiakasta vastaamaan oikeisiin kysymyksiin, ja selvityspyynnön voi täyttää suoraan palvelussa. Kaikki tarvittavat tiedot ja liitteet voidaan toimittaa samassa yhteydessä. Lisäselvitystarpeet ilmenevät yleensä vasta, kun asia siirtyy Uudenmaan TE-toimiston työttömyysturvayksikön käsittelyyn. Lisäselvityspyyntö lähetetään verkkopalvelun, sähköpostin tai e-kirjeen kautta, riippuen asiakkaan käyttämästä asiointikanavasta. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei automatiikka tunnista puutteellisia selvityksiä. (Kokko 2024.)

3.3.2 TE-palveluiden uudistuminen

TE-palvelut 2025-uudistuksessa työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille, ja samalla kuntien rahoitusvastuu työttömyysetuuksista

laajenee kattamaan myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan, työmarkkinatuen lisäksi. (Kela 2024h.)

Työttömäksi jääneelle yrittäjälle muutos näkyy siten, että jatkossa asiakas voi hoitaa asiansa lähempänä asuinpaikkaansa, koska palveluverkosto laajenee kuntiin siirtymisen myötä. Yritystoiminnan lopettamista koskevat asiantuntijalausunnat annetaan edelleen valtakunnallisesti keskitettynä, mutta niiden antaminen siirtyy Uudenmaan TE-toimistosta KEHA-keskukseen. (Kokko 2024.)

ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus eli KEHA-keskus on valtakunnallinen virasto, jossa työskentelee n. 600 asiantuntijaa eri puolilla Suomea. KEHA-keskuksen tehtävät kattavat laajasti kehittämis- ja hallintopalvelut, digitalisaation edistämisen sekä työ- ja elinkeinojen kehittämisen ja osaamisen kehittämisen. KEHA keskuksen asiakkaita ovat muun muassa 15 ELY-keskusta, 15 TE-toimistoa, kunnat, julkisyhteisöt, yhdistykset ja yritykset ja myös esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö, sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Kumppaneina toimivat myös hyvinvointialueet ja useat viranomaiset, kuten Kansaneläkelaitos. KEHA-keskuksen toiminta perustuu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettuun lainsäädäntöön. (KEHA-keskus 2024.)

1 tammikuuta 2025 astuu voimaan laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta. Tämän lain myötä seuraavat säädökset tulevat voimaan: laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023), laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023) sekä laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta (382/2023). Lisäksi tällä lailla kumotaan 1. tammikuuta 2025 alkaen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) sekä laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014). (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta 383/2023.)

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) 1:1§ on määritelty, että tässä laissa säädetään kuntien vastuulle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niiden hoitoon liittyvistä tehtävistä. Julkisten työvoimapalveluiden tavoitteena on varmistaa osaavan työvoiman saatavuus, edistää työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksia sekä tukea uuden yritystoiminnan syntymistä ja yritysten toimintaedellytyksiä. Lisäksi näillä palveluilla pyritään parantamaan työelämän laatua. Laki kattaa myös joitakin valtion tehtäviä, jotka liittyvät julkisten työvoimapalveluiden toteuttamiseen. (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 1:1§.)

3.4 Kelan rooli työttömyysetuuden maksajana

3.4.1 Työttömyysetuuden hakeminen Kelalta

Laki Kansaneläkelaitoksesta (731/2001 KelaL) ohjaa Kelan toimintaa ja siinä on säädetty, että Kansaneläkelaitos toimii itsenäisenä julkisoikeudellisena organisaationa, jonka hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan nimittämät valtuutetut (Laki Kansaneläkelaitoksesta 1:1). Kela tekee työttömyysetuuspäätökset työvoimapolitiisiin lausuntoihin perustuen. Aiemmin lausunnot on saatu TE-palveluilta ja työllisyyden kuntakokeilujen työntekijöiltä, mutta vuoden 2025 alussa Kela saa ne jatkossa työvoimaviranomaisilta ja KEHA-keskukselta. Kela voi maksaa työttömyystukea henkilöille, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan tai joiden ansiopäivärahan enimmäisaika on täyttynyt. Mikäli henkilölle on maksettu työmarkkinatukea yli 300 päivää työttömyyden perusteella, osa tuesta laskutetaan Kelan toimesta kunnista. (Kela 2024h.)

Työttömyysetuuden haku-aika on kolme kuukautta. Takautuva haku-aika otetaan huomioon myös silloin, kun etuuspäätöstä oikaistaan takautuvasti. Jos etuutta haetaan kolmen kuukauden kuluttua, maksaminen edellyttää erityistä syytä. Erityisen painavat syyt arvioidaan tapauskohtaisesti, ja niiden tulee olla sellaisia seikkoja, joihin ei ole voinut itse vaikuttaa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi äkillinen ja vakava sairaus tai virheelliset tiedot, jotka on annettu TE-palveluista

tai etuuden maksajalta. Erityisinä syinä ei pidetä tietämättömyyttä määräajasta, unohtamista tai odottamista, kuten työvoimapolitiittisen lausunnon tai palkkatodistuksen saamista. Hakemus tulee vireille, vaikka kaikkia tarvittavia selvityksiä ei toimitettaisi heti. Selvityksiä voidaan toimittaa myös jälkikäteen. (Kela 2024d, 61.)

Hakemus katsotaan vastaanotetuksi, kun se on tullut Kelalle tai työttömyyskassalle. Mikäli ansiopäiväraha hakemus hylätään, Kelan työttömyysetuutta koskeva hakemus tulee vireille sinä päivänä, jolloin ansiopäiväraha hakemus on tullut työttömyyskassaan. Edellyttäen, että työttömyysetuutta on haettu Kelasta kolmen kuukauden kuluessa, ansiopäivärahan hylkäämisestä. (Kela 2024d, 61.)

Kuntien rahoitusvastuun laajentuessa Kela alkaa laskuttaa kunnilta myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan osuutta. Rahoitusvastuu aikaistuu siten, että laskutus alkaa 100 työttömyyspäivän jälkeen. Kuntien rahoitusosuus kasvaa asteittain, työttömyyden pitkittyessä ja jatkossa kattaa myös työttömyystuen, joka maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta. (Kela 2024.) Esimerkiksi Joensuun kaupunki on omassa talousarviossaan laskenut, että tämä lisää Joensuun kaupungin menoja 4,4 milj. eurolla (Talousarvio 2024).

Mikäli henkilön yritystoiminta katsotaan päättyneeksi TE-palveluiden lausunnon perusteella, selvitetään, jäikö yrityksen lopettamisesta myyntivoittoa. Henkilö, joka on harjoittanut päätoimista yritystoimintaa, ei ole oikeutettu työttömyysetuuteen ajalta, jolloin yrityksen lopettamiseen liittyvä myyntivoitto jaksotetaan. (Kela 2024d 17 & 32.)

Kelan työttömyysetuus tulee hakea heti ensimmäisestä työttömyyspäivästä alkaen. Ensimmäinen hakemus on hyvä jättää seitsemän työttömyyspäivän jälkeen, jotta omavastuu-aika on ehtinyt kulua. Työttömyyspäiviin lasketaan maanantaista perjantaihin olevat päivät. Ensimmäisen tuen maksuerän saamiseksi tulee täyttää työttömyysajan ilmoitus kahden viikon ajalta. Tämän jälkeen ilmoitus on lähetettävä aina neljän viikon välein. (Kela 2024i.)

Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan tavoite käsittelyaika uusille hakemuksille on 19 päivää (Kela 2024j).

Työttömyysetuuden määrän arvioimisessa hakija voi käyttää Kelan sivuilla olevaa laskuria (Liite 2). Laskuriin ilmoitetaan työttömyyden alkamisajankohta, siviilisääty, huollettavien lasten lukumäärä, mahdolliset palkkatulot työttömyyden aikana, mahdolliset muut etuudet, pääomatulot, asumistilanne ja osallistuuko työllistämistä tukevaan palveluun. Kela on työttömyysturvan ohjeissaan kertonut työttömyysetuuden määrät vuodelle 2024 (Kuvio 14) ja se on 37,21 €/pv. Työttömyysetuutta maksetaan viideltä päivältä viikossa ja lapsikorotukset ovat poistuneet, joten työmarkkinatuki ja peruspäiväraha on noin 800,02 €/kk. (Kela 2024.)

Työttömyysetuuden määrät vuonna 2024

Työttömyysetuus tai sen osa	Määrä €/pv 1.1.2024 alkaen
Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ei huollettavia alle 18-v. lapsia	37,21 €
Lapsikorotus yhdestä lapsesta	5,84 € (31.3.2024 asti)
Lapsikorotus kahdesta lapsesta	8,57 € (31.3.2024 asti)
Lapsikorotus kolmesta tai useammasta lapsesta	11,05 € (31.3.2024 asti)
Osittainen työmarkkinatuki	18,61 €
Pienin maksettava määrä	0,87 €
Korotusosa	5,29 €
Kulukorvaus	9,00 €
Korotettu kulukorvaus	18,00 €
Ulkomaan kulukorvaus	50 % virkamiehelle maksettavasta kyseisen maan ulkomaan päivärahasta
Kulukorvaus koulutussäätiön koulutuksen ajalta Pohjoiskalotin järjestämän	16,82 €

Kuvio 4. Työttömyysetuuden määrät vuonna 2024(Kela 2024b, 62).

Jos henkilöllä on tuloja työttömyyden aikana, sovitellaan tulot yhteen etuuden kanssa, joko 4 viikon tai kuukauden sovittelu jaksolle. Nyrkkisääntönä voidaan pitää, että jokainen euro palkkaa vähentää 0,50 € työttömyysetuutta. Aikaisemmin sovittelussa käytettiin 300 €/kk suojaosaa, mutta se poistui 1.4.2024. (Kela 2024b 69.)

3.4.2 Myyntivoiton jaksottaminen yrittäjille

Myyntivoiton jaksottaminen tapahtuu aina yritystoiminnan lopettamisen yhteydessä. Työttömyysturvalain näkökulmasta yritystoiminta katsotaan joko toiminnassa olevaksi tai lopetetuksi. Vaikka nämä edellytykset ovat työvoimapoliittisia, niitä pystytään käyttämään myös arvioitaessa, onko yrittäjän työskentely ja yritystoiminta katsottava loppuneeksi. (Kela 2024b, 32.)

Myyntivoittoa jaksotetaan, kun yritysomaisuus tai osa yrityksestä on myyty, tai koko maatila on siirretty (kuten sukupolvenvaihdoksen yhteydessä), tai yritystoiminta on loppunut, vaikka yritysomaisuutta ei olisi myyty. Jaksottaminen tapahtuu myös, jos yhtiön osakas tai yhtiömies myy osuutensa ja yritys jatkaa toimintaansa. (Kela 2024b, 32.)

Myyntivoittoa selvitetään silloin, kun yritystoiminta on kestänyt yli 18kk ja taseen loppusumma ja velkojen erotus on yli 20 000 €. Kun yrittäjä hakee työttömyysetuutta voi Kela pyytää myyntivoiton selvityslomaketta riippumatta siitä, onko yritysomaisuus myyty vai ei. Kela ei kuitenkaan välttämättä pyydä lomaketta yrittäjältä, jos sillä on tiedossa, että yritystoiminta on kestänyt vain 18 kuukauden ajan tai yritystoiminta on loppunut konkurssiin. Kela voi pyytää yrittäjältä myös muita asiakirjoja, kuten kauppakirjan yrityksen tai yritysomaisuuden myynnistä, viimeisimmän tilikauden tuloslaskelman ja taseen (myös vajaalta tilikaudelta), selvityksen mahdollisista myyntikuluista, luotettavan selvityksen omaisuuden reaaliarvosta sekä selvityksen hakijan vastuulle jääneistä yrityksen veloista. Tarvittaessa voidaan pyytää myös yhtiösopimus, kauppakirja yhtiöosuuden tai osakkeiden myynnistä sekä selvitys osakkeiden hankintahinnasta ja myyntikuluista. Myyntivoitto lasketaan vähentämällä myyntihinnasta oletettu hankintameno (50 %) tai todelliset hankintamenot ja voiton hankkimisesta aiheutuneet kulut. (Kela 2024b, 34–35.)

Myyntivoitto jaetaan useammalle jaksolle yrittäjän työtulon tai peruspäivärahan perusteella, riippuen kumpi on suurempi. Työtulo määritellään yrittäjän eläkevakuutuksen (YEL) perusteella, mutta jos YEL-työtulo on ilmeisen epäsuhtainen yritystoiminnan laajuuteen nähden tai vakuutusta ei ole otettu,

käytetään arvioitua työtuloa. ”Vuonna 2022 YEL-työtulon alaraja on 8 261,71 euroa vuodessa”. (Kela 2024b, 35.)

Myyntivoitto jaksotetaan sen perusteella, kuinka monen kuukauden työtuloa se vastaa ja jakojäännös lasketaan työpäivinä (21,5 arkipäivää kuukaudessa). Jaksotus suoritetaan niin, että myyntivoitto jaetaan vakuutuksen kuukausien määrällä. Jos jää vajaa kuukausi, se muunnetaan päiviksi jakamalla summa eläkevakuutuksen päiväkohtaisella määrällä. Jaksotus pyritään kohdistamaan täysille työttömyyspäivärahapäiville, ja tarvittaessa tehdään alaspäin pyöristys. (Kela 2024b, 35–36.)

Jaksotus alkaa yrityksen lopettamishetkestä, mutta erityistapauksissa se voidaan tehdä myyntihetkestä lähtien. Jos yritystoiminta on loppunut konkurssiin ja konkurssituomion jälkeen työttömyysetuutta hakeneelle tulee jakokelpoista varallisuutta, joka vaikuttaa jaksotukseen, jaksotus tehdään konkurssituomion antamisajankohdasta alkaen, eikä yrityksen lopettamisajankohdasta. Jaksotuksen enimmäiskesto on 24 kuukautta. (Kela 2024b, 36.)

Myyntivoitto selvitetään myyntivoittolaskelmalla, joka on tämän työn liitteenä (Liite 3). Sen ohjeissa kerrotaan, että se tulisi toimittaa ensimmäisen työttömyysetuushakemuksen mukana, Kelalle tai työttömyyskassaan. Myyntivoittolaskelma tulee toimittaa myös erikseen jokaisesta yrityksestä, missä on omistajana. Myyntivoittolaskelman avulla selvitetään työttömäksi ilmoittautuneen entisen yrittäjän yritysmuoto, omistusosuus ja yritystoiminnan lopettamisajankohta. Yritystoiminnan taloudellinen tilanne tulee selvittää, viimeisen täyden tilikauden taseen perusteella. Tilikauden ollessa kalenterivuosi ja jos yritystoiminta päättyy toukokuun alkupuolella, tehdään laskelma edellisvuoden 31.12. mukaista tasetta käyttäen. Myyntivoitto laskelman liitteeksi tulee laittaa kopio viimeisen täyden tilikauden taseesta. Jos tasetta ei ole, laitetaan liitteeksi omaisuusluettelo. Myyntivoittolaskelmaan kirjataan viimeistilikauden taseen loppusumma tai omaisuuden arvo omaisuusluettelosta, ja tästä vähennetään yritystoiminnan velat viimeisen täyden tilikauden lopusta. Erotuksena saadaan mahdollinen myyntivoitto.

4 Yrittäjän työttömyysturva

4.1 Yrittäjän oikeus työttömyysetuuteen

Työttömyysturvalaissa 2:5 on määritelty, ettei työnhakijalla ole mahdollista saada työttömyysetuutta sellaiselta ajanjaksolta, jolloin hän työllistää itsensä yrittäjänä tai samankaltaisella tavalla omassa työssään, keskeytyksettä enemmän, kun kahden viikon ajan päätoimisesti. Jos työn määrä on niin iso, että henkilön ei ole mahdollista vastaanottaa kokoaikatyötä, katsotaan henkilön silloin työllistyvän yrittäjänä kokoaikaisesti. Ellei anneta aihetta muuhun arvioon, työllistyminen nähdään sivutoimisena silloin, kun henkilö on ollut vähintään puolivuotta kokoajatöissä, jotka eivät liity mitenkään oman yrityksen toimintaan. (TTL 2:5.)

Henkilön nähdään työllistyvän yritystoiminnassa tai omassa työssä siitä hetkestä alkaen, kun liiketoiminta on käynnistetty, aina siihen asti, kunnes työskentely yrityksessä päättyy tai yritystoiminta tai oma työ on varmuudella päätynyt. Yritystoiminta katsotaan yleensä alkaneeksi, kun yritys aloittaa varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toimintansa, tai kun se merkitään ennakkoperintärekisteriin, arvonlisäverovelvollisten rekisteriin tai Verohallinnon työnantajarekisteriin. (Kela 2024b, 26.)

Työttömyysetuuden maksamiselle ei ole estettä, kun henkilön työskentely yrityksessä nähdään päättyneeksi, eikä yritystoimintaa tarvitse tällöin lopettaa kokonaan. Työskentelyn nähdään loppuneen, ellei muuhun arvioon ole aihetta, jos jokin seuraavista ehdoista täyttyy: henkilön työkyky on pysyvästi ja merkittävästi alentunut; henkilö on saanut pisimmän mahdollisen ajan sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, ei kykene työskentelemään yrityksessä ja hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on vireillä tai hylätty. Palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän toimeksiantosuhde on päätynyt tai yritystoiminta on kausiluonteista ja toimintakausi on päätynyt. (Kela 2024b, 26.)

Työttömyysturvalain 2:6 mukaan henkilön työ yrityksessä nähdään loppuneen, jos henkilön työskentelykyky on madaltunut pysyvästi ja huomattavasti. Henkilö on palkansaajaan verrattava yrittäjä, jonka toimeksianto on loppunut ja jonka ei nähdä työllistyvän 5 §:n 1 ja 2 momentissa kerrotulla tavalla kokoaikaisesti mahdollisten toisten toimeksiintojen tekemiseksi, yritystoiminta katsotaan olevan kausiluonteista ja toimikausi on tullut loppuun. (Työttömyysturvalaki 2:6.)

Työttömyysturvalain 2:6 mukaan palkansaajaan verrattavalla yrittäjällä viitataan yrittäjään, joka itse tekee työtehtävää toimeksiantajan kehottamalla tavalla. Työskentelee vain muutamille toimeksiantajille eikä omista kiinteää toimipaikkaa. Lisäksi vaaditaan, ettei hänellä ole ollut työsuhteessa olevia työntekijöitä edellä mainittujen työsuoritusten tekemiseksi viimeisen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lähtien, paitsi satunnaisesti. Kausiluonteisena pidetään yritystoimintaa, jota luonnonolosuhteitten takia voidaan harjoittaa vain noin kuuden kuukauden ajan vuodessa. (Työttömyysturvalaki 2:6.)

Työttömyysturvalain 2:8 lain mukaan yritystoiminta katsotaan loppuneen, jos tuomioistuin on tehnyt päätöksen konkurssiin asettamisesta. Yritystoiminta katsotaan myös lopetetuksi, jos osakeyhtiö tai osuuskunta on laitettu selvitystilaan. Jos kyseessä on muu kuin osakeyhtiö ja purkamisesta on tehty sopimus jokaisen yhtiömiehen kanssa, katsotaan se yritystoiminnan lopettamiseksi. Yritystoiminta nähdään loppuneen, kun tuotannollinen ja taloudellinen toiminta päättyy ja työnhakijan tästä luotettavasti itse ilmoittaa, ettei yritystoimintaa enää jatketa tai muuten on varmaa, ettei yritystoimintaa enää edistetä. Taloudellinen ja tuotannollinen toiminta katsotaan päättyneen, kun yrittäjä on luopunut yrittäjän eläkevakuutuksesta, pyytänyt verohallintoa poistamaan yrityksen ennakkoperintärekisteristä ja työnantajarekisteristä sekä arvonlisäverovelvollisten rekisteristä tai yritystoiminnan keskeytymisestä. (Työttömyysturvalaki 2:8.)

Arvioinnin taloudellisen ja tuotannollisen toiminnan loppumisesta tekee TE-palvelut. Se tapahtuu ensisijaisesti henkilön oman tiedonannon perusteella ja TE-palvelut antavat lausunnon maksajalle, kun yritystoiminnan päättyminen on

tutkittu (Kela 2024b, 21). Yrittäjän ei siis tarvitse poistaa yritystä kaupparekisteristä, kunhan muut edellytykset täyttyvät (Holopainen 2024, 199). Näiden lausuntojen perusteella Kela ratkaisee henkilön oikeuden työttömyysetuuksiin ja varmistaa, että työskentelyn päättymistä koskevat ehdot täyttyvät asianmukaisesti (Kela 2024b, 26).

4.2 Yritystoiminnan lopettaminen eri yhtiömuodoissa

4.2.1 Elinkeinoharjoittaja, toiminimiyrittäjä

Toiminimen lopettaminen tapahtuu lopettamisilmoituksella kaupparekisteriin ja verohallinnolle, kuitenkin sitä ennen tulee lopettaa yritystoiminta ja maksaa yrityksen mahdolliset velat pois. Myös verojen maksusta on huolehdittava toiminimen lopettamisen yhteydessä. Kirjanpito aineisto on hyvä säilyttää 6–10 vuotta viimeisen tilikauden loppumisesta. (Suomi.fi 2021.) Samaan aikaan päättyy yrityksen nimen rekisteröintisuoja. Ilmoitus voidaan tehdä sähköisesti tai paperisella lomakkeella. (Yritys- ja yhteisöjärjestelmä 2024.)

PRH voi käyttää automaattista päätöksentekoa kaupparekisteri-ilmoituksissa, joissa yksityinen elinkeinoharjoittaja ilmoittaa elinkeinotoiminnan päättymisestä kaupparekisteriin. Automaattisen päätöksenteon käyttö alkoi 26.8.2024. Kaikkia ilmoituksia ei kuitenkaan rekisteröidä automaattisesti. Jos ilmoitus sisältää tietoja, jotka eivät täytä automaattisen päätöksenteon edellytyksiä, se ohjautuu käsittelijälle. Ilmoitus voidaan käsitellä automaattisesti, kun se on tehty sähköisesti YTJ-palvelussa ja täyttää seuraavat edellytykset: ilmoituksessa ei saa olla tietoja, jotka vaativat tapauskohtaista harkintaa, yksityisen elinkeinoharjoittajan omaisuuteen ei saa olla vahvistettu yrityskiinnityksiä, ilmoituksen on oltava lain mukaan oikeusallekirjoittajan allekirjoittama; ja asiassa ei saa olla syytä epäillä ilmoitetun tiedon oikeellisuutta. Kun ilmoitus on käsitelty automaattisesti, PRH lähettää yritykselle kaupparekisteriotteen. Otteessa ilmoitetaan, jos rekisteröinti on tehty automaattisesti ja annetaan lisätietoja automaattisesta päätöksenteosta. (Patentti- ja rekisterihallitus 2024.)

Toiminimiyritys voi päättyä konkurssiin, kun yrittäjä ei kykene maksamaan yrityksen velkoja. Toiminimessä yrittäjä on henkilökohtaisesti vastuussa yrityksen veloista, joten konkurssitilanteessa hänen omaisuutensa voidaan käyttää velkojen maksamiseen. Konkurssi käynnistyy, kun yrittäjä tai velkoja hakee tuomioistuimelta konkurssia. Tuomioistuin nimeää pesänhoitajan, joka hallinnoi yrityksen omaisuutta ja hoitaa velkojille tehtävät maksut. Toiminimen konkurssi voi vaikuttaa yrittäjän henkilökohtaiseen talouteen ja luottotietoihin pitkään, ja se voi hankaloittaa uuden yritystoiminnan aloittamista. (Pienyrittaja.fi 2024.)

Toiminimiyrityksen konkurssi eroaa osakeyhtiön konkurssista, sillä yrittäjä vastaa henkilökohtaisesti myös yrityksensä veloista. Konkurssimenettely etenee hakemisesta pesänhoitajan määräämiseen, omaisuuden realisointiin ja velkojen jakamiseen. Konkurssimenettely voi kestää jopa 18 kuukautta, ja se voi pitkittyä oikeustoimien tai verotuksen selvittelyn vuoksi. Ennen konkurssia yrittäjällä on mahdollisuus yrittää neuvotella maksuaikatauluista, hakea yrityssaneerausta tai hankkia uutta rahoitusta. Yrityssaneerauksessa velkoja voidaan vähentää tai maksuun voidaan myöntää lisää aikaa, mutta kaikki yritykset eivät pääse saneerausmenettelyyn. Jos yritys päättää hakea konkurssiin itse, kyseessä on vapaaehtoinen konkurssi. Vapaaehtoisessa konkurssissa yrittäjä voi itse valmistautua taloudellisiin seurauksiin ja estää lisävelkaantumisen. Konkurssin jälkeen yritys lopetetaan, ja kaupparekisteriin merkitään konkurssipäätös. Konkurssin häpeäleima on nykyään pienentynyt, ja on hyvä muistaa, että konkurssi ei ole epäonnistumisen merkki ihmisenä, vaan se on osa yrittäjän riskinottoa. Yrittäjä, joka on kantanut riskit ja seuraukset, ei ole epäonnistunut yksilö, vaan hän on ollut rohkea kokeilija, joka on myös valmis kantamaan vastuunsa epäonnistumisesta. (Konsi 2022, 140–142.)

4.2.2 Osakeyhtiö

Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön voidaan lopettaa vain konkurssi- tai selvitysmenettelyn kautta (Yritys- ja yhteisöjärjestelmä 2024). Risto Koulu ja

Heidi Lindfors kirjassaan Maksukyvyttömyys – yritys velkojan ja velallisena kertovat, että konkurssi alkaa siitä, kun velallinen asetetaan tuomioistuimen päätöksellä konkurssiin. Johdonmukaisempaa olisi kuitenkin puhua vaikkapa konkurssin aloittamisesta. Aloitteen konkurssiin hakemisesta voi tehdä joko velallinen itse tai velkoja. Se kumpi konkurssia hakee vaikuttaa siihen, miten alussa konkurssin suhteen menetellään. Velkojan asettamaa konkurssia pidetään kuitenkin sen verran ankarana, ettei lainsäätäjän mukaan kukaan hakeudu konkurssiin, ellei ole taloudellista pakkoa. Konkurssia hakeva velallinen pääsee melkeinpä automaattisesti konkurssiin. Eli mitä luultavammin velallisen hakiessa konkurssia asetetaan hänelle välittömästi konkurssiin. (Koulu & Lindfors 2021, 80.)

Konkurssista on säädetty Konkurssilaissa (120/2004, KL). Konkurssilaissa 1:1 on määritelty, että jos velallinen ei pysty vastaamaan veloistaan voidaan hänet asettaa konkurssiin. Konkurssi on velallisen ja velkojia koskeva maksukyvyttömyysmenettely, siinä velallisen omaisuus käytetään konkurssisaatavien maksamiseen. Konkurssin alkaessa velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvaltaan. Tuomioistuin määrää pesänhoitajan, joka hoitaa omaisuuden myynnin ja muun konkurssipesän hallinnon. (Konkurssilaki 1:1.)

Osakeyhtiö voidaan purkaa vapaaehtoisesti selvitysmenettelyllä, silloin sekä yhtiö, että sen toiminta loppuvat kokonaan. Selvitysmenettelyä voidaan miettiä esimerkiksi, jos ei haluta tai voida jatkaa yhtiön toimintaa sen kannattavuudesta huolimatta. Yhtiökokous päättää osakeyhtiön selvitystilaan laittamisesta. Yhtiökokouksessa valitaan selvitysmies, joka tulee yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan tilalle. Selvitysmies voi kuitenkin olla esimerkiksi hallituksen jäsen tai muu henkilö yhtiön sisältä. (Suomi.fi, 2020.)

Osakeyhtiölaissa (2006/624, OYL) 20:7 määritellään, että selvitysmenettelyllä selvitetään yhtiön varallisuusasema, omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, mahdollisten velkojen maksaminen sekä jakaa mahdollinen ylijäämä osakkeenomistajille tai muille yhtiöjärjestyksen mukaisesti. Yhtiökokous voi päättää lopettaa selvitystilan ja jatkaa yhtiön toimintaa. Jos yhtiön varat eivät

riitä velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava yhtiölle konkurssia. (Osakeyhtiölaki 20:7.)

Selvitysmiehen tai hänen valtuuttamansa henkilön tulee ilmoittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle selvitystilan alkamisesta sekä selvitysmiehen valitsemisesta. Selvitysmies pyytää velkojille julkista haastetta siinäkin tapauksessa, vaikka yhtiöllä ei olisi tiedossa olevia velkoja. Haasteesta selviää, mihin mennessä velkojien on ilmoitettava saatavat velat yhtiöltä. (Suomi.fi 2020.)

Osakeyhtiölain 20:9 mukaan selvitysmiesten tehtävänä on mahdollisimman pian muuttaa tarvittava määrä yhtiön omaisuutta rahaksi ja maksaa velat. Yhtiön liiketoimintaa voidaan jatkaa vain siinä määrin kuin selvityksen suorittaminen vaatii. (OYL 20:9.) Selvitysmiehen tehtävä on myös jakaa jäljelle jäänyt omaisuus ja laatia lopputilitys. Kun lopputilitys on esitetty yhtiökokouksessa, katsotaan yhtiö puretuksi. Selvitysmies ilmoittaa lopputilityksestä ja yhtiön purkautumisesta kaupparekisteriin sekä Verohallinnolle. Tämän jälkeen yhtiö poistetaan molemmista edellä mainituista rekistereistä. (Suomi.fi, 2020.)

4.2.3 Henkilöyhtiö

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön purkaminen pystytään tekemään yhtiömiesten yhteisellä sopimuksella, jos osapuolet ovat yhtä mieltä lopettamisesta. Mikäli yksimielisyyttä ei saavuteta eikä yhtiöosuusien lunastaminen ole mahdollista, yhtiö voi joutua selvitystilaan. Vastuunalainen yhtiömies voi esittää vaatimuksen yhtiön hajoittamisesta, jos hänellä on tähän perusteltu syy. (Suomi.fi 2021.)

Avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, joka ei kykene maksamaan velkojaan, voidaan asettaa konkurssiin tuomioistuimen päätöksellä. Konkurssin voi hakea joko velkoja tai velallinen itse. Kun konkurssi alkaa, se merkitään kaupparekisteriin tuomioistuimen tiedonannon perusteella, ja sama tapahtuu, jos konkurssi peruutetaan tai kumotaan. Konkurssin päättyessä ja lopputilityksen tultua

hyväksytyksi pesänhoitaja ilmoittaa asiasta Oikeusrekisterikeskukselle, joka välittää tiedon kaupparekisteriin. Jos omaisuutta ei jää konkurssin jälkeen, yhtiö purkautuu lopputilityksen myötä. Konkurssin raukeamisesta tehdään rekisterimerkintä, mutta PRH ei poista yhtiötä kaupparekisteristä. Jos yhtiö puretaan konkurssin jälkeen yhtiömiesten sopimuksella, purkamisilmoitus tehdään PRH:lle. (Patentti- ja rekisterihallitus 2024.)

4.2.4 Verotusyhtymä

Verotusyhtymän toiminta päättyy useissa tilanteissa. Esimerkiksi silloin, kun osakkaiden määrä vähenee yhteen, myynnin tai lahjoituksen seurauksena tai kun ainoiksi osakkaiksi jäävät ovat puolisoita. Verotusyhtymä purkautuu myös, jos kaikki osakkaat myyvät omaisuutensa yhdelle ulkopuoliselle ostajalle. Metsäyhtymä loppuu, kun yhteinen omistus tai hallinta päättyy, ja maatalousyhtymä purkautuu, kun maataloutta ei enää harjoiteta yhdessä tai yhteinen omistus maakiinteistöstä päättyy. Kiinteistöyhtymä päättyy, jos yhteinen arvonlisäverovelvollisuus loppuu, esimerkiksi vuokraustoiminnan päättyessä. Alv-yhtymä purkautuu, kun liiketoimintaa ei enää harjoiteta yhdessä. Elinkeinoyhtymä päättyy, kun elinkeinotoiminta lakkaa. (Vero, 2024.)

Kun verotusyhtymän toiminta päättyy, ilmoitetaan siitä lopettamisilmoituksella Y5. Lomakkeelle tulee merkitä lisätietoja-kohtaan toiminnan päättyminen ja liittää mukaan asiakirja, kuten kauppakirja, jolla muutos vahvistetaan. Samalla tulee ilmoittaa tarvittaessa arvonlisäverovelvollisuuden, ennakkoperintärekisteröinnin tai työnantajarekisteröinnin päättymisestä. Ilmoituksen voi tehdä myös Oma Verossa, jos samalla ilmoitat jonkin näiden rekisteröintien päättymisestä ja liität tarvittavat asiakirjat. (Vero 2024.)

4.3 Yrittäjän työttömyysturvaprosessi

Teoriaosuudesta saatujen tietojen perusteella voidaan rakentaa kuva siitä, miten yrittäjän täytyy toimia. Kuviossa 5 on käyty läpi vaiheet, mitä yrittäjän täytyy tehdä työttömyysetuuden saamiseksi.

Kuvio 5. Yrittäjän työttömyysetuuteen tarvittavat vaiheet.

Kuviossa 6 on käyty aikajanallisesti läpi, miten pitkään työttömyysturvan saaminen kestää työttömäksi ilmoittautumisen jälkeen. Yrittäjä ilmoittautuu siis

työttömäksi työnhakijaksi ja TE-palvelut ottavat yhteyttä soittamalla viiden päivän sisällä. Toki yhteydenotto voi tulla TE-palveluilta aikaisemminkin. TE-palveluiden ottaessa yhteyttä yrittäjä saa tietää lisäselvityspyynnöstä, jonka toimittamiseen hänelle annetaan kaksi viikkoa aikaa. Mitä nopeammin yrittäjä vastaa selvityspyyntöön, sitä nopeammin asia lähtee käsittelyyn. Jos yrittäjä vastaa lisäselvityspyyntöön heti, hän saisi työvoimapolitiittisen lausunnon tai uuden lisäselvityspyynnön 30 päivän päästä. Mikäli yrittäjä saa uuden lisäselvityspyynnön, myös se on annettava ja käsiteltävä.

Kela ohjeistaa hakemaan työttömyysetuutta omavastuu ajan jälkeen, eli 7 arkipäivää työttömäksi ilmoittautumisesta. Kun yrittäjä on tehnyt ensimmäisen työttömyysetuushakemuksen Kelaan, sen tavoitekäsitelyaika on 19 päivää. Kuvion 6 aikajanalta selviää, että TE-palveluiden lausunto ei välttämättä ole ehtinyt Kelaan tässä ajassa, jolloin Kela jää luultavasti odottamaan TE-palveluiden lausuntoa.

30.9 Yritystoiminta päättyy

- Ilmoittautuminen työttömäksi työnhakijaksi TE- Palveluihin

4.10 Te-palveluiden yhteydenotto

- TE-palvelut ottavat yhteyttä viiden päivän kuluessa.(Aikajanalla huomioitu viikonloppu)

4.10 Lisäselvityspyyntö

- TE-palveluiden puhelussa asiakkaalle kerrotaan selvityspyynnöstä.
- Sen täyttämiseen annetaan yleensä 2 viikkoa aikaa

8.10 Työttömyysetuuden hakeminen Kelalta

- Työttömyysetuutta haetaan 7 arkipäivänpäästä työttömäksi ilmoittautumisesta.

26.10 työttömyysetuuden käsittely

- Työttömyysetuuden tavoitekäsittelyaika Kelalla on 19 päivää, eli jos TE-palvelut ovat antaneet työvoimapolitiittisen lausunnon tässä vaiheessa, voi maksaja antaa päätöksensä tai pyytää tarvittavia liitteitä.
- Maksaja ei kuitenkaan voi tehdä omaa päätöstään ilman työvoimapolitiittista lausuntoa

2.11 päätös tai lisäselvityspyyntö

- Työttömyysetuus päätöksen käsittelyaika on noin 30 päivää.
- Tässä vaiheessa myös lisäselvityspyyntö voi olla mahdollinan

Kuvio 6. Aikajana työttömäksi ilmoittautumisesta, Työttömyysetuuden hakemiseen Kelalta.

Edellä olevien tietojen perusteella olen myös pyrkinyt hahmottamaan, millaisia selvityksiä tai liitteitä yrittäjän tulee antaa. Jokaisen yrittäjän tilanne on yksilöllinen, mutta nämä liitteet nousevat selkeästi esiin. Ensimmäisenä yritystoiminnan päättyminen pitää pystyä todistamaan. Eli yrittäjän on huolehdittava, että yritystoiminta on poistettu rekistereistä ja tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on loppunut. Jos yritystoiminta ei ole päättynyt konkurssiin tulee Kelalle antaa selvitys myyntivoitosta ja sen mukana viimeisin täysi taselaskelma.

On myös hyvä huomioida, miten pitkään yritystoiminnan lopettamisen käsittely kestää. Niin kuin kuvio 7 voidaan todeta, voi esimerkiksi kaupparekisterin käsittelytilanteessa olla eroavaisuuksia.

Nyt käsittelyssä kaupparekisterissä

Katso taulukosta ilmoitustyypeittäin, minä päivinä saapuneita ilmoituksia kaupparekisterissä käsitellään. Käsittelytilanne päivitetään viikoittain.

Ilmoitustyyppi	Käsittelyssä (päivitetty 16.9.2024)
YTJ-palvelussa tehty perustamisilmoitus	9.9.2024
YTJ-palvelussa tehty asunto-osakeyhtiön perustamisilmoitus	12.8.2024
YTJ-palvelussa tehty asunto-osakeyhtiön muutosilmoitus, jossa yhtiöjärjestys on tehty uudessa sähköisessä muodossa	10.8.2024
YTJ-palvelussa tehty muutos yhtiön toimielimiin	6.9.2024
Muu YTJ-palvelussa tehty muutosilmoitus	11.8.2024
Sulautumis- tai jakautumissuunnitelman ja siihen liittyvän kuulutuksen rekisteröinti	3.9.2024
Verkko- tai paperilomakkeella tehty perustamisilmoitus	9.8.2024
Muut verkko- tai paperilomakkeilla tehdyt kaupparekisteri-ilmoitukset	9.8.2024
Yrityskiinnitysasiat	23.8.2024

Kuvio 7. Käsittelyajat kaupparekisterissä (Patentti- ja rekisterihallitus 2024).

4.4 Yrittäjän ja palkansaajan erot työttömyysturvaprosessissa

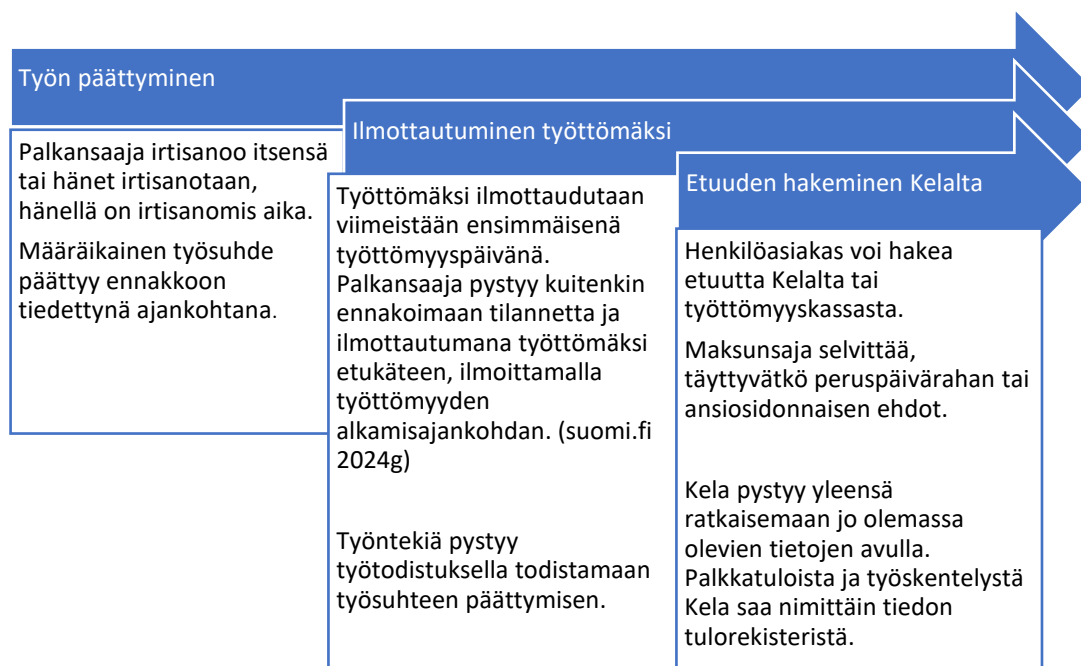
Yrittäjä voi TE-toimiston näkökulmasta päästä työttömyysturvan piiriin yhtä nopeasti, kuin palkkatyöstään työttömäksi jäävä, jos yrityksen lopettamistoimet

on suoritettu ja niistä on annettu asianmukaiset selvitykset. Työttömyysetuuden saamista voivat estää esimerkiksi toiset etuudet. Myös myyntivoiton jaksottaminen voi siirtää työttömyysetuuden maksun aloitusajankohtaa. (Kokko 2024.)

Palkansaajan työsuhde on voinut päättyä määräaikaisuuteen tai irtisanomiseen joko palkansaajan tai työnantajan puolelta. Palkansaajalla on oikeus saada työtodistus, josta selviää työsuhteen kesto ja työtehtävien laatu. Työntekijä voi pyytää työtodistuksen 10 vuoden sisällä työsuhteen päättymisestä. (Työsuojelu.fi 2024.)

Kela pystyy käyttämään tulorekisteriä työttömyysturva hakemusten ratkaisussa (Kela 2024b 60). Kuitenkin tässä vertailussa minusta on hyvä huomioida, että vaikka kevytyrittäjät tulkitaan kelan ohjeistuksen mukaan yrittäjiksi, tulevat myös heidän tulotietonsa tulorekisteriin.

Työnantajan on noudatettava tiettyjä irtisanomisaikoja, ellei työ- tai virkaehtosopimuksessa tai työsopimuksessa ole sovittu toisin. Irtisanomisaika on 14 päivää, jos työsuhde on kestänyt enintään vuoden; 1 kuukausi, jos työsuhteen kesto on 1–4 vuotta; 2 kuukautta kun työsuhde on kestänyt, 4–8 vuotta; 4 kuukautta, jos työsuhde on kestänyt 8–12 vuotta; ja 6 kuukautta, jos työsuhteen kesto ylittää 12 vuotta. Työntekijän puolestaan on noudatettava seuraavia irtisanoutumisaikoja: 14 päivää, jos työsuhde on kestänyt enintään viisi vuotta, ja 1 kuukausi, jos työsuhde on jatkunut yli viisi vuotta, ellei muuta ole sovittu työ- tai virkaehtosopimuksessa tai työsopimuksessa. (Suomi.fi 2024f.) Kuviossa 8 olen kuvannut palkansaajan prosessia työttömyysturvan saajana.

Kuvio 8. Palkansaajan prosessi työttömäksi jäämisestä, työttömyysetuuden hakemiseen Kelalta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että näennäisesti palkansaajan ja yrittäjän työttömyysturvan prosessissa ei ole eroja. Kuitenkin minusta on tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että palkansaajalla on lakisääteinen oikeus saada todistus, jonka työnantaja on velvollinen antamaan. On myös huomioitavaa, että työnantajan vastuulla on ilmoittaa tulot tulorekisteriin, joka auttaa Kelaa ratkaisemaan hakemuksen. Yrittäjän yritystoiminnan lopettaminen on yrittäjän vastuulla, samoin tulotietojen antaminen. Palkansaaja ei välttämättä tarvitse asiantuntija lausuntoa, jolloin käsittelyaika olisi vain 14 päivää.

5 Tutkimuksen toteutus ja tulokset

5.1 Tutkimusaineiston hankinta

Kun valitaan tietty lähestymistapa, on selvää, että tutkimuksesta tulee toisenlainen kuin jos olisi valittu jokin toinen tutkimusstrategia. Hyvä pohja tutkimukselle luodaan yhteensopivilla ongelmanasettelulla, tieteenfilosofian valinnalla, tutkimusstrategialla ja teoreettisella ymmärtämisellä. Ongelman asettaminen on yleensä vaikeampaa, kuin sen ratkaiseminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa varaudutaan siihen, että ongelma voi muuttua tutkimuksen edetessä. Usein ongelman sijasta puhutaankin tutkimustehtävästä, joka asetetaan yleisellä tasolla. Tutkimukselle voidaan määrittää pääongelma, josta analysoinnin ja täsmentämisen kautta johdetaan alaongelmia. Pääongelma on usein yleisluontoinen kysymys, ja alaongelmiin saadut vastaukset mahdollistavat pääongelman ratkaisemisen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 119–124.)

Tässä opinnäytetyössä pääongelmana on selvittää, mitä toimenpiteitä yrittäjän tulee tehdä saadakseen oikeuden työttömyysetuuteen. Aineiston hankinta aloitettiin tutustumalla TE-palveluiden ja Kelan verkkosivuihin. Tämä ohjasi syventymään asiaan liittyvään lainsäädäntöön, sekä eri toimijoiden rooleihin työttömyysetuuden hakuprosessissa. Yrittäjän määrittelyssä ja yritysmuotojen tarkastelussa nousi myös esiin yritystoiminnan lopettamisen merkitys. Näistä muodostui pohja opinnäytetyön kirjallisuuskatsaukseen, mutta TE-palveluista saatava tieto osoittautui suppeaksi. Siksi päädyin pyytämään haastattelua TE-palveluilta. Haastattelin 18.9.2024 Henri Kokkoa, joka toimii palvelujohtajana Pohjois-Karjalan TE-palvelujen yritys- ja yhteisten palvelujen yksikössä. Haastattelun avulla sain tarkennettua, miten TE-palvelut ohjaavat yrittäjiä työttömyysprosessissa. Haastattelua käytettiin osana kirjallisuuskatsausta.

Haasteeksi opinnäytetyössä osoittautui löytää, työttömäksi jääneiden yrittäjien kokemuksia. MTV3:n kymmenen uutisissa 7.9.2024 käsiteltiin aihetta, jossa todettiin, että yrittäjä saattaa joutua odottamaan jopa puoli vuotta ”työttömyyskortistoon” pääsyä. Uutisessa haastateltiin Suomen Yrittäjien sosiaaliturva-asioiden päällikköä Harri Hellsténiä, jonka näkemykset herättivät kiinnostukseni ja siksi pyysin myös häneltä haastattelua. Hänen 15 vuoden kokemuksensa Suomen Yrittäjissä toi luotettavan ja asiantuntevan perspektiivin yrittäjien kokemuksiin ja työttömyysturvaan liittyviin haasteisiin. Hellsténin

haastattelua, joka toteutettiin 8.10.2024, käytettiin opinnäytetyössä täydentämään ja taustoittamaan kyselytutkimusta.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina: kysymykset lähetettiin haastateltavalle etukäteen, mutta itse haastattelut pidettiin keskustelunomaisina ja joustavina. Keskustelut käytiin Teamsin välityksellä etäyhteyksin, mikä mahdollisti joustavan ja ajankäytöllisesti tehokkaan toteutuksen. Alkuperäinen tavoitteeni oli tavoittaa kyselytutkimuksella yritystoiminnan lopettaneet, entiset yrittäjät. Tämä osoittautui kuitenkin haasteeksi, sillä esimerkiksi Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry:n mukaan entisten yritysten sähköpostiosoitteet on luultavasti suljettu samalla, kun yritystoiminta on loppunut. Näin ollen aineisto päätettiin kerätä nykyisiltä yrittäjiltä. Kysely toteutettiin Pohjois-Karjalan alueella toimiville yrittäjille, jotka työllistävät enintään viisi henkilöä. Kysely lähetettiin Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry:n avustuksella yrittäjille sähköpostitse 31.10.2024, ja vastausaikaa oli 8.11.2024 asti. Kyselylomakkeessa käytettiin sekä monivalintakysymyksiä, että avoimia kysymyksiä. Näin pyrittiin keräämään kattavaa tietoa yrittäjien varautumisesta työttömyyteen ja heidän tietoisuudestaan työttömyysturvasta.

5.2 Menetelmälliset valinnat

Tutkimusstrategialla viitataan tutkimuksen kokonaisuuteen menetelmällisissä ratkaisuihin. Siitä on erotettu suppeampana käsitteenä termi tutkimusmetodi. Tutkimuksella on aina tarkoitus tai tehtävä. Tutkimusstrategisia valintoja ohjaa tutkimuksen tarkoitus. Kun mietitään, mikä on sopiva tutkimusstrategia, voidaan kysyä kolme keskeistä kysymystä: Mikä on tutkimusongelman rakenne? Vaatiiko tutkimus käyttäytymisen tai toimintojen hallintaa, vai kuvaako se ilmiötä, joka tapahtuu luonnollisesti? Kolmanneksi: onko tutkimuksen kohteena olevat ilmiöt nykyaikaan sijoittuvia vai kuuluvatko ne menneisyyteen? (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 128 & 133–134.)

Usein on todettu, että tieteellisessä tutkimuksessa päämääränä on teorian aikaansaaminen ja siihen pyrkiminen. Tutkimuksen tulokset pyritään

näyttämään arkipäiväisen kokemuksen ylittävinä teorioina. Kyky muodostaa teorioita ja taito hyödyntää niitä myöhemmässä tutkimustyössä, on nimetty yleensä tärkeimmäksi taidoksi tieteenharjoittajalla. Kun tarkastellaan samaa ilmiötä, teoria nopeuttaa kommunikaatiota niin, ettei jokaisen tutkimuksen kohdalla tarvitse toistaa peruseriaatteita ja perusteluja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 137–138.)

Kirjallisuuskatsaus nähdään tutkimustapana, jossa alkuperäisiä tutkimuksia tutkitaan. Olemassa olevaa tietoa tunnistetaan, arvioidaan, tulkitaan ja yhdistetään. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena onkin tiivistää olemassa olevaa ja alkuperäistä tietoa aihepiiristä sekä tehdä johtopäätöksiä ennakkoon asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Vilkkä 2023,10.)

Opinnäytetyöni teoriaosuudessa pyrin kirjallisuuskatsausta hyödyntäen kuvaamaan selkeästi ja ymmärrettävästi, mitkä lait vaikuttavat työttömyysetuuden saamiseen ja mikä on eri toimijoiden rooli. Lisäksi kirjoitin teorian tueksi esimerkkejä ja aikajanoja, jotta aiheen hahmottaminen olisi helpompaa.

Amanda Grudmanin (2018) opinnäytetyössä Yrittäjän ja palkansaajan sosiaaliturvien erot, käsiteltiin kattavasti sosiaaliturvaan vaikuttavia asioita, mutta työttömyysturvaa koskeva osuus jäi suppeaksi. Hän toteaa opinnäytetyössään, että yrittäjä voi hakea työttömyysetuutta vasta TE-toimiston selvityksen jälkeen. (Grudman 2018, 24.) Tämä tieto on kuitenkin vanhentunut, sillä nykyään työttömyysetuutta tulee hakea heti työttömyyden alettua, omavastuuajan jälkeen. Tämä kuitenkin kertoo siitä, että on tärkeää perehtyä sekä TE-palveluiden, että maksajan antamiin ohjeisiin. On hyvä muistaa myös, että ohjeistukset muuttuvat nopeallakin aikataululla ja siksi on tärkeä käyttää lähteenä myös mahdollisimman tuoretta tietoa.

Aino Pehkonen (2019) puolestaan tarkasteli opinnäytetyössään yrittäjän sosiaaliturvaa liiketoiminnan keskeytyessä ja onnistui selkeästi erittelemään työntekijän ja yrittäjän rooleja (Pehkonen 2019). Molemmat opinnäytetyöt

korostivat yrittäjän ja palkansaajan yhdenvertaisuutta, mutta aihetta syventääkseni pohdin myös omaa näkemystäni tästä asiasta.

Opinnäytetyöni on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Kyselytutkimuksessa on kuitenkin myös viitteitä määrällisestä tutkimuksesta. Vaikka kvantitatiivinen (määrällinen tutkimus) ja kvalitatiivinen tutkimus täydentävät toisiaan, opinnäytetyössäni ei käytetty kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä strukturoituja kyselylomakkeita. Tämä mahdollisti joustavamman aineistonkeruun, jossa vastaajien näkemykset pääsivät esille tarkemmin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 131 & 188–189.) Kuitenkin kyselytutkimuksen aineistoa on opinnäytetyössä käsitelty ja analysoitu niin määrällisessä kuin laadullisessa muodossa. Määrällisessä tutkimuksessa päätelmät tehdään havaintoaineiston tilastollisen analysoinnin perusteella, joka tarkoittaa mm. tulosten kuvailua prosenttitaulukoiden avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 136.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana toimii kokonaisvaltainen tiedonhankinta ja aineisto kootaan todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi tyypillisistä piirteistä on, että aineiston hankinnassa käytetään laadullisia menetelmiä. Suositaan siis menetelmiä, joissa tutkittavien "ääni" ja näkökulmat pääsevät esille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160.)

Haastattelu on ollut päämenetelmä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Haastattelun etuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston poimintaa joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajaa myötäillen. Haastattelu voidaan valita esimerkiksi silloin, kun halutaan syventää saatavilla olevaa tietoa tai kysymyksessä on vähemmän kartoitettu, niin sanottu tuntematon alue. Haastattelun luotettavuus voi heikentyä, jos haastateltava antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Tavallisesti haastattelulajeja erotellaan siten, miten muodollinen tai strukturoitunut haastattelu on. On siis ääripää, jossa haastattelu on strukturoitu täysin ja siinä on ennalta laaditut kysymykset, jotka esitetään tietyssä järjestyksessä. Toinen ääripää on täysin vapaa, strukturoimaton haastattelu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160 & 200–201.)

Omassa työssäni toteutin haastattelut Teamsin välityksellä etähaastatteluina, joissa käytettiin puolistrukturoitua menetelmää. Haastattelukysymykset lähetettiin etukäteen haastateltaville, mutta niiden järjestys ja muotoilu mukautuivat haastattelutilanteessa. Lisäksi kysyin tarkentavia lisäkysymyksiä haastateltavien vastausten mukaan. Haastateltavat valittiin heidän asiantuntemuksensa perusteella. Mukana oli edustaja sekä TE-palveluista, että Suomen Yrittäjistä. Tämä toi esille molempien tahojen näkemyksiä.

Kyselytutkimuksen etuna nähdään, että niiden avulla voidaan saada laajaa tutkimusaineistoa. Kyselytutkimukseen liittyvä heikkous onkin, että vastaukset voivat jäädä pinnallisiksi. Ei myöskään ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn tai onko vastausvaihtoehdot onnistuneet vastaajan näkökulmasta. Myös vastaamattomuus voi olla ongelma. Kyselyssä voidaan käyttää avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on oikeasti mielessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 193–196.)

Menetelmälliset valinnat opinnäytetyössäni perustuivat tutkimuksen tavoitteeseen tuoda esiin yrittäjien näkemyksiä työttömyysturvaan liittyvistä käytännöistä. Laadulliset menetelmät, kuten haastattelut, mahdollistivat syvällisen tiedon keräämisen, kun taas kyselyt laajensivat aineiston näkökulmaa. Tämä monimenetelmällinen lähestymistapa tuki tutkimusongelman kokonaisvaltaista tarkastelua ja toi esille aiheeseen liittyviä keskeisiä näkökulmia.

5.3 Harri Hellsténin haastattelu

Harri Hellstén, Suomen Yrittäjien Työmarkkina-asioiden päällikkö toteaa 8.10.2024 haastattelussa, että yrittäjien yhteydenotot järjestöön ovat vähentyneet viime vuosina, vaikka työttömyysturvaan liittyvät kysymykset ovat yhä yleisiä. Yrittäjät hakevat erityisesti neuvoja työttömäksi jäädessään ja tukien hakemiseen liittyvissä kysymyksissä. Suomen Yrittäjät tarjoaa jäsenilleen

maksutonta juridista neuvontaa ja vuosittain käsitellään noin 45 000 puhelua. Hellsténin mukaan järjestö osallistuu aktiivisesti myös työttömyysturvalainsäädännön valmisteluun ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että lainsäädäntö olisi yrittäjien kannalta järkevämpää ja toimivampaa. (Hellstén 2024.)

Hellstén ei osannut yksiselitteisesti arvioida, onko yrittäjien yhteydenottojen vähentyminen hyvä vai huono asia. Hän toteaa, että vuosien varrella on tapahtunut merkittäviä lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka ovat saattaneet vähentää tarvetta kysyä neuvoa. Esimerkiksi toiminimiyrittäjän pääsy työttömyysturvan piiriin on yksinkertaistunut juridisesti, vaikka käytännössä se ei ole aina ongelmaton. Lisäksi yrittäjän perheenjäseniä koskeviin kysymyksiin liittyen oltiin ennen yhteydessä, mutta niihinkin on tehty muutoksia, jotka ovat selkeyttäneet heidän asemaansa. (Hellstén 2024.) Myöhemmässä vaiheessa haastattelua tulee esiin, miksi yrittäjän pääsy työttömäksi ei ole täysin ongelmaton.

Hellsténin mukaan yrittäjien suurin haaste työttömyysturva-asioissa liittyy yritystoiminnan päättämistilanteisiin. Aiemmin yrittäjät kysyivät useammin, miten työttömyysturvaa voi ylipäänsä saada, sillä se edellyttää käytännössä siirtymistä työttömäksi. Nykyisin suurin ongelma on kuitenkin TE-toimistojen vaatimien selvitysten määrä, ja tämä prosessi koetaan raskaaksi ja hankalaksi. Tämä selvitysprosessi on tällä hetkellä yksi suurimmista murheista yrittäjien arjessa työttömyysturvan osalta. (Hellstén 2024.)

Yrittäjät kokevat usein turhautumista TE-toimistojen pyytäessä samoja selvityksiä toistuvasti työttömyysturvapäätöksen yhteydessä. Erityisesti tilanteet, joissa yrittäjä on ollut mukana useammassa yrityksessä, voivat johtaa siihen, että selvityksiä joudutaan tekemään useita kertoja. Tämä luo yrittäjille tunteen, että asiat on jo kerrottu, mutta niitä täytyy silti toistaa. Tilanne voi olla erityisen raskas, jos yrittäjä on taloudellisesti vaikeassa ja stressaavassa tilanteessa. Silloin omasta ongelmallisesta tilanteesta kertominen useaan otteeseen voi tuntua ahdistavalta. (Hellstén 2024.)

Hellsténin mukaan yrittäjien tietoisuus oikeudestaan työttömyysetuuteen yritystoiminnan päättymistilanteessa on lisääntynyt viime vuosina, erityisesti itsensätyöllistävien keskuudessa. Hellsténin mukaan Itsensätyöllistäjät ovatkin hyvin tietoisia etuuksista, joihin heillä on oikeus. Toisaalta perinteisemmän yrittäjäkunnan, kuten osakeyhtiöiden perustajien keskuudessa on edelleen asenteita, joiden mukaan työttömyysturva ja yrittäjäyys eivät kuulu yhteen. Monet heistä ajattelevat, että yritystoiminnan päättyessä on luonnollista perustaa uusi yritys. Tietoisuus on kuitenkin lisääntynyt myös tässä ryhmässä, milloin yrittäjällä on oikeus työttömyysturvaan ja missä tilanteissa tämä oikeus syntyy. (Hellstén 2024.)

Hellstén kertoi, että koronapandemian aikana yrittäjät olivat aktiivisemmin yhteydessä ja työttömyysturva asiat olivat enemmän pinnalla. Tuolloin järjestö vaikutti muun muassa poikkeusäännöksen luomiseen, joka mahdollisti työmarkkinatuen yrittäjille. Pandemian jälkeen yhteydenotot ovat kuitenkin vähentyneet. Hellsténin mukaan koronaviruspandemia saattoi lisätä tietoisuutta työttömyysturvasta. Vaikka hänellä ei ole tutkimustietoa asiasta, pandemian aikana monet yrittäjät kysyivät aktiivisesti työttömyysturvasta, mikä saattoi parantaa ymmärrystä siitä, miten työttömyysturvaprosessit toimivat myös normaalioloissa. Tämä tilanne herätti yrittäjät miettimään omaa taloudellista asemaansa ja sitä, mistä he voisivat saada tuloja, kun asiakkaita ei ollut. Hellstén uskoo, että tietoisuuden lisääntyminen on johtanut siihen, että yrittäjät ovat entistä paremmin perillä oikeuksistaan työttömyysturva-asioissa. (Hellstén 2024.)

Nykyinen työmarkkinatuki vastaa yrittäjien tarpeisiin tietyllä tavalla, sillä lainsäädäntö on kohdallaan ja näin takaa yrittäjille palkansaajan kanssa hyvinkin tasa-arvoisen oikeuden työttömyysturvaan. Hellstén kuitenkin huomauttaa, että yrittäjäyden päättäminen on erilainen prosessi kuin työsuhteen päättäminen, mikä voi tehdä asiasta monimutkaisempaa. (Hellstén 2024.)

Eroja on myös eri yritysmuodoissa: esimerkiksi toiminimiyrittäjillä on kevyempi tie työttömyysturvalle verrattuna osakeyhtiöyrittäjiin. Kyse ei ole niinkään lainsäädännöllisestä asiasta, miten TE-palveluissa yritystoimintaa selvitetään ja

minkälaisia johtopäätöksiä näistä selvityksistä tehdään, vaan enemmänkin resurssi- ja osaamiskysymyksestä. Tärkeää on, että selvitykset tehdään nopeasti ja yritystoiminnan erityispiirteet ymmärretään asianmukaisesti. (Hellstén 2024.)

Myös työttömyysetuuden ennakkomaksua voisi harkita, mutta siinä on riski takaisinperinnästä. Eli olisi kuitenkin parempi, jos resurssit olisivat kunnossa ja päätöksiä voitaisiin tehdä nopeasti, sen sijaan, että niitä tehtäisiin ehdollisesti. Hellstén tuo esiin myös sivutoimisen yrittäjyyden. Tilanne, jossa yrittäjä voi saada työttömyysetuutta on harvinaista. Tämä johtuu siitä, että on vaikeaa arvioida, milloin yrittäjän työtilanne on sellainen, että sosiaaliturvaetuuksia tulisi myöntää. Tulorajojen asettaminen voisi johtaa siihen, että yrittäjät muokkaavat toimintaansa, mikä tekee asiasta entistä monimutkaisempaa. (Hellstén 2024.)

Kelan prosessin Hellstén kokee toimivan, koska Kela saa TE-palveluilta lausunnon joko siitä, että se voi maksaa etuuden, tai ettei se voi maksaa. Totta kai etuus on pitänyt osata hakea oikeassa ajassa, ja Kelallakin on hetkittäin odotusaikoja, joten etuuden saamisessa voi kestää. Kuitenkin päätöksenteko on melko automaattista. Kuitenkaan yrittäjät eivät välttämättä osaa erottaa, mikä on TE-palveluiden ja Kelan rooli. (Hellstén 2024.)

Tiedustelin Hellsténiltä ovatko yrittäjät tietoisia, että TE-palveluiden lausuntoon voi hakea muutosta vasta maksajan päätöksen jälkeen. Hellstén kertoi, etteivät yrittäjät yleensä tunne TE-palveluiden lausuntojen muutoksenhakuprosessia, eikä tämä tieto ole erityisen yleistä edes muilla. (Hellstén 2024.)

Haastatteluiden aikaan olin itse epävarma siitä, tarvitseeko yritystoiminta poistaa kaupparekisteristä ja kerroin kysyneeni sitä TE-palveluiden haastattelussa Henri Kokolta ja kysyin samaa asiaa Hellsténiltä. Hän kertoi, että nykyään kaupparekisteristä ei tarvitse yritystä poistaa. Laissa on nimenomaan listattu ne rekisterit, joista yritystoiminta tulee poistaa. Jos TE-Palvelut edellyttäisivät poistamista, se tarkoittaa, että he soveltavat lakia väärin. (Hellstén 2024.)

Yrittäjien työttömyysturvassa on viime vuosina tehty parannuksia. Esimerkiksi yritystoiminnan keskeyttämisestä on siirrytty pelkästään lopettamiseen, mikä on kevyempi prosessi. Yrittäjien työssäoloa on lyhennetty, ja perheenjäsenten asemaa on parannettu useaan otteeseen. Toiminimiyrittäjien työttömyysturvaan pääsyä on myös helpotettu. Sosiaali- ja terveysministeriössä pohditaan parhaillaan yhdistelmävakuuttamista, jossa henkilö voi työskennellä sekä yrittäjänä, että työntekijänä. Kuitenkin esimerkiksi viimeaikaiset leikkaukset koskevat niin yrittäjiä, kun palkansaajia. (Hellstén 2024.)

Työ- ja elinkeinoministeriö tarjoaa selkeät ohjeet, jotka on kirjoitettu työ- ja elinkeinoviranomaisille ja näiden ohjeiden mukaan sääntöjä sovelletaan. Vaikka laissa on selkeät säännökset ja viranomaisille on annettu ohjeet, on silti Hellstén kuullut yrittäjiltä esimerkkejä lainvastaisista päätöksistä. Hän korosti, että viranomaisilla on tärkeää olla tarvittavaa osaamista ja heillä on vastuu päätöksistä. (Hellstén 2024.)

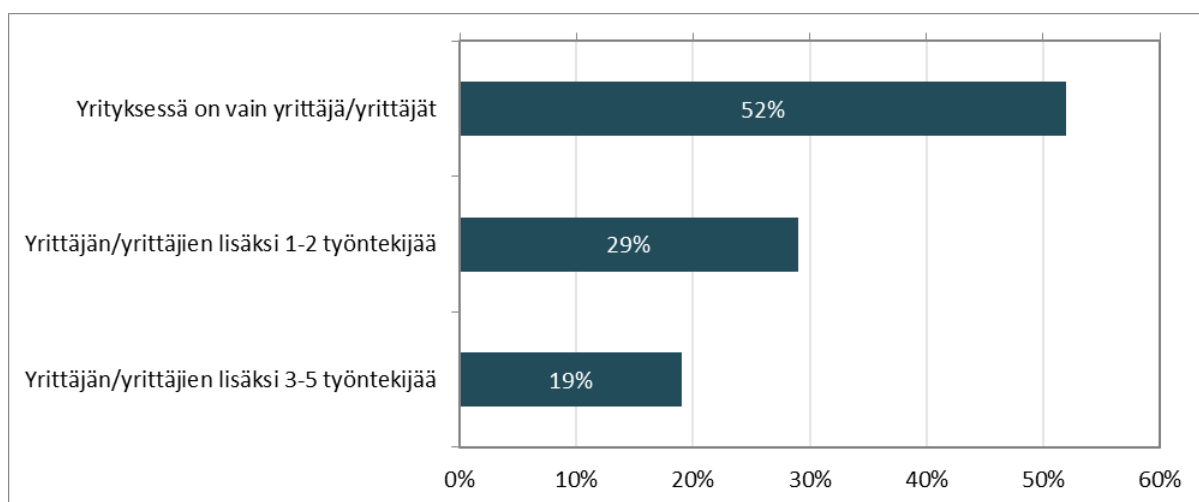
5.4 Kyselyn tulokset

Halusin selvittää, ovatko yrittäjät varautuneet työttömyyteen ja kuinka hyvin he tuntevat TE-palveluiden ja maksajan roolin. Kysely toteutettiin Pohjois-Karjalassa toimiville yrittäjille, jotka työllistävät itsensä ja korkeintaan viisi henkilöä. Kysely lähetettiin 1800 yrittäjälle, Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry:n kautta sähköpostitse. Vastauksia saatiin 95 kappaletta. Vastausprosentti on siis noin 5,3 %, eli vastauksia ei välttämättä voida pitää kovin luotettavana, mutta ne kertovat jonkinlaista suuntaa.

Vastausprosentti on tärkeä tutkimuksen luotettavuuden mittari, sillä se osoittaa, kuinka moni otokseen valituista vastasi kyselyyn. Jos vastausprosentti on matala, otoksen edustavuus perusjoukkoon nähden voi heikentyä, mikä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Jos suurin osa, esimerkiksi 90 %, jättää vastaamatta kyselyyn, herää kysymys, keitä ovat ne harvat, jotka vastasivat ja edustavatko he perusjoukkoa. Näin matalalla vastausprosentilla otos voi muuttua epäedustavaksi. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää

raportoida vastausprosentti, jotta voidaan arvioida, kuinka moni otokseen valituista todella osallistui tutkimukseen. (Vehkalahti 2019, 44.)

Ensimmäisenä kyselyssä selvitettiin yritysten kokoa (kuvio 9). Tulokset osoittivat, että suurin osa vastaajista edustaa yrityksiä, jossa ei työskentele muita. Yli puolet (52 %) yrittäjistä kertoo, että yrityksessä työskentelee vain yrittäjä tai yrittäjät ilman muita työntekijöitä. 29 % yrityksistä työllistää yrittäjän tai yrittäjien lisäksi 1–2 työntekijää ja 19 %:lla yrityksistä on 3–5 työntekijää.

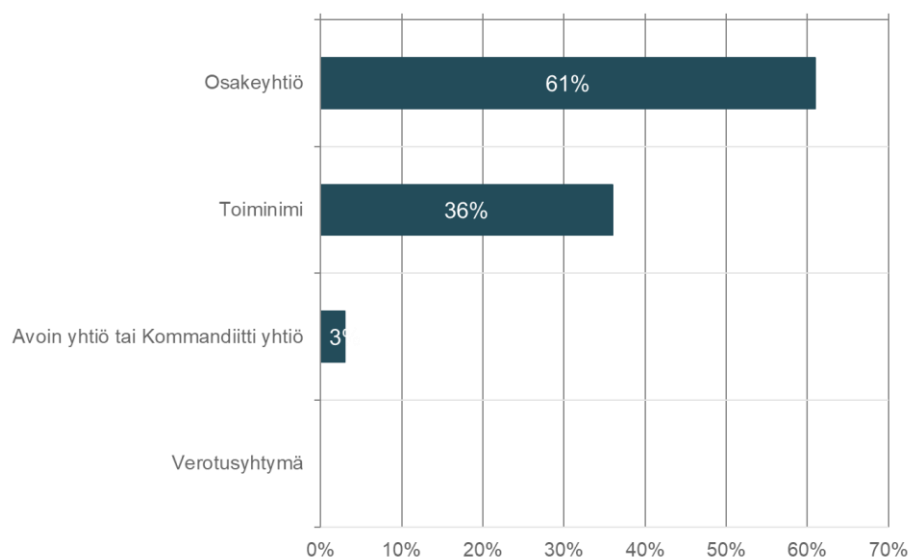
Kuvio 9. Yrityksen koko.

Kyselyssä oli myös vapaa kenttä, jossa pyydettiin vastaajia kertomaan halutessaan, kuinka monta yrittäjää yrityksessä työskentelee, sillä oli tärkeä huomioida, että yhdessä yrityksessä voi olla useampikin yrittäjä. 50 vastaajaa ilmoitti olevansa yrityksen ainoita yrittäjiä, 15 kertoi yrityksessä olevan kaksi yrittäjää, ja kaksi vastaajaa mainitsi yrityksessään olevan kolme yrittäjää. Kuviossa 10 on esitetty yrittäjien määrä myös prosentteina.

Kuvio 10. Yrittäjien määrä yrityksessä.

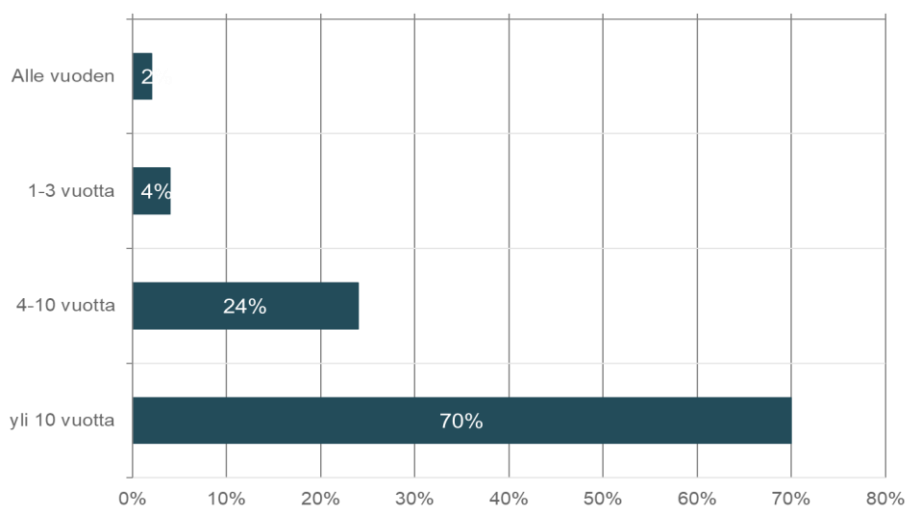
Selvitin myös yritysmuotoa, ja suurin osa vastaajista (61 %) toimi yrittäjinä osakeyhtiössä. Toiseksi eniten oli toiminimiyrittäjiä (Kuvio 11). Näin jälkikäteen mietittynä kyselyssä olisi voitu selvittää myös kevytyrittäjien määrää.

Kuvio 11. Yrityksen yritysmuoto.

Kyselyssä tiedusteltiin myös, kuinka pitkään yrittäjät ovat toimineet yrittäjinä. Kuvioista 12 voidaan havainnoida, että suurin osa vastaajista on ollut yrittäjänä jo pitkään: 70,2 % on toiminut yrittäjänä yli kymmenen vuotta ja 23,4 % on ollut

yrittäjänä 4–10 vuotta. Vain 4,3 % vastaajista on toiminut yrittäjänä 1–3 vuotta ja ainoastaan 2,1 % vastaajista alle vuoden. Näin ollen selkeä enemmistö vastaajista on ollut yrittäjinä pitkään, yli kymmenen vuoden ajan.

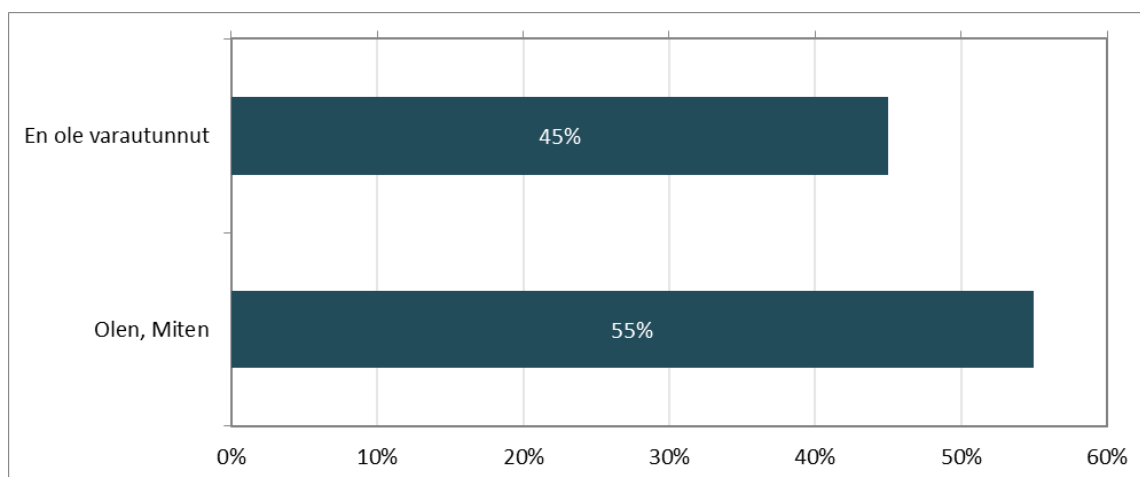

Kuvio 12. Kuinka kauan yritys on ollut toiminnassa

Kysyttäessä työttömyyteen varautumisesta 45 % vastaajista ilmoitti, ettei ole varautunut työttömyyteen, kun taas 55 % kertoi varautuneensa mahdolliseen työttömyyteen. Tiedot on esitetty havainnollisesti kuviossa 12.

Oli yllättävää huomata näin tasainen kahtiajako työttömyyteen varautumisessa. Odotin, että suurempi osuus yrittäjistä olisi varautunut mahdolliseen työttömyyteen, erityisesti huomioiden viime vuosien vaikeat ajat, kuten koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat taloudelliset haasteet. Koska 70 % vastaajista kertoi olleensa yrittäjänä pitkään, pohdin, kokevatko pitkäaikaiset yrittäjät tilanteensa niin varmaksi, etteivät näe tarvetta

varautua työttömyyteen.

Kuvio 13. Yrittäjien varautuminen työttömyyteen.

Avoimessa kysymyksessä, jossa yrittäjiltä kysyttiin, miten he ovat varautuneet työttömyyteen, kaksi vastausta nousi selkeästi esille: säästäminen ja sijoittaminen sekä yrittäjäkassaan kuuluminen. Huomionarvoista on kuitenkin, että vain yksi vastaaja mainitsi säästämisen tai sijoittamisen sekä yrittäjäkassaan kuulumisen. Vastauksista ilmeni myös, että osa yrittäjistä on jo eläkkeellä tai jäämässä eläkkeelle. Myöhemmin kyselytutkimuksessa tiedusteltiin, kuinka pitkään yrittäjän taloudellinen tilanne kestäisi odottaa työttömyysetuuden saamista. On tärkeää muistaa, että säästöt ja sijoitukset ovat yrittäjän vapaassa käytössä. Ne voivat kulua johonkin muuhun tarkoitukseen ennen mahdollista työttömyyttä, mutta toisaalta niitä voi käyttää heti, ilman ilmoittautumista TE-palveluihin.

Kyselyssä selvitettiin myös, onko vastaaja koskaan lopettanut yritystoimintaansa ja jäänyt työttömäksi. Vain seitsemän vastaajaa kertoi, joskus lopettaneensa yritystoiminnan ja jääneensä työttömäksi. Oli kuitenkin mielenkiintoista kuulla näiden seitsemän kokemuksia, työttömyysetuuden saamisen prosessista. Viidellä vastaajalla työttömyysetuuden saaminen kesti noin 2–3 kuukautta ja kahdella se kesti yli 5 kuukautta. Vaikka tähän kysymykseen vastanneiden määrä oli marginaalinen (0,4 %), näen yhtäläisyyksiä Harri Hellsténin haastattelussa esiin tulleisiin havaintoihin. Eli yrittäjät kokevat työttömyysetuuden saamisen raskaaksi ja hankalaksi. Kaikki

seitsemän olivat vastanneet avoimeen kysymykseen, kuinka työttömyysetuuden saamisprosessi oli heidän mielestään sujunut, ja seuraavat vastaukset saatiin:

”Yritykseni on katsottu sivutoimiseksi. Kesti noin 2 kk.”

”Vaikeasti.”

”Vaikea prosessi.”

”Hyvin, minulla ei ollut mitään ongelmia, vaikka en varsinaisesti lopettanut yritystoimintaa. Pystyin vain muuttamaan sen pienimuotoiseksi ja sain soviteltua päivärahaa.”

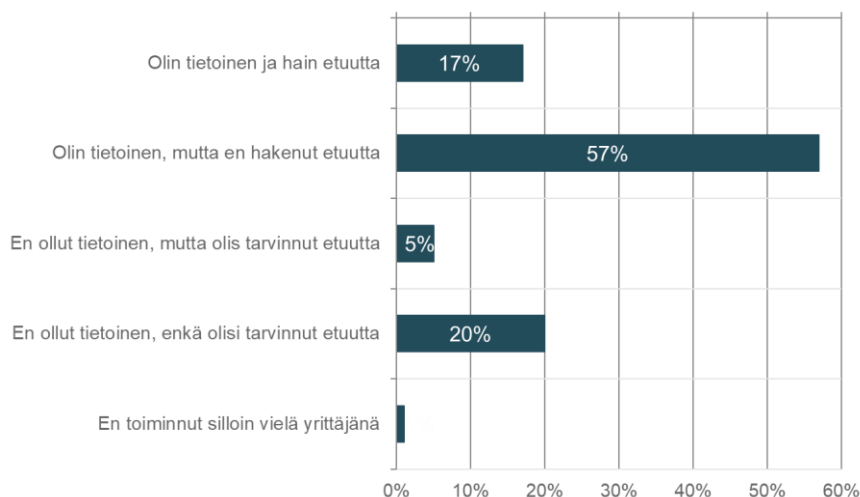
”Ikäviä muistoja.”

”Se ei edennyt ja päätös oli kielteinen.”

”Kivuliaasti, kaikenlaista epäilyä, selvitysvaateita, kiusaamista suorastaan.”

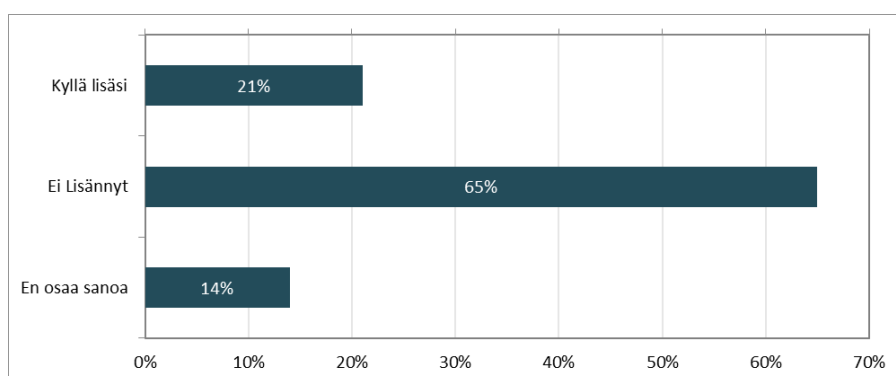
Harri Hellstén kertoi haastattelussa, että koronaviruspandemia saattoi edesauttaa yrittäjien tietoisuutta työttömyysturvaan liittyen ja siksi halusinkin kysyä yrittäjiltä myös koronapandemiaan liittyviä kysymyksiä.

Kysyin yrittäjiltä, olivatko he tietoisia korona-aikana saatavasta työmarkkinatuesta, joka myönnettiin ilman, että yrityksen piti lopettaa toimintansa. Suurin osa vastaajista oli tietoinen asiasta, mutta ei hakenut etuutta. Viisi prosenttia vastaajista kertoi, etteivät olleet tietoisia asiasta, mutta olisivat tarvinnut etuutta (kaavio 7). On tärkeää huomata, että tällaisessa vaikeassa tilanteessa tieto saavutti suurimman osan yrittäjistä. Ilman tätä työmarkkinatuen väliaikaisella muutoksella ei olisi ollut merkittävää vaikutusta.

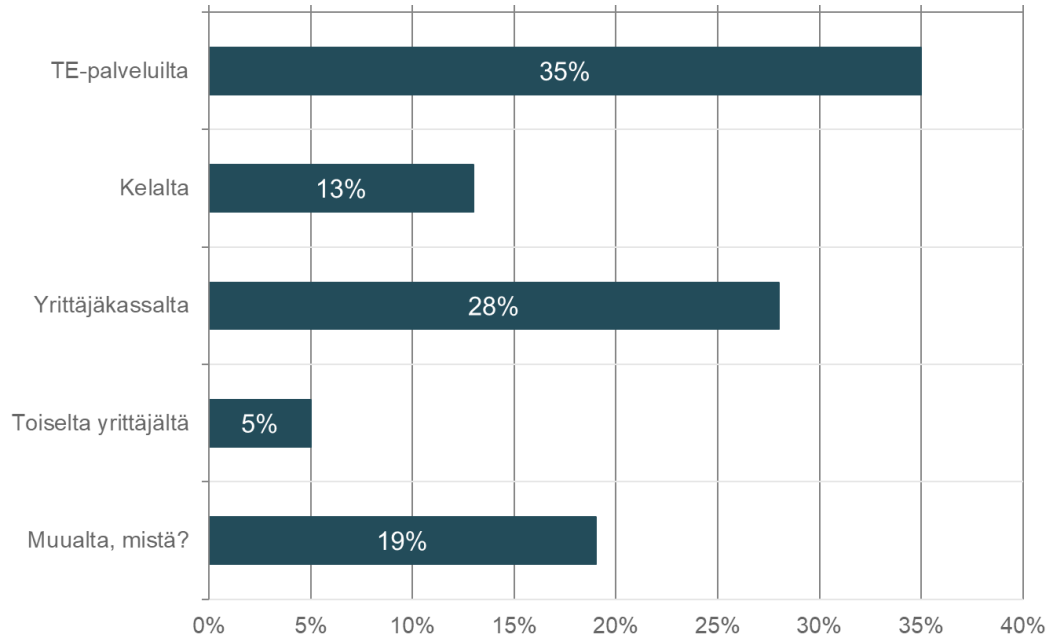
Kuvio 14. Yrittäjien tietoisuus työmarkkinatuesta koronapandemian aikana.

Kysyin myös, lisäsikö korona-aika tietoisuuttasi yleisesti työttömyysetuuden saamisesta. Suurin osa vastaajista kertoi, ettei tietoisuus lisääntynyt (Kuvio 15), mutta kuitenkin 21 % vastaajista ilmoitti sen lisänneen tietoisuutta. Hellstén pohti haastattelussa, olisiko korona-aika lisännyt yrittäjien tietoisuutta työttömyysetuuden saannista. Ainakaan pohjoiskarjalaisilla pienyrittäjillä se ei näyttänyt merkittävästi lisäävän tietoisuutta.

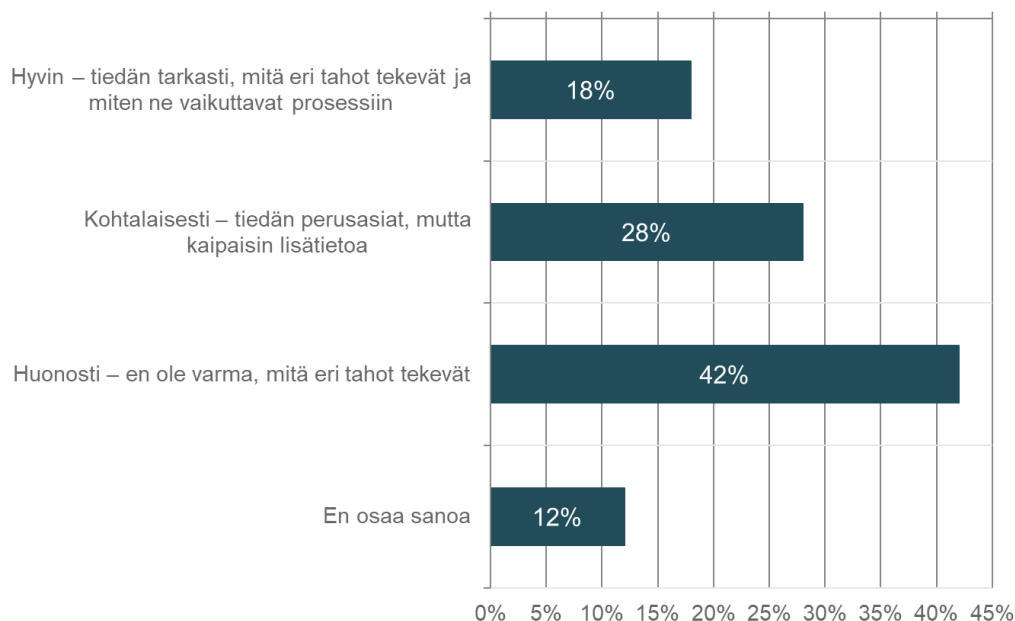
Kuvio 15. Työttömyysturvan tiedon lisääntyminen koronapandemian aikana.

Halusin myös tietää, mistä yrittäjät hakisivat tietoa, jos heidän yritystoimintansa loppuisi ja he jäisivät työttömäksi. Kuvioista 16 voidaan todeta, että monelle ensimmäinen valinta on TE-palvelut, ja toiseksi eniten mainittiin Yrittäjäkassa. Tämä korostaa mielestäni TE-palveluiden tärkeää roolia työttömyysturva-asioiden neuvonnassa. Heidän roolinsa on erityisen keskeinen, sillä oikean tiedon ja ohjeiden antaminen on ratkaisevaa työttömyysturvan hakemisessa ja prosessin sujuvuudessa. Tässä korostuu myös Hellsténin haastattelussa esiin tullut TE-palveluiden resurssien merkitys. TE-palveluilla tulisi olla riittävästi resursseja, jotta yrittäjiä voidaan neuvoa oikein ja pystytään tekemään lainmukaisia päätöksiä.

Kuvio 16. Tiedon etsiminen mahdollisessa työttömyystilanteessa.

Koska opinnäytetyöni yhtenä tavoitteena oli avata eri viranomaisten roolia työttömyysturvan hakemisprosessissa, halusin selvittää, onko tällaiselle tiedolle tarvetta. Toisin sanoen, tietävätkö yrittäjät, mitkä ovat TE-palveluiden sekä Kelan tai yrittäjäkassan roolit työttömyysetuuden saamisessa? Kyselyyn vastanneista 42 % ilmoitti tuntevänsä nämä roolit huonosti, kun taas 18 % henkilöä arvioi tuntevänsä ne hyvin. Tulokset, jotka ilmenevät kuviosta 17, osoittavat, että osa yrittäjistä on tietoisempia, mutta suurin osa kyselyyn vastanneista ei omasta mielestään tuntenut eri toimijoiden rooleja. Tämä voi varmasti aiheuttaa hämmennystä, erityisesti jos yritystoiminta päättyy äkillisesti. Viranomaisten roolien epäselvyys voi lisätä yrittäjien stressiä ja epävarmuutta, jolloin oikean tiedon saaminen ja prosessin ymmärtäminen voi olla erityisen haastavaa. Voisikin pohtia, pitäisikö eri tahojen rooleja selkeyttää jollain tapaa. Toki vastauksissa voi olla kyse myös siitä, ettei tietoa ole tarvittu, ja siksi siihen ei ole perehdytty tarkemmin.

Kuvio 17. Yrittäjien tuntemus TE-palveluiden, Kelan ja työttömyyskassan rooleista työttömyysturvan prosessissa.

Kysyin myös vapaamuotoisesti, kuinka kauan yrittäjien taloudellinen tilanne kestäisi odottaa työttömyysetuuden saamista. Analysoidessani vastauksia ilmeni, että 11 vastaajaa kertoi, ettei heillä olisi varaa odottaa lainkaan, ja osa pystyi odottamaan 1–2 kuukautta. Kuitenkin ainakin 10 vastaajaa mainitsi, että he voisivat odottaa jopa vuoden. Muita vastauksia olivat esimerkiksi "toistaiseksi", "kuolemaan saakka" ja "en hakisi työttömyysetuuksia lainkaan". Lisäksi eläkkeelle jääminen nousi esiin useissa vastauksissa.

Tiedustelin myös, onko olemassa asioita, joihin yrittäjät kaipaisivat parempaa tai selkeämpää ohjeistusta. Vaikka moni kertoi, ettei tarvitse lisää tietoa, muutaman poiminnan otin kuitenkin vastauksista. Alla on suoria lainauksia:

- Osakeyhtiön omistajille pitäisi olla myös turva työttömyyttä varten. Pitäisi pystyä arvioimaan saako yrittäjät palkkaan verrattavaa tuloa yrityksestään - ellei saa, niin heillä pitäisi olla oikeus työttömyyskorvauksiin, ansiosidonnaisiin päivärahoituksiin, työttömille/työttömyysuhan alla olevien koulutuksiin ym. etuihin, jotka nopeuttaisivat uuden työn löytämistä. Yrittäjien piilotyöttömyys ei ole kenenkään etu! Osakeyhtiö lakkauttaminen on vuosien prosessi.
- Yrittäjille tasavertaisempaa työttömyysturvaa työntekijöihin nähden. Lainsäädännöllinen asia.

- Milloin voi saada työttömyysturvaa? Jos taustalle jää yritys elämään eikä tapahdu konkurssia. Eli vanhaa yritystä ajetaan hitaasti alas mutta juurikaan aktiivista toimintaa siellä ei ole eikä sieltä makseta yrittäjäpalkkaa.
- Kaipaisin muutosta sesonkiluonteisen alkutuottajan työttömyysturvaan - talvikauden useamman kuukauden "työttömyys" ei välttämättä riitä työttömyysetuuden saamiseksi (pitäisi olla vähintään puoli vuotta työtön?).
- Selkeämmän ohjeistuksen ja lisäinfon sijaan kaipaen yksinkertaisempaa prosessia. On älytöntä, että yhtä ja samaa asiaa hoitaa noin monta tahoa ja ihmisiä pallotellaan luukulta toiselle ja vielä tilanteessa, jossa kaikesta muusta kyllä säästetään
- Ihan yleistietoa riippumattomalta taholta

Kyselyn tulokset tarjoavat arvokasta tietoa Pohjois-Karjalan alueen pienyrittäjien varautumisesta työttömyyteen ja heidän tietoisuudestaan työttömyysturvan hakemisprosessista. Vastaajista suurin osa on toiminut pitkään yrittäjinä. Kyselyyn vastanneista 55 % ilmoitti varautuneensa työttömyyteen jollain tavalla, kun taas 45 % ei ollut varautunut. Tämä jakautuminen oli yllätys, sillä oletin, että tämänhetkisen taloustilanteen huomioon ottaen suurempi osa yrittäjistä varautuisi mahdolliseen työttömyyteen.

Yrittäjät, jotka olivat varautuneet työttömyyteen, mainitsivat yleisimmin säästämisen ja sijoittamisen sekä yrittäjäkassaan kuulumisen. Kuitenkin vain harvat kokivat, että heillä olisi taloudellista puskuria, joka kestäisi pitkään odottaessaan työttömyysetuuden saantia.

Kyselyssä ilmennyt toinen keskeinen havainto oli se, että yrittäjät kokevat tiedon puutteen viranomaisten rooleista työttömyysturvan hakemisessa. Suurin osa vastaajista ei tuntenut hyvin TE-palveluiden, Kelan ja yrittäjäkassan rooleja prosessissa, mikä voi johtaa epävarmuuteen ja stressiin, jos yritystoiminta päättyy äkillisesti.

Vastaajat, jotka olivat kokeneet yritystoiminnan päättymisen ja työttömyysetuuden hakemisen, kertoivat, että prosessi oli usein hankala ja aikaa vievä. Koronapandemia ei merkittävästi lisännyt yrittäjien tietoisuutta työttömyysetuuden saamisesta, vaikka suurin osa oli tietoinen mahdollisuudesta saada työmarkkinatukea ilman yritystoiminnan lopettamista.

Kyselyn tulokset korostavat tarvetta parantaa yrittäjien tiedonsaantia työttömyysturvasta ja selkeyttää eri viranomaisien rooleja. Erityisesti kaivattiin yksinkertaistamista prosesseihin, jotta yrittäjät voivat helpommin navigoida työttömyysturvanhaasteissa. Yrittäjät myös toivoivat tasavertaisempaa kohtelua työntekijöihin verrattuna, ja selkeää tukea erityisesti sesonkityöntekijöille ja osakeyhtiöiden omistajille.

Vaikka vastausprosentti oli melko matala (5,3 %), tulokset tarjoavat arvokasta suuntaa siitä, että yrittäjien varautuminen työttömyyteen ja heidän tiedon tarpeensa työttömyysturvasta on edelleen tärkeä aihe. Tietoisuuden parantaminen ja prosessien selkeyttäminen voisivat auttaa yrittäjiä tuntemaan itsensä paremmin tuetuksi vaikeina aikoina.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

6.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena oli selvittää yrittäjien työttömyysturvan saamisen keskeiset edellytykset, sekä eri tahojen roolit työttömyysetuuden hakuprosessissa. Halusin laatia opinnäytetyön, joka tarjoaa yrittäjälle kattavan kokonaiskuvan työttömyysturvan saamisen ehdoista ja tukee häntä mahdollisessa yritystoiminnan päättymistilanteessa. Tavoitteenani oli myös auttaa yrittäjää arvioimaan työttömyyden riskiä, osana omaa riskianalyysia. Työssäni olen mielestäni onnistunut kokoamaan kattavan ja selkeän kokonaisuuden, jossa on käsitelty työttömyyskorvauksen saamisen edellytyksiä sekä eri toimijoiden rooleja. Kuitenkin oli vaikea pitää opinnäytetyö selkeänä, sillä tieto oli monimutkaista. Koin kuitenkin, että sain esimerkkien ja taulukoiden avulla tekstiä paremmin ymmärrettäväksi. Olen pyrkinyt tekemään jo teoriaosuudessa johtopäätöksiä esimerkiksi hakemuksen liitteistä. Kuitenkin jokaisen yrittäjän tilanne on yksilöllinen, enkä siis pystynyt kirjoittamaan täydellistä listaa millaisia liitteitä yrittäjän tarvitsee hankkia. Luvussa 4.3 olen

koonnut yhteenvedon yrittäjän työttömyysturvaprosessista, jonka tavoitteena on kuvata prosessin eteneminen vaihe vaiheelta. Tarkoituksena on tarjota yksinkertaista ja selkeää tietoa prosessin eri vaiheista sekä selventää eri viranomaisten vastuualueita.

Vaikka minulla oli aiheesta jonkinlainen ennakkokäsitys, en antanut sen ohjata työskentelyäni, vaan pidin tärkeänä olla avoin kaikelle kerätylle tiedolle. Tästä syystä halusin mukaan yrittäjien näkemyksiä. Käytin työssäni laajasti lähteitä, vaikka tämä osoittautui hieman haastavaksi, sillä aiheesta ei ollut saatavilla paljoa kirjallista materiaalia. Tämän vuoksi tukeuduin myös ammattilaisten haastatteluihin.

Johtopäätöksenä työstäni voin todeta, että yrittäjän tulee tehdä huomattavan paljon työtä saadakseen työttömyysetuutta. Yritystoiminnan lopettaminen on yrittäjälle iso päätös, joka vaatii aikaa ja voi olla henkisesti raskasta. Tämä taas tekee myös työttömyysturvan hakemisprosessista haastavan ja korostaa viranomaisten roolia asiantuntijoina. Vaikka työttömyysetuuden saaminen näennäisesti käsittelyaikojen mukaan ei pitäisi viedä kauan, vaikuttaa käsittelyaikaan paljon myös se, kuinka monta kertaa yrittäjältä joudutaan pyytämään erilaisia selvityksiä. Olisikin tärkeä pohtia miten lisäselvityspyynnöt saataisiin minimoitua. Opinnäytetyötä tehdessä olen miettinyt, olisiko tarvetta rekisterille, johon yrittäjät ja palkansaajat voisivat laittaa omia tietojaan, ja ne olisivat sitten sieltä käytettävissä kaikilla viranomaisilla.

Työssäni havaitsin, että osa tärkeistä tiedoista on mielestäni liian piilossa ja vaikeasti löydettävissä. Esimerkiksi yrittäjiltä vaadittavia liitteitä ei selkeästi tuoda esille TE-palveluiden tai Kelan verkkosivuilla. Jouduin tekemään omia johtopäätöksiä ja etsimään tietoa syvemmin. Kehitysehdotuksena TE-palveluille ja Kelalle esittäisin avoimempaa tiedonantoa, esimerkiksi konkreettisten esimerkkien muodossa. Kelan myyntivoiton selvittämisen lomake oli vaikeasti löydettävissä, vaikka se pitäisi palauttaa ensimmäisen työttömyysturvahakemuksen yhteydessä. En opinnäytetyössäni voinut selvittää, kerrotaanko tästä esimerkiksi sähköisen hakemuksen lähettämisen jälkeen, mutta mielestäni lomakkeen mainitseminen jo verkkosivuilla olisi pieni, mutta

hyödyllinen lisäys. Jatkokehitysehdotuksena voisin myös ehdottaa, että kyseinen liite muutettaisiin sähköisesti täytettäväksi.

Hellsténin kanssa käymä haastattelu oli itselle ammatillisesti todella mielenkiintoinen. Oli hienoa päästä kuulemaan hänen näkemyksiään ja koin, saavani häneltä arvokasta tietoa. Luvussa 5.3 Hellstén haastattelussaan kertoi, että työttömyysetuuden maksaminen etukäteen ei ole paras ratkaisu. Olen samaa mieltä Hellsténin kanssa siitä, että ennakkoon maksaminen ei välttämättä ole se paras ratkaisu, vaan nopea päätöksenteko olisi tehokkaampaa. Kolmenkymmenen päivän käsittelyajan jälkeen mahdolliset lisäselvityspyynnöt voivat venyttää hakemuksen käsittelyä, mikä tekee tilanteesta yrittäjän kannalta vaikean. On kuitenkin tärkeä huomata, että vaikka yrittäjän eläkelaiassa on määritelty, ettei yrittäjäksi katsota henkilöä, jonka tulo on alle 5 504,14 euroa vuodessa, TE-palveluiden näkökulmasta tulolla ei ole merkitystä. Sen sijaan ratkaisevaa on, kuinka paljon yritystoiminta vie aikaa ja estääkö se kokoaikatyön vastaanottamisen. Tämä tulee esiin Henri Kokon (2024) haastattelussa luvussa 3.3.1.

Haluan nostaa esiin myös yrityksen jättämisen kaupparekisteriin. Kun aloitin opinnäytetyöni, olin aluksi epävarma siitä, voiko yrityksen jättää kaupparekisteriin, sillä tätä ei mainittu työttömyysturvalaissa suoraan. Työttömyysturvalaissa luetellaan rekisterit, joista yritys tulee poistaa, ja kaupparekisteri ei ole tässä listassa. Kyseistä listaa on käyty läpi luvussa 4.1. Vaikka asia on lain perusteella selkeä, se aiheutti itselleni epävarmuutta, ja siksi tiedustelin sitä molemmissa haastatteluissa. Pohdin, voiko tämä epävarmuus koskea myös yrittäjiä. Tätä olisin voinut tutkia yrittäjille suunnatulla kyselytutkimuksella, mutta en valitettavasti tajunnut sisällyttää tätä kysymystä siihen. Pohdintana nostan esiin, että yrittäjille tulisi selkeästi viestiä heidän oikeudestaan jättää yritys kaupparekisteriin, sillä se ei estä työttömyysturvan saamista. Toisaalta onko yrittäjän vastuulla tietää tästä? Ehkäpä ei, vaan yrittäjän tulisi pystyä luottamaan tietoon, minkä saa viranomaisilta ja siksi taas korostuu neuvonnan oikeellisuuden tärkeys.

Kyselytutkimuksessa selvitettiin yrittäjien varautumista työttömyyteen ja tulokset osoittivat tilanteen olevan melko tasan. Osa yrittäjistä varautui työttömyyteen, kun taas osa ei. Osa kertoi taloutensa kestävänsä pidemmänkin ajan odottelua, mutta osalle pitkä odotusaika työttömyysetuuden saamisessa olisi mahdoton tilanne. Vaikka yritystoiminnan loppumista on kurja pohtia yritystä perustaessa, on se tiedostettava riski. Siksi toivoisin, että yrittäjät jo alkuvaiheessa perehtyisivät yritysmuotonsa lopettamisprosessiin ja harkitsisivat puskurirahaston rakentamista, mahdollisen toiminnan päättymisen varalle. Vaikka yrityksellä menisi tällä hetkellä hyvin, viime vuosien tapahtumat ovat osoittaneet, että tilanteet voivat muuttua nopeastikin.

Lopuksi voisin todeta, että vaikka opinnäytetyöstäni tuli laaja, sen tutkiminen, kuinka pitkään yrittäjän työttömyysturvan saaminen kestää, vaatisi varmasti jonkin suuremman tutkimusryhmän taakseen. Tällaisella ryhmällä tulisi olla resursseja etsiä työttömäksi jääneitä entisiä yrittäjiä ja analysoida heiltä saatua tietoa. Oli myös erikoista huomata, ettei esimerkiksi aiheesta kertonut MTV3:n uutinen tullut minkäänlaiseen kirjalliseen muotoon, joka olisi ollut myöhemmin helposti löydettävissä. Uutinen oli saatavilla ainoastaan TV-lähetyksessä ja Katsomossa ja sen löytäminen edellytti, että tiesi, mitä etsiä.

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Jos mietitään hyvää tutkimusta eettisestä näkökulmasta edellyttää se, että tutkimusaineistossa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Myös tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu. Kun mietitään tutkimusongelmaa tai tutkimuskohdetta, tulee pohtia, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja minkä takia tutkimukseen ruvetaan. Hyvän tieteellisen käytännön loukkaaminen voi tapahtua monin tavoin. Ihmisarvon kunnioittaminen tuleekin olla lähtökohtana tutkimuksessa. Ihmisten tulee pystyä päättämään, haluavatko he osallistua tutkimukseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23–25.)

Opinnäytetyössäni haastateltavilta pyydettiin kirjallinen suostumus, haastatteluun osallistumisesta. Suostumuksessa kerrottiin myös, että

haastattelun voi keskeyttää milloin tahansa. Myös kyselytutkimuksessa osallistujilla oli mahdollisuus keskeyttää kysely ja vastaukset kerättiin anonyymisti.

Epärehellisyys ei kuulu tutkimustyöhön missään vaiheessa, eli toisen tekstiä ei plagioida (lainata luvattomasti). Myöskään tuloksia ei keksitä eikä niitä muuteta mieluisempaan muotoon. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi tulosten yleistäminen, ilman perusteltua syytä. Raportointi ei saa johtaa harhaan tai olla riittämätön, siksi käytössä olleet menetelmät on käytävä läpi ja myös tutkimuksen riittämättömyys on kerrottava. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 25–26.)

Opinnäytetyössäni olen valinnut lähteet huolellisesti ja arvioinut niiden luotettavuutta kirjoitusvaiheessa. Tekstit on referoitu eli kirjoitettu omin sanoin, lukuun ottamatta niitä kohtia, joissa on käytetty suoria lainauksia. Suorat lainaukset on esitetty selkeästi opinnäytetyön ohjeiden mukaisesti. Lakitekstien referointi osoittautui opinnäytetyössä haastavaksi. Koin, että lakitekstien referointiin liittyy suuri riski: lakia voi joko tulla tulkinneeksi väärin tai esittää sen tavalla, joka jää lukijalle epäselväksi.

6.3 Jatkotutkimuskohteet

Opinnäytetyötä tehdessäni aloin pohtia työttömyyskassojen vaikutusta ihmisten tietoisuuteen työttömyysturva-asioista. Jokaisella ammattiryhmällä on oma liitto, ja työpaikoilla on usein liiton edustaja, joka voi neuvoa työntekijöitä. Yrittäjillä on kuitenkin vain yksi työttömyyskassa. Voisiko tällä olla vaikutusta siihen, että yrittäjät eivät aina tiedä selkeästi, mikä taho vastaa mistäkin? Tätä olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin.

Pohdin myös lähipiirin vaikutusta tietämykseen ja tiedon siirtymiseen. Omassa elämässäni olen huomannut, miten tiedon jakaminen perheen ja kaveripiirin kesken vaikuttaa asioiden hoitoon. Esimerkiksi olen itse ollut työttömänä, samoin äitini ja kaksi veljeäni. Tässä tilanteessa äitini neuvoi minua, ja

myöhemmin minä sekä äitini neuvomme veljiäni. Tieto siis siirtyi perhepiirin sisällä. Mutta miten tämä toimii yrittäjäperheissä tai heidän lähipiirissään? Onko yrittäjän perheessä tukiverkostoa, jotka tukisivat yrittäjiä työttömyysturvan kysymyksissä? Tämän tutkiminen voisi tarjota arvokasta tietoa. Tosin kyselytutkimuksessani perhe tai ystävät eivät tainnut olla kenenkään vastaus, kun kysyttiin, mistä lähdettäisiin etsimään tietoa työttömyyteen liittyen.

Kuten luvussa 6.1 totesin, nykyinen 30 päivän käsittelyaika lisäselvityspyyntöineen voi olla yrittäjän näkökulmasta liian pitkä.

Toimeentulotukea voidaan kuitenkin maksaa ennakoon.

Perustoimeentulotuessa voidaan tehdä saatavasuunnitelma odotettavissa olevaa työmarkkinatukea vastaan (Kela 2024k, 217.) Siksi jatkotutkimuksena voisi olla hyödyllistä tarkastella toimeentulotuen, erityisesti perustoimeentulotuen roolia yrittäjän tukena vaikeassa tilanteessa. Lisäksi olisi kiinnostavaa selvittää, miten täydentävä ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki voisi auttaa yrittäjiä ennen työttömyysturvan myöntämistä.

Lähteet

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2021. Presidentti Sauli Niinistö

Yrittäjävaltuuskunnassa

<https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/presidentti-sauli-niinisto-yrittajavaltuuskunnassa-suomi-tarvitsee-yrittajia-riskin-kantajia/>.
21.11.2024.

Eläketurvakeskus. 2024. Kevytyrittäjyys nopeassa kasvussa – mahdollistaa työllistymistä, mutta moni on haavoittuvassa asemassa työmarkkinoilla. <https://www.etk.fi/ajankohtaista/kevytyrittajyys-nopeassa-kasvussa-mahdollistaa-tyollistymista-mutta-moni-on-haavoittuvassa-aseassa-tyomarkkinoilla/>. 18.11.2024.

Grundman, A. 2018. Yrittäjän ja palkansaajan sosiaaliturvien erot. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy. Liiketalouden koulutusohjelma.

Opinnäytetyö.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/156153/Grundman_Amanda.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y 16.10.2024.

Hallintolaki. 434/2003.

Hellstén, H. 2024. Työmarkkina-asioiden päällikkö. Suomen yrittäjät.

Nauhoitettu haastattelu 8.10.2024.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2017. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Holopainen, T. 2012 Yrityksen perustamisopas. Espoo. Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2017 Yrityksen perustamisopas. Espoo Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2018 Yrityksen perustamisopas. Espoo Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2019 Yrityksen perustamisopas. Espoo. Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2020 Yrityksen perustamisopas. Espoo. Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2021 Yrityksen perustamisopas. Espoo. Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2022 Yrityksen perustamisopas. Hyvinkää. Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2023 Yrityksen perustamisopas. Hyvinkää. Asiatieto Oy.

Holopainen, T. 2024 Yrityksen perustamisopas. Helsinki. Asiatieto Oy.

Iltä-Sanomien 2012. Yrittäjän työttömyysturva muuttuu ensi tiistaina.

<https://www.is.fi/taloussanomien/yrittaja/art-2000001780660.html>.
23.11.2024

- KEHA-keskus. 2024. Tietoa meistä. <https://www.keha-keskus.fi/web/guest/tietoa-meista>. 16.10.2024.
- Kela. 2014. Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2015. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/muutoksia-kelan-etuuksiin-vuonna-2015>. 30.9.2024.
- Kela. 2018. Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2019. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/muutoksia-kelan-etuuksiin-vuonna-2019>. 30.9.2024.
- Kela. 2020. Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2021. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/muutoksia-kelan-etuuksiin-vuonna-2021>. 30.9.2024.
- Kela. 2021a. Yrittäjä voi saada työmarkkinatukea vuoden loppuun. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yrittaja-voi-saada-tyomarkkinatukea-vuoden-loppuun>. 30.9.2024.
- Kela. 2021b. Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2022. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yrittaja-voi-saada-tyomarkkinatukea-vuoden-loppuun>. 30.9.2024.
- Kela. 2024. Työmarkkinatuki. <https://www.kela.fi/tyomarkkinatuki#hakuaika>. 3.10.2024.
- Kela. 2024a. Lait ja ohjeet. <https://www.kela.fi/lait-ja-ohjeet>. 21.08.2024.
- Kela. 2024b. Työttömyysetuudet. <https://www.kela.fi/etti/Ty%C3%B6tt%C3%B6myysetuudet.pdf?version=1722387967083>. 21.08.2024.
- Kela. 2024c. Saitko osa- tai kokoaikaisia töitä. <https://www.kela.fi/saitko-toita>. 16.10.2024.
- Kela. 2024d. Työttömyys. <https://www.kela.fi/documents/d/guest/selkokielineen-esite-tyottomyys>. 18.11.2024.
- Kela. 2024e. Työttömyystuet. <https://www.kela.fi/tyottomyystuet#yrittajan-tyossaoloehto>. 18.11.2024.
- Kela. 2024f. Peruspäiväraha. <https://www.kela.fi/peruspaivaraha>. 24.10.2024
- Kela. 2024g. Jos jäät työttömäksi. <https://www.kela.fi/jos-jaat-tyottomaksi#te-palvelut-selvittaa-onko-tyottomyystuen-maksamiselle-esteita>. 18.11.2024.

- Kela. 2024h. Kela työllisyyspalvelujen uudistuksessa. <https://www.kela.fi/kela-tyollisyyspalvelujen-ja-kotoutumispalvelujen-uudistuksessa#Ty%C3%B6llisyyspalvelujen%20uudistaminen>. 21.08.2024.
- Kela. 2024i. Työmarkkinatuki. <https://www.kela.fi/tyomarkkinatuki>. 24.10.2024.
- Kela. 2024j. Tavoiteajat etuushakemusten käsittelylle. <https://www.kela.fi/kasittelyn-tavoiteajat#tyottomuus>. 18.11.2024.
- Kela. 2024k. Toimeentulotuki. <https://www.kela.fi/etti/Toimeentulotuki.pdf?version=173077236438>. 2. 22.11.2024
- Kevytyrittäjäksi.com. 2024. Kevytyrittäjän velvollisuudet. <https://kevytyrittajaksi.com/kevytyrittajyy/velvollisuudet/>. 16.9.2024.
- Kokko, H. 2024. Palvelujohtaja yritys- ja yhteisten palvelujen yksikö. Pohjois-Karjalan TE-palvelut. Nauhoitettu haastattelu 18.9.2024
- Komsi, P. 2022. Neuvokas toiminimiyrittäjä. Turku. Sanalinna.
- Konkurssilaki 120/2004
- Koulu, R & Lindfors, H. 2021. Maksukyvyttömyys – yritys velkojana ja velallisena. Helsinki. Helsingin kauppakamari Oy/ Helsingin seudun kauppakamari ja tekijät.
- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012
- Laki Kansaneläkelaitoksesta 731/2001.
- Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023.
- Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaannpanosta. 383/2023
- Maatalousyrittäjän eläkelaki 1280/2006.
- Maisonlahti, M. Laaksonen, J & Pulkkinen, T. 2023. Työmarkkinatuen historia https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164994/Sosiaaliturvakomitea_2023_3.pdf. 12.9.2024.
- MTV Oy. 2024. Jakso349, Jopa vuoden odotus päätöksissä. Katsomo. <https://www.mtv.fi/video/9503df4352b151c74fc6/lauantai-7-syyskuuta-22-00>. 7.9.2024.
- OP Kevytyrittäjä. 2024. Miten lopetan palvelun käyttämisen? <https://op-kevytyrittaja.fi/tuki/yleiset-kysymykset/miten-lopetan-palvelun-kayttamisen>. 16.9.2024.

Osakeyhtiölaki 625/2006.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2024. Automaattinen päätöksenteko
kaupparekisteriin tehtävissä yksityisen elinkeinonharjoittajan
lopettamisilmoituksissa.

https://www.prh.fi/fi/tietoa_prhsta/automaattinen-paatoksenteko-prhssa/yksityisen-elinkeinonharjoittajan-lopettamisilmoitus-kaupparekisteriin.html. 18.11.2024.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2024. Mikä on ilmoituksesi käsittelytilanne
kaupparekisterissä.

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/kasittelyajat.html>. 16.9.2024.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2024. Tietoa avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön
konkurssista kaupparekisterin näkökulmasta.

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/avoinyhtiojaky/lopettamisilmoitus/konkurssi.html>. 13.11.2024.

Pehkonen, A. 2019. Yrittäjän sosiaaliturva liiketoiminnan keskeytyessä
perusoikeuksien näkökulmasta. Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/274011/Pehkonen_Aino.pdf?sequence=4&isAllowed=y 16.10.2024.

Pienyrittäjät.fi. 2024. Toiminimen Konkurssi. <https://pienyrittaja.fi/toiminimen-konkurssi/>. 27.9.2024.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Laki yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan
tulee voimaan 8.4.2020. <https://stm.fi/-/1410877/laki-yrittajien-oikeudesta-tyottomyysturvaan-tulee-voimaan-8-4-2020>.
24.10.2024.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta. 2024.

Muutoksenhakulautakunta.

<https://www.samu.fi/muutoksenhakulautakunta/>. 2.10.2024.

Sosiaalivakuutus.fi. 2015. 7 kysymystä yrittäjän työttömyysturvasta.

<https://sosiaalivakuutus.fi/7-kysymysta-yrittajan-tyottomyysturvasta/>.
10.9.2024.

Suomi.fi. 2018. Irtisanomisaika. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/tyoelama-ja-tyottomyys/tyoelaman-saannot/opas/tyosuhteen-paattaminen/irtisanomisaika>. 25.9.2024.

Suomi.fi. 2020. Osakeyhtiön purkaminen.

<https://www.suomi.fi/yritykselle/muutokset-ja-kriisitilanteet/yritystoiminnan-lopettaminen/opas/yritystoiminnan-lopettaminen/osakeyhtion-purkaminen>. 21.08.2024.

Suomi.fi. 2021. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön purkaminen.

<https://www.suomi.fi/yritykselle/muutokset-ja-kriisitilanteet/yritystoiminnan-lopettaminen/opas/yritystoiminnan-lopettaminen/avoimen-yhtion-ja-kommandiittiyhtion-purkaminen>. 21.08.2024.

Suomi.fi. 2023. Tulorekisteri. [https://www.suomi.fi/palvelut/tulorekisteri-](https://www.suomi.fi/palvelut/tulorekisteri-verohallinto/9657359a-a882-4d08-93eb-d713b55a30c2)

[verohallinto/9657359a-a882-4d08-93eb-d713b55a30c2](https://www.suomi.fi/palvelut/tulorekisteri-verohallinto/9657359a-a882-4d08-93eb-d713b55a30c2). 27.9.2024.

Suomi.fi. 2024. Yritystoiminnan lopettaminen.

<https://www.suomi.fi/yritykselle/muutokset-ja-kriisitilanteet/yritystoiminnan-lopettaminen/opas/yritystoiminnan-lopettaminen/toiminimen-lopettaminen> 29.8.2024.

Suomi.fi. 2024a. Sivutoiminen yrittäjyys ja kevytyrittäjyys.

<https://www.suomi.fi/kansalaiselle/tyoelama-ja-tyottomuus/yrityksen-perustaminen/opas/kevyempia-tapoja-ryhtya-yrittajaksi/sivutoiminen-yrittajyys-kevytyrittajyys>. 18.11 2024.

Suomi.fi. 2024b. Toiminimen perustaminen.

<https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/yksityinen-elinkeinonharjoittaja/toiminimen-perustaminen>. 25.9.2024.

Suomi.fi. 2024c. Osakeyhtiön perustaminen.

<https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/osakeyhtio/osakeyhtion-perustaminen> 18.11.2024.

Suomi.fi. 2024d. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön perustaminen.

<https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/avoin-yhtio-kommandiittiyhtio/avoimen-ja-kommandiittiyhtion-perustaminen>. 16.10.2024.

- Suomi.fi. 2024e. Ansiopäiväraha. <https://www.suomi.fi/palvelut/ansiopaivaraha-tyottomyyskassojen-yhteisjarjesto-tyj/78f85fe0-2cfc-4647-8ac5-caeb8a73c084>. 10.10.2024.
- Suomi.fi. 2024f. Irtisanomisaika. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/tyoelama-ja-tyottomyys/tyoelaman-saannot/opas/tyosuhteen-paattaminen/irtisanomisaika>. 18.11.2024.
- Suomi.fi. 2024g. Työnhakijaksi ilmoittautuminen. <https://www.suomi.fi/palvelut/tyonhakijaksi-ilmoittautuminen-te-toimisto/9e47824b-3d05-4f74-9be5-6d14aca2bc5e>. 18.11.2024.
- Talousarvio. 2024. Taloussuunnitelma 2024-2026. <https://dynastyjulkaisu.pohjoiskarjala.net/joensuu/kokous/2023900-6-57444.PDF>. 27.8.2024.
- Taloustaito. 2020. Liiketoiminta katkolla – laittaisinko yrityksen pöytälaatikkoon? <https://www.taloustaito.fi/tyo-elake/liiketoiminta-katkolla--laittaisinko-yrityksen-poytalaatikkoon/#e41389c7>. 12.9.2024.
- TE-palvelut. 2023. asioiden käsittelyajat. <https://toimistot.te-palvelut.fi/pohjoiskarjala/asioiden-kasittelyajat1> 29.8.2024.
- TE-palvelut. 2024a. Työvoimakoulutus. <https://toimistot.te-palvelut.fi/tyovoimakoulutus>. 18.11.2024.
- TE-palvelut. 2024b. Työttömyysturvalausunnot ja käsittelyajat. <https://toimistot.te-palvelut.fi/tyovoimapolitiittinen-lausunto>. 2.10.2024.
- Tilastokeskus. 2024 b. Joulukuussa 2023 konkurssseja enemmän kuin 2009 finanssikriisin aikaan. <https://stat.fi/julkaisu/clmew6z5kodvn0bvxlidx1h>. 28.11.2024
- Tilastokeskus. 2024a. Yritykset. https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html. 30.08.2024.
- Tilastokeskus. 2024c. Toukokuussa 2024 pantiin vireille 327 konkurssia. <https://stat.fi/julkaisu/clmexnh7uohvm0bw3xwpsnv9b>. 30.08.2024.
- Tilastokeskus. 2024d. Julkaisut. <https://stat.fi/julkaisut?topic=yri&statistic=kony&pubType=all&pubStartTime=&pubEndTime=>. 12.11.2024.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2024. Työttömyysturva. <https://tem.fi/tyottomyysturva>. 18.11.2024.

Työttömyysturvalaki 1290/2002.

Valtioneuvoston oikeuskansleri. 2021. TE-toimiston työvoimapolitiittiset lausunnot. <https://oikeuskansleri.fi/-/te-toimiston-tyovoimapolitiittiset-lausunnot>. 2.10.2024.

Vero. 2024. Verotusyhtymän perustaminen ja muutoksista ilmoittaminen. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/verotusyhtymän-perustaminen/>. 27.9.2024.

Vilka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilinjana. Helsinki. Art House OY.

Vuorinen, T. 2019. Työttömyysturva perheyriyksessä. Tampereen ammattikorkeakoulu Liiketalous. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/169046/Vuorinen_Tarja.pdf?sequence=1&isAllowed=y 16.10.2024.

Yle. 2021. Itsensätyöllistäjä vai väliinputoaja. <https://yle.fi/a/3-12061273>. 20.9.2024.

Yrittäjäkassa. 2024. Työttömyysturvaa yrittäjille. https://yrittajakassa.fi/wp-content/uploads/2024/09/20240826_Yrittajakassa_esite_210x210_FI.pdf. 24.10.2024.

Yrittäjän eläkelaki 1272/2006.

Yrittäjät. 2022. Muistutus yrittäjille: Korona-ajan työmarkkinatuki päättyy helmikuun lopussa <https://www.yrittajat.fi/uutiset/muistutus-yrittäjille-korona-ajan-tyomarkkinatuki-paattyy-helmikuun-lopussa/> 20.10.2024.

Yrittäjät. 2024. Yritysmuodot. <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yritysjaksi-ryhtyminen/yritysmuodot/>. 21.08.2024.

Yrityksen- perustaminen.net. 2024a. Kaupparekisteri. <https://yrityksen-perustaminen.net/kaupparekisteri/>. 27.9.2024.

Yrityksen- Perustaminen.net. 2024b. Työnantajarekisteri. <https://yrityksen-perustaminen.net/tyonantajarekisteri/> 28.11.2024

Yritys- ja yhteisöjärjestelmä. 2024. Maatalousyrittäjän ja metsänomistajan perustamisilmoitus. https://ytj.fi/index/ilmoittaminen/perustamisilmoitus/maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja.html. 25.9.2024.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. 2024a. Yksityisen elinkeinonharjoittajan lopettamisilmoitus.

<https://www.ytj.fi/index/ilmoittaminen/lopettamisilmoitus/yksityinenelinkeinoharjoittaja.html>.10.9.2024.

YTK Työttömyyskassa. 2023. Kevytyrittäjä.

<https://www.ytkkassa.fi/ansioturvaopas/yrittajyys/kevytyrittaja/>.
17.9.2024.

Työnhakijaksi ilmoittautuminen

Jätetty / 20

TYÖNHAKIJAKSI ILMOITTAUTUMINEN

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) 2 luku 1-2 §

1. Perustiedot

Sukunimi		
Etunimet		Henkilötunnus
Lähiosoite		Kotikunta
Postinumero	Postitoimipaikka	
Puhelin	Matkapuhelin	Faksi
Sähköposti		
Äidinkieli		Asiointikieli

2. Kansalaisuus ja oleskelulupa

Kansalaisuus	
☐ Suomen	
☐ muun EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalainen, minkä? _____	
☐ muun EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalaisen perheenjäsen ¹	
☐ muun maan kansalainen, minkä? _____	
Oleskelulupa (Muut kuin EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalaiset tai heidän perheenjäsenensä täyttävät)	
☐ pysyvä oleskelulupa (P)	☐ pitkään EU-maassa oleskelleen pysyvä oleskelulupa (P-EY)
☐ A-oleskelulupa	☐ B-oleskelulupa ☐ ei oleskelulupaa
Oikeus ansiotyöhön oleskeluluvan perusteella (A- tai B-oleskeluluvan saaneet täyttävät)	
☐ ei	☐ kyllä
Jos Sinulla on työntekijän oleskelulupa, onko oleskeluluvassasi työnantajaa koskevia rajoituksia	
☐ ei	☐ kyllä

3. Koulutus

Yleissivistävä koulutus			
☐ peruskoulu	☐ kansakoulu	☐ peruskoulu/lukio/yo-tutkinnon suorittaminen kesken	
☐ ylioppilas	☐ keskikoulu	☐ muu, mikä?	
Opinnot (myös meneillään olevat ja keskeytyneet opinnot) ²			
Tutkinnon nimi	Oppilaitos ja opintosuunta/pääaine	Alko	Päätyi

¹ EU- ja ETA-maan ja Sveitsin kansalaisen perheenjäseniä ovat hänen:

- aviopuolisonsa,
- alle 21-vuotiaat tai hänen huollettavinaan olevat jälkeläisensä suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat jälkeläiset ja
- huollettavinaan olevat sukulaisensa suoraan ylenevässä polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat sukulaiset.

Jos Suomessa asuva EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalainen on alaikäinen, hänen huoltajansa on perheenjäsen. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta, jos he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Kahden vuoden yhdessä asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yhteisessä taloudessa asuvilla on lapsi yhteisessä huollossa tai jos on muu painava syy.

EU- ja ETA-maan ja Sveitsin kansalaisen perheenjäsenen rinnastetaan muu omainen hänen kansalaisuuteensa katsomatta, jos:

- hän on lähtömaassaan sellaisen EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalaisen huollettavana, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, tai hän asui samassa taloudessa tämän kanssa taikka
- vakavat terveydelliset syyt ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalainen hoitaa häntä henkilökohtaisesti.

² Jos et ole suorittanut koulutusta loppuun, merkitse 'Jäänyt kesken' kohtaan Oppilaitos ja opintosuunta/pääaine.

³ Jos olet toiminut yrittäjänä tai olet työskennellyt perheyrittäjäksesi, mainitse asiasta kohdassa työtehtävät. Mainitse myös, jos olet työllistynyt ns. omassa työssäsi, eli olet tehnyt työtä muuten kuin työ tai virkasuhteessa tai yrittäjänä, esimerkiksi toimeksiantosuhteessa perustamatta yritystä tai omaishoitajana.

Työmarkkinatuen laskuri

Työmarkkinatuen laskuri

Vaihe 1/3

Laskurin käyttäminen

Tällä laskurilla voit arvioida työmarkkinatuen määrän.
Laskurin vaiheitten määrä riippuu antamistasi vastauksista.

Pakolliset tiedot on merkitty *-merkillä.

Perustiedot

Ensimmäinen työttömyyspäiväsi, josta alkaen haluat laskea työmarkkinatuen määrän *

Ilmoita päivämäärä muodossa pp.kk.vvvv.

Siviilisäätyysi *

Huollettavien lasten lukumäärä

Lue, miten lasten lukumäärä vaikuttaa työmarkkinatukeen

7.11.2024 klo 12:59

Työmarkkinatuen laskuri

Työttömyyden aikaiset palkkatulot

Ilmoita palkkatulojen ja muiden tulojen määrä bruttona eli ennen verojen vähentämistä. Jos haluat ilmoittaa tulot 4 viikon palkanmaksujakson mukaan, vaihda tulojen yksikkö.

[Lue, miten palkkatulot vaikuttavat työmarkkinatukeen](#) ▾

	euroa/kuukausi ▾
--	------------------

Omat etuudet

Valitse saamasi etuudet ja ilmoita etuuden määrä

[Lue, miten etuudet vaikuttavat työmarkkinatukeen](#) ▾

- Osatyökyvyttömyyseläke
- Toisen valtion maksama työkyvyttömyyseläke
- Pysyvästi sokean tai liikuntakyvyttömän työkyvyttömyyseläke
- Työnantajan järjestämä lisäeläke
- Kotihoidon tuki
- Muu etuus

[Lue, mitä etuuksia ei tarvitse ilmoittaa](#) ▾

Omat pääomatulot tai muut kuin palkka- ja työtulot

Valitse saamasi tulot ja ilmoita tulon määrä.

[Lue, miten pääomatulot ja muut tulot vaikuttavat työmarkkinatukeen](#) ▾

- Vuokratulo
- Metsätulo
- Korkotulo
- Osinkotulo
- Omaishoidon tuki
- Perhehoitajan palkkio
- Osittainen varhennettu vanhuuseläke
- Muu tulo

Asutko vanhempiesi luona? *

- Kyllä, asun yhden vanhemman luona

7.11.2024 klo 12.59

Työmarkkinatuen laskuri

- Kyllä, asun kahden vanhemman luona
- En

Osallistutko työllistymistä tukevaan palveluun? *Lue, miten osallistuminen vaikuttaa työmarkkinatukeen.

- Kyllä
- En

[Seuraava](#)

Myyntivoittolaskelma

Myyntivoittolaskelma Yrittäjän työttömyyskassaa tai Kelaä varten

Ohje:

- Yritystoimintansa lopettava tai yrityksessä työskentelynsä päättävä yrittäjä selvittää tällä lomakkeella yrityksen taloudellisen tilanteen.
- Jos omistat useita yrityksiä, täytä erillinen lomake jokaista yritystä kohden.
- Toimita lomake ensimmäisen työttömyysetuushakemuksesi mukana omaan työttömyyskassaasi tai Kelaan.

1 HAKIJAN TIEDOT

Henkilötunnus _____

Etunimi ja sukunimi _____

2 YRITYKSEN NIMI

Yrityksen nimi _____

3 YRITYSMUOTO

Ohje:

- Ilmoita omistusosuudet yritystoiminnan lopettamishetken tilanteen mukaisesti (välittömästi ennen kuin yritystoiminta on lopetettu/myyty).
- Perheellä tarkoitetaan avio- tai avopuolisoa sekä vanhempiasi tai lapsiasi, jotka asuvat kanssasi samassa taloudessa.

Toiminimi

- Olen toiminimen haltija
 En ole toiminimen haltija

Osakeyhtiö

Omistusosuuteni yrityksestä _____ (%)
Minun ja perheeni omistusosuus yrityksestä yhteensä _____ (%)

Kommandiittiyhtiö

- Olen vastuunalainen yhtiömies
 En ole vastuunalainen yhtiömies
Kommandiittiyhtiön vastuunalaisten yhtiömiesten lukumäärä _____ (henkilöä)

Avoin yhtiö

- Olen yhtiömies
 En ole yhtiömies
Avoimen yhtiön yhtiömiesten lukumäärä _____ (henkilöä)

Muu yritysmuoto, mikä: _____

Omistusosuuteni yrityksestä _____ (%)
Minun ja perheeni omistusosuus yrityksestä yhteensä _____ (%)

Määräysvaltani yrityksessä poikkeaa omistuksesta seuraavasti:

Määräysvaltani yrityksessä ei poikkea omistuksesta

Lomaketta ei tarvitse täyttää pidemmälle, jos:

- et omista / etkä ole omistanut osakkeita osakeyhtiöstä
- et ole / etkä ole ollut kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies
- et ole / etkä ole ollut avoimen yhtiön yhtiömies

Myyntivoittoselvitys tulee kuitenkin tehdä, jos määräysvaltasi yrityksessä vastaa yrittäjäasemaa.

Vaikka myyntivoittoselvitystä ei tarvitse tehdä, vahvista annetut tiedot oikeiksi allekirjoittamalla lomake (sivu 4).

4 YRITYSTOIMINNAN KESTO Täytä vaihtoehtoisesti vain joko kohta 4A tai 4B

Yrittäjyys on alkanut, päivämäärä

4A Yritystoiminta on lopetettu, päivämäärä:**Ohje:**

- Yritystoiminta on lopetettu, mikäli eläkevakuutus on lakkautettu ja yritys on poistettu verottajan rekistereistä. Elinkeinonharjoittajan osalta edellytetään tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan päättymistä, ei edellytetä verottajan rekistereistä poistamista.

Yritystoiminnan lopettamisen syynä on ollut

- Yrityksen myynti Yrityksen konkurssi Selvitystila tai yhtiön purkaminen
- Tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan päättymisen
- Muu syy, mikä:

4B Työskentely yrityksessä on päätynyt, päivämäärä:**Ohje:**

- Täytä tämä kohta vain, jos et ole lopettanut yritystoimintaasi, vaan ainoastaan työllistymisesi yrityksessä on päätynyt alla mainitusta syystä.
- Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka on pysyvässä toimeksiantosuhteessa yhteen tai useampaan toimeksiantajaan, ja jolla ei ole kiinteää ostota myyntipaikkaa toimintansa harjoittamista varten.

Yrityksessä työskentelyn päättymisen syynä on ollut

- Työkyvyttömyys (olen saanut enimmäisajan Kelan sairauspäivärahaa)
- Yritystoiminnan kausiluontoisuudesta johtuva toimintakauden päättymisen
- Toimeksiantosuhteen päättymisen (olen palkansaajaan rinnastettava yrittäjä)
- Tuotantosuunnan lopettaminen tai lomautus

Lomaketta ei tarvitse täyttää pidemmälle, jos:

- omistussuutesi yrityksestä on ollut 0 %
- yritystoiminta on loppunut konkurssin vuoksi
- yritystoiminta on kestänyt enintään 18 kuukautta
- työskentely yrityksessä on päätynyt

Tässä annetut tiedot on kuitenkin vahvistettava oikeiksi allekirjoituksella, jota varten on kohta lomakkeen lopussa (sivu 4).**5 TASETARKASTELU Katso tarvittaessa esimerkit lomakkeen lopussa: Esim. 1 ja 2****Ohje:**

- Selvitä yritystoiminnan taloudellinen tilanne ennen lopettamista viimeisen täyden tilikauden taseen perusteella. Jos tilikausi on kalenterivuosi ja yritystoiminta loppuu esimerkiksi toukokuun alussa, käytä edellisen vuoden 31.12. tilanteen mukaista tasetta.
- Jos taseen loppusumman ja velkojen erotus on enintään 20 000 €, katsotaan yritystoiminta niin vähäiseksi, ettei yrityksen lopettamiseen liittyvää myyntivoittoa oteta huomioon eikä sinun tarvitse tehdä tämän tarkempaa laskelmaa.

Liite:

- Liitä myyntivoitolaskelmaan kopio viimeisen täyden tilikauden taseesta, jonka perusteella tasetarkastelu tehdään. Omaisuusluettelo tulee liittää hakemukseen, jos tasetta ei ole.

Viimeisen täyden tilikauden taseen loppusumma tai omaisuusluettelon mukainen omaisuuden arvo (euroa)

+

Yritystoiminnan velat viimeisen täyden tilikauden lopussa (euroa)

-

Erotus (euroa)

=

Lomaketta ei tarvitse täyttää pidemmälle, jos:

- edellä olevan tasetarkastelun loppusumma (erotus) on enintään 20 000 euroa

Tässä annetut tiedot on kuitenkin vahvistettava oikeiksi allekirjoituksella, jota varten on kohta lomakkeen lopussa (sivu 4).

6D Katso tarvittaessa esimerkki lomakkeen lopussa: Esim. 8**Ohje:**

- Ilmoita tässä kohdassa yrityksen lopettamishetken velat ja niiden erääntyneet, maksamattomat korot.
- Huomaathan, että vain yritystoiminnan velat ja niiden erääntyneet, maksamattomat korot otetaan huomioon vähennyksenä, ei siis henkilökohtaisia velkojasi (esim. asuntolaina tai yrityksen myynnistä aiheutuneet verot).

Liite:

- Liitä myyntivoittelaskelmaan kopio mahdollisista kauppakirjoista sekä yrityksen lopettamisajankohdan tase.

	Oma ilmoitus (e)	Kassan/Kelan päätös (e)
- Velat ja korot		
JAKSOTETTAVA MYYNTIVOITTO		

7 PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

Vakuutan antamani tiedot oikeiksi.

Päiväys

Allekirjoitus

KIRJANPITÄJÄN YHTEYSTIEDOT**Ohje:**

- Ilmoita tässä kirjanpitäjän yhteystiedot, jos annat luvan siihen, että työttömyyskassa tai Kela saa esittää tarkentavia kysymyksiä suoraan kirjanpitäjälle. Täsmentävien tietojen selvittäminen suoraan kirjanpitäjältä nopeuttaa usein hakemuksen käsittelyä.

Tilitoimisto ja/tai kirjanpitäjä	Puhelinnumero
Sähköpostiosoite	Faksinumero

ESIMERKIT**Esim. 1**

Taseen loppusumma on 22 000 euroa. Vieras pääoma (lyhyt- ja pitkäaikainen yhteensä) on 3 000 euroa. $22\ 000 - 3\ 000 = 19\ 000$ eli alle 20 000 euroa. Lomaketta ei tarvitse täyttää pidemmälle. Liitä mukaan tase tai omaisuusluettelo, josta luvut käyvät ilmi.

Vaikka tarkempaa myyntivoittoselvitystä ei tarvitse tehdä, on annetut tiedot vahvistettava oikeiksi allekirjoittamalla lomake.

Esim. 2

Taseen loppusumma on 28 000 euroa. Taseen vieras pääoma on yhteensä 5 000 euroa. $28\ 000 - 5\ 000 = 23\ 000$ eli yli 20 000 euroa. Selvitä myyntivoitto kohdassa 6.

Esim. 3

Henkilö A on ostanut yrityksensä osakkeet hintaan 8 000 euroa ja lopetettuaan yritystoimintansa myy osakkeet hintaan 15 000 euroa.

Osakkeiden mahdolliset myyntikulut ovat 1 000 euroa. Hankintamenona voidaan vähentää suurempi seuraavista:

- 50 % myyntihinnasta (50 % 15 000 eurosta) on 7 500 euroa tai

- kirjanpidon mukainen hankintahinta lisätynä mahdollisilla myyntikululla (8 000 + 1 000) on 9 000 euroa.

Myyntivoitoksi jää 15 000 euroa - 9 000 euroa = 6 000 euroa.

Esim. 4

Käyttöomaisuuteen kuuluva kone myydään hintaan 16 000 euroa. Koneen arvo kirjanpidossa lopettamishetkellä on 18 000 euroa.

Mahdolliset myyntikulut ovat 1 000 euroa. Hankintamenona voidaan vähentää suurempi seuraavista:

- 50 % myyntihinnasta (50 % 16 000 eurosta) on 8 000 euroa tai
- kirjanpitoarvo lisättynä mahdollisilla myyntikuluilla (18 000 + 1 000) on 19 000 euroa.

Myyntivoittoa ei synny (16 000 euroa - 19 000 euroa).

Esim. 5

Käyttö- ja vaihto-omaisuus myydään hintaan 25 000 euroa. Arvo kirjanpidossa on lopettamishetkellä 11 000 euroa. Mahdolliset

myyntikulut ovat 500 euroa. Hankintamenona voidaan vähentää suurempi seuraavista:

- 50 % myyntihinnasta (50 % 25 000 eurosta) on 12 500 euroa tai
- kirjanpitoarvo lisättynä mahdollisilla myyntikuluilla (11 000 + 500) on 11 500 euroa.

Myyntivoitoksi jää 25 000 euroa - 12 500 euroa = 12 500 euroa.

Esim. 6

Yrityksen omistuksessa ollut auto on jätetty omaan käyttöön. Auton arvo kirjanpidossa on 12 000 euroa. Autoliikkeen hinta-arvio autosta (käypä arvo) on 18 000 euroa. Hankintamenona voidaan vähentää suurempi seuraavista:

- 50 % käyvästä arvosta (50 % 18 000) on 9 000 euroa
- kirjanpitoarvo lisättynä mahdollisilla myyntikuluilla on 12 000 euroa

Myyntivoitoksi jää 18 000 euroa - 12 000 euroa = 6 000 euroa.

Esim. 7

Kaupan lopettamistilanteessa myymättä ovat jääneet yli 10 vuotta vanha kassakone ja tietokone sekä kaupan kalusteet. Kirjanpitäjän selvityksen mukaan koneet ja kalusto ovat arvottomia eikä niitä voida myydä. Myymättä jääneen omaisuuden arvo on 0 euroa, joten myyntivoittoa ei synny.

Esim. 8

Myyntivoiton määrä on 20 000 euroa ja velkoja on 16 000 euroa. Jaksotettavan myyntivoiton määrä on tällöin

20 000 euroa - 16 000 euroa = 4 000 euroa. Jos päivärahan perusteena oleva työtulo (= enintään eläkevakuutuksen perusteena oleva työtulo) on 24 000 euroa/vuosi (= 2 000 euroa/kk). Jaksotettava myyntivoitto 4 000 euroa, vastaa kahden kuukauden työtuloa, joten jaksotusaika on kaksi kuukautta.

Päivärahan maksatus alkaa siis kahden kuukauden kuluttua yrittäjyyden päättymisestä.

6 MYYNTIVOITON MÄÄRITTELY

Ohje:

- Myyntivoiton määrittelyllä selvitetään yrityksen taloudellinen tilanne lopettamishetkellä.
- Huomaathan, että voit vähentää myyntivoitosta yritystoimintaan kohdistuneet velat (kohta 6D).
- Täytä lomakkeen kohdat **6A-6D**, jos tasetarkastelun erotus kohdassa 5 on suurempi kuin 20 000 €, vaikka yritysomaisuutta ei olisi myyty.

6A Katso tarvittaessa esimerkki lomakkeen lopussa: Esim. 3

Ohje:

- Ilmoita tässä kohdassa myydystä yrityksestä, omistetuista osakkeista tai osuuksista saatu myyntihinta.
- Hankintamenona vähennetään automaattisesti 50 % myyntihinnasta. Menona saa kuitenkin käyttää kirjanpidossa poistamatta olevaa osaa todellisesta hankintamenosta lisättynä voiton hankkimisesta aiheutuneilla kustannuksilla (myyntikulut), mikäli näiden yhteismäärä ylittää 50 % myyntihinnasta.
- Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan myös 50 % myyntihinnasta tai toimitetussa perintö- tai lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo lisättynä myyntikuluilla, jos se ylittää 50 % myyntihinnasta.

	Oma ilmoitus (e)	Kassan/Kelan päätös (e)
+ Koko yrityksen tai myyjien osakkeiden tai osuuksien myyntihinta		
- Hankintameno		
Erotus 6A		

6B Katso tarvittaessa esimerkki lomakkeen lopussa: Esim. 4 ja 5

Ohje:

- Ilmoita tässä kohdassa yrityksen käyttö- ja vaihto-omaisuudesta ja muusta pitkäaikaisesta sijoituksesta saatu myyntihinta.
- Mukaan on laskettava yrityksen lopettamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana myydystä käyttöomaisuudesta tai muusta pitkäaikaisesta sijoituksesta saatu myyntihinta.
- Ilmoita tässä myös yrityksen mahdollinen ns. goodwill eli liikearvo, jolla tarkoitetaan sitä aineetonta arvoa, joka on saatu myynnin yhteydessä. Hankintameno määräytyy samoin kuin kohdassa 6A.

	Oma ilmoitus (e)	Kassan/Kelan päätös (e)
+ Käyttö- ja vaihto-omaisuuden myyntihinta		
- Hankintameno		
Erotus 6B		

6C Katso tarvittaessa esimerkki lomakkeen lopussa: Esim. 6 ja 7

Ohje:

- Ilmoita tässä kohdassa omaan käyttöön jätetyn ja myymättä jääneen omaisuuden käypä arvo. Vähennä hankintameno samojen periaatteiden mukaisesti kuin kohdassa A. Yritys-omaisuudeksi katsotaan vaihto-omaisuus, käyttöomaisuus sekä muut pitkäaikaiset sijoitukset.

Liitä myyntivoittolaskelmaan luotettava selvitys yritysomaisuuden käyvästä arvosta, esim.

- Autoliikkeen ostotarjous selvitykseksi auton käyvästä arvosta.
- Tilintarkastajien tai kirjanpitäjän perusteltu arvio tai luotettava ostotarjous selvitykseksi koneiden, laitteiden, tavaravarastojen ym. käyttö- ja vaihto-omaisuuserien käyvästä arvosta.

	Oma ilmoitus (e)	Kassan/Kelan päätös (e)
+ Omaan käyttöön otetun tai myymättä jääneen yritysomaisuuden käypä arvo		
- Hankintameno		
Erotus 6C		
MYYNTIVOITTO 6A + 6B + 6C yhteensä		

Hakemus peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen (TT1)

KelaⁱHakemus
Peruspäiväraha
Työmarkkinatuki

TT 1

Voit lähettää hakemuksen ja liitteet myös
OmaKelassa: www.kela.fi.Postita hakemus ja liitteet osoitteeseen
Kela, PL 10, 00056 KELA.

- i** Kelalla ei ole käytettävissään selvityksiä, jotka olet esittänyt TE-palveluille.
- i** Jos olet ole aiemmin hakenut Kelan etuuksia ja olet muuttanut Suomeen, täytä lisäksi lomake Y 77.
Jos olet lähdössä ulkomaille, täytä lisäksi lomake Y 38.

Hakuaika: Voit hakea tukea takautuvasti enintään 3 kuukauden ajalta.**1. Hakijan tiedot**

Henkilötunnus Sukunimi ja etunimi

Puhelinnumero Sähköpostiosoite

- i**
- Osoitetiedot Kela saa väestötietojärjestelmästä.

2. Tilinumero**3. Hakemus**

Haen työttömyysetuutta _____ alkaen.

Oletko ilmoittautunut työnhakijaksi TE-palveluihin?

- Kyllä En **i** Ilmoittaudu työnhakijaksi. Työttömyysetuutta voidaan maksaa vain ajalta, jolloin olet ollut työnhakijana TE-palveluissa.

Olen

- kokonaan työtön
- lomautettu
- osa-aikaisessa tai satunnaisessa työssä
- yrittäjä
- TE-palveluiden kanssa sovitussa toiminnassa, esim. työvoimakoulutuksessa, työkokeilussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa.
- muussa tilanteessa. Kerro tarkemmin: _____

Oletko työttömyyskassan jäsen?

- En Kyllä, _____ alkaen. Työttömyyskassan nimi: _____

- i**
- Tarkista kassastasi, voitko saada ansiopäivärahaa.

 Olen saanut ansiopäivärahaa enimmäisajan.

Onko sinulla ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto?

Ei Kyllä. Mikä? _____

Valmistumisvuosi: _____

- i** Jos sinulla ei ole ammatillista tutkintoa eikä korkeakoulututkintoa, voit saada työmarkkinatukea vasta 21 viikon odotusajan jälkeen. Odotusaikaa voi lyhentää mm. palkkatyö ja yritystoiminta, jotka lasketaan työssäoloeseen. Odotusaikaa ei ole, jos saat työmarkkinatukea välittömästi perus- tai ansiopäivärahan enimmäisajan jatkoksi.

4. Työttömyyttä edeltävä aika

- i** Aiempi työskentely vaikuttaa siihen, voitko saada peruspäivärahaa. Jos olet työskennellyt työssäoloeseen hyväksyttävässä työssä vähintään 12 kuukautta tai toiminut yrittäjänä vähintään 15 kuukautta, voit saada peruspäivärahaa. Jos työssäoloeseen hyväksyttävää palkkatyötä tai yritystoimintaa on vähemmän, voit saada työmarkkinatukea. Kela saa työssäoloeseen liittyvät palkkatiedot tulorekisteristä.

Olen ennen työttömyyttä ollut

palkkatyössä vähintään 12 kuukautta edellisten 28 kuukauden aikana (tarkastelujakso).

palkkatyössä alle 12 kuukautta.

yrittäjänä vähintään 15 kuukautta edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso).

yrittäjänä alle 15 kuukautta.

Edellä mainittuun aikaan sisältyy

työskentelyä toisessa EU- tai Eta-maassa, Sveitsissä tai Isossa-Britanniassa.
Toimita mahdollisuuksien mukaan todistukset työsuhteesta, palkanmaksusta ja työsuhteen päättymisestä.

En ole ollut työssä ennen työttömyyttä. Aika, jolloin en ole ollut työssä: _____ - _____

Syy, miksi et ole ollut töissä yllä mainittuna aikana

opiskelu sairaus lapsen hoitaminen asevelvollisuus tai siviilipalvelus

muu syy. Mikä? _____

- i** Työssäoloehdon 28/48 kuukauden tarkastelujaksoa voidaan pidentää mm. edellä mainituista syistä.

5. Peruspäivärahan työhistoria

Onko sinulla työhistoriaa yhteensä yli 3 vuotta? Kyllä Ei

Oletko ollut työssä vähintään 5 vuotta viimeisen 20 vuoden aikana? Kyllä En

- i** Peruspäivärahaa voidaan maksaa
- enintään 300 päivältä, jos olet ollut työssä yhteensä enintään 3 vuotta
 - enintään 400 päivältä, jos olet ollut työssä yhteensä yli 3 vuotta
 - enintään 500 päivältä, jos olet 58 vuotta täytettyäsi täyttänyt työssäoloehdon ja sinulla on vähintään 5 vuotta työssäoloaikaa viimeisen 20 vuoden aikana.

6. Työttömyysetuuteen vaikuttavat tulot

i Palkkatuloja, tekijänoikeuskorvauksia tai Kelan maksamia etuuksia ei tarvitse ilmoittaa. Kela saa tiedot niistä tulorekisteristä ja omista järjestelmistään.

Jos työsuhteesi on päättynyt, oletko saanut työnantajalta lomakorvausta?

En Kyllä

Saatko työttömyyden aikana tuloja yritystoiminnasta?

En Kyllä

Saatko työttömyyden aikana ulkomailta maksettavaa palkkaa tai korvausta, esim. eläkettä tai etuutta?

En Kyllä

i Pyydämme sinulta tarvittavat liitteet, kun käsittelemme hakemustasi.

Saako puolisisi tai onko hän hakenut lasten kotihoidon tukea?

Ei Kyllä

Saatko työttömyyden aikana säännöllisiä tuloja muualta kuin Kelasta?

En Kyllä. Merkitse, mitä tuloja.

Saan pääomatuloja, esim. vuokra-, korko- tai osinkotuloja.

i Yleensä Kela saa tiedot pääomatuloista viimeksi vahvistetusta verotuksesta. Jos pääomatulosi ovat muuttuneet siitä, ilmoita siitä kohdassa 9 Lisätietoja.

Jos sinulla on korkotuloja yli 2000 euron talletuksista, toimita tosite talletusten määrästä ja korkoprosentista.

Saan palkkioita, esim. kokouspalkkioita tai palkkioita luottamustoimista. Mitä?

Saan omaishoitajan tai perhehoitajan palkkiota.

Saan korvausta, jota maksetaan vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella.

Saan muita tuloja. Mitä?

i Jos omistat metsää, ilmoita mikä on metsän pinta-ala ja missä kunnassa se sijaitsee.

7. Vanhempien tulot

Vastaa tähän kohtaan, jos asut vanhempiesi luona. Toimita Kelaan myös pyydetty lomake. Jos vanhempiesi tulot ylittävät 1 781 €/kk, ne voivat vaikuttaa työmarkkinatukeesi. Jos emme saa pyytämiämme tietoja, voimme myöntää vain 50 % työmarkkinatuesta.

Tähän kohtaan ei tarvitse vastata, jos olet TE-palveluiden kanssa sovitussa toiminnassa, esim. työvoimakoulutuksessa, työkokeilussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa.

Toimitan selvityksen lomakkeella TT 1c Selvitys - Vanhempien tulot - Työmarkkinatuki.

En toimita selvitystä vanhempieni tuloista.

8. Ilmoitus työttömyysajasta

i Täytä alla oleva taulukko työttömyysajalta, myös viikonlopuilta. Täytä taulukkoa ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien siihen asti, kun lähetät hakemuksen Kelaan. Voit toimittaa hakemuksen jo viikon työttömyyden jälkeen.

Merkitse taulukkoon, jos olet osallistunut TE-palveluiden kanssa sovittuun toimintaan, esim. työvoimakoulutukseen, työkokeiluun tai kuntouttavaan työtöimintaan. Merkitse myös poissaolot TE-palveluiden kanssa sovitusta toiminnasta ja poissaolon syy (oma sairaus, lapsen sairaus, muu syy). Koulutuksesta tai opiskelusta poissaoloa ei tarvitse ilmoittaa.

Jos sairaudestasi johtuva poissaolo kestää yli 3 peräkkäistä osallistumispäivää, toimita Kelaan lääkärin tai terveydenhoitajan todistus.

Jos olet ollut töissä, ilmoita, kuinka monta tuntia päivässä olet työskennellyt.

Esimerkki											
Pvm	Selitys	t	min	Pvm	Selitys	t	min	Pvm	Selitys	t	min
Ma 8/10	työtön			Ma				Ma			
Ti 9/10	poissa			Ti				Ti			
Ke 10/10	kuntouttavassa työtöiminnassa	4	30	Ke				Ke			
To 11/10	työssä	7	15	To				To			
Pe 12/10	poissa/sairas			Pe				Pe			
La 13/10	työtön			La				La			
Su 14/10	työtön			Su				Su			
Pvm	Selitys	t	min	Pvm	Selitys	t	min	Pvm	Selitys	t	min
Ma				Ma				Ma			
Ti				Ti				Ti			
Ke				Ke				Ke			
To				To				To			
Pe				Pe				Pe			
La				La				La			
Su				Su				Su			

Muutokset työttömyyden aikana

- Aloitan yli kaksi viikkoa kestäväen yritystoiminnan _____
- Aloitan yli kaksi viikkoa kestäväen kokoaikatyön _____
- Aloitan opiskelun _____
- Aloitan asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamisen _____
- Muu muutos. Mikä? _____

9. Lisätietoja

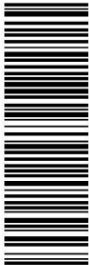
 Merkitse numerolla, mihin hakemuksen kohtaan viittaa.

Lisätietoja eri paperilla. Kirjoita paperiin nimesi ja henkilötunnuksesi.

10. Allekirjoitus

Vakuutan antamani tiedot oikeiksi ja ilmoitan, jos ne muuttuvat.

Paikka ja aika Allekirjoitus ja nimenselvennys

Voimme käyttää tämän etuusasian ratkaisemiseksi saatuja tietoja myös muussa etuusasiassa, jos tiedot on lain mukaan otettava siinä huomioon. Samoin voimme käyttää muuta etuutta varten saatuja tietoja ratkaistessamme tätä etuutta.

Saat Kelasta tietoa siitä, mistä voimme hankkia sinua koskevia tietoja ja mihin voimme niitä luovuttaa.